MASTER NEGATIVE NO. 91-80261-3

MICROFILMED 1991

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States -- Title 17, United States Code -- concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material...

Columbia University Library reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

STUDEMUND, WILHELM

TITLE:

MENANDRI ET PHILISTIONIS...

PLACE:

S. L.

DATE:

1887

Master Negative #

91-80261-3

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

88M52
DM

Studemund, Wilhelm, 1843-1889.

... Menandri et Philistionis comparatio cum appendicibus edita a Guilelmo Studemund. [Breslau] typis Officinae Universitatis [1887]

42 p. 26½ cm.

At head of title: Index lectionum in Universitate litterarum Vratislaviensi ... MDCCCLXXXVII ...habendarum ...

395461

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 mm REDUCTION RATIO: 14x

IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB

DATE FILMED: 1-17-92 INITIALS ER

FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

395461 ŋ 88M52
DM
E.M.

Philistion, of Prusa
Menander, of Athens

268776

AIIM

Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm

1 2 3 4 5

Inches

1.0 1.1 1.25 1.4 1.6 1.8 2.0 2.2 2.5 2.8 3.2 3.6 4.0 4.5 5.0 5.6 6.3

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

Menandri et Philistionis.

88 M52
M

88M52 DM
Q

Columbia University
in the City of New York
Library

BOUGHT FROM
THE
Henry Drisler
Classical Fund
1895

4310
120.

77

COLUMBIA
UNIVERSITY
LIBRARY

INDEX LECTIONUM

IN

UNIVERSITATE LITTERARUM VRATISLAVIENSI

PER AESTATEM ANNI MDCCCLXXXVII

A DIE XVI. MENSIS APRILIS

HABENDARUM.

PRAEMISSA EST MENANDRI ET PHILISTIONIS COMPARATIO CUM APPENDICIBUS EDITA
A GUILELMO STUDEMUND.

TYPIS OFFICINAE UNIVERSITATIS (W. FRIEDRICH).

COLUMBIA

COLUMBIA
UNIVERSITY
LIBRARY

INCERTI SCRIPTORIS

ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΙΣΤΙΩΝΟΣ ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

CVM APPENDICIBVS.

Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος Σύγκρισις sive 'Menandri et Philistionis Comparatio' hodie ab omnibus vocatur ea 238 trimetrorum iambicorum congeries, quae ab Iano Rutgers Lugduni Batavorum anno 1618 edita est in Variarum Lectionum libro quarto (p. 356—367). Confusas autem esse hac congerie duas trimetrorum Menandro et Philistioni adscriptorum collectiones diversas ex eis apparebit, quae de 'Comparationis' editione principe et codicibus statim exponentur.

Primum enim edita est „ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ καὶ ΦΙΛΙΣΤΙΩΝΟΣ γνωμικὴ σύγκρισις. MENANDRI et PHILISTIONIS sententiae comparatae. EX BIBLIOTH. REGIA. cura NIC. RIGALTII. LVTETIAE, Excudebat Rob. Stephanus. CIϽ IϽ C XIII." Praefationis loco huic editioni principi (nobis „Ri") praemissa a Rigaltio sunt haec: „Quae Menandri nomen heic prae se ferunt, Menandri esse non facile praestiterim; neque item quae Philistioni tribuuntur, esse Philistionis; sive is fuerit Philistio, quem Socratis vel Isocratis aevo vixisse, et κωμῳδίας βιολογικὰς scripsisse refert Suidas, sive is qui Martialis epigrammate ridiculus, et chronicis Eusebianis Tiberii principatu μιμογράφος nuncupatur. nam inter ista quae gnomicae huius ecloges auctor, Tzetzes fortean aut Planudes, aut aliquis huiusmodi Graeculus, ex Menandro collegit, decem aut duodecim versus in Stobaei collectaneis ex Menandro itidem citatos deprehendi: ex iis vero quae heic Philistioni tribuuntur, quindecim aut circiter apud eundem Stobaeum legere memini, sed ex Philemone vel Phileta desumtos. itaque haereo, nec quid statuam habeo, nisi, fragmenta isthaec, quae praecipua morum scientiae capita complectuntur, nec Menandro, nec Philemone indigna videri. reperiuntur autem in duobus regiae bibliothecae codicibus imperite admodum descripta; et, quod molestissimum fuit, ineptis glossematum ad numeros iambicos plerumque cadentium interiectionibus intricata. selegi quae vetusta esse subodoratus sum: cetera reieci. quamquam et in his etiam quae retinui, nonnulla reicula videri posse non infitior." Hanc praefationem excipit (p. 5 — p. 15 med.) Comparationis contextus graecus, qui hos tantum nostrae editionis versus comprehendit: 1—6. 8—26. 29. 30. 32—38. 41. 42. 44—52. 55—60. 61a. 62b. 63—88. 91—93. 98—100. 104—124. 131. 133—139. 143—152. 166—178. 182—185. 189—195. 199. 200. 205—210. 153—160. 163. 162. 89. 90. In 'Notis' autem, quae sequuntur (p. 15 med. — p. 19), Rigaltius et emendationes addidit et locos aliquot similes aliorum scriptorum congessit et longe plurimos eorum versuum exscripsit, quos cum in codicibus regiis invenisset, quia ex glossematis conflati aut nimis depravati esse viderentur, in editionem recipere noluit.

Ri

Rigaltius

268776

JUN 22 1899

July 19, 1922 EM.

E M 7 A1 1900

Plurimi eorum, quos ab editione secluserat, versuum in Rigaltii 'Notis' sepulti hodie quoque latitant, quoniam Ianus Rutgers, qui Rigaltiana editione parum diligenter usus est, et Hugo Grotius, qui aliquanto accuratius Rigaltii 'Notas' perlegit, perpaucos eorum ex tenebris resuscitaverunt, ei autem, qui post Grotium Menandri et Philemonis fragmentis operam dabant, Rigaltianam editionem, quam in plurimis bibliothecis publicis [1]) frustra quaeras, inspicere ad unum omnes neglexerunt. Attamen insunt in Rigaltii 'Notis' aliquot versus optimae notae, quamquam non paucos recto iudicio a Rigaltio seclusos esse concedendum est.

Qui sint „duo" illi „regiae bibliothecae codices", ad quorum fidem Rigaltius editionem principem se curasse dixit, facile est inventu. Etenim teste Meloto in „Catalogi codicum manuscriptorum bibliothecae regiae" tomo secundo (Parisiis 1740) p. 543 et p. 400 'Sententiarum Menandri et Philistionis comparatio' legitur in codice Parisino graeco 2720
Q (nobis *Q*) et 'Philistionis et Menandri sententiarum σύγκρισις' in Parisino graeco 1773
P (nobis *P*), neque ullum praeterea 'Comparationis' codicem possidet bibliotheca Parisina.

De his libris *Q* et *P* nuper in 'Wochenschrift für klassische Philologie' Berolini a. 1886 p. 1584 sqq. ita egimus, ut probaremus metrica illa 'τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα', quae in *P* fol. 233^{v}—236^{v} exstant, ex ipso *Q* transcripta esse. *Q* manu Scipionis Carteromachi Pistoriensis (i. e. *Scipione Fortiguerri*) saeculo XV exeunte scriptus videtur, codicem *P* manu Βαρθολωμαίου τοῦ Κομπαρίνου anno 1493 exaratum esse constat. Ordo libellorum in *Q* hic est: I. fol. 1^{r} — fol. 2^{v} (sub finem): μενάνδρου καὶ φιλιστίωνος σύγκρισις (i. e. nostrae editionis versus 1—210); II. inde a paenultima folii 2^{v} linea usque ad folii 5^{r} partem superiorem: metrica illa, de quibus dixi, τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα; III. fol. 5^{r} — fol. 5^{v} med.: Menandri et Philistionis sententiae illae δίστιχοι nulla praemissa inscriptione, quas in nostra editione appellavimus MENANDRI ET PHILISTIONIS DISTICHA PARISINA (vers. 1—62), Ianus Rutgers (omissis versibus 59—62 nostrae editionis) 'Comparationi' inseruit (= 'Comparationis' a Rutgersio editae vers. 170—227); IV. fol. 5^{v} (med.): historiolae nonnullae [2]);

[1]) veluti in Argentoratensi, Berolinensibus, Bonnensi, Carolsruhensi, Darmstadina, Dresdensi, Erlangensi, Friburgensi, Gissensi, Gottingensi, Halensi, Heidelbergensi, Kiliensi, Lipsiensi (universitatis), Marburgensi, Monacensibus, Monasteriensi, Pragensi, Regimontana, Rostochiensi, Stuttgartensi, Vindobonensibus, Virceburgensi, Vratislaviensibus. Possident Rigaltianam editionem bibliothecae publicae Hamburgensis, Lipsiensis (senatoria), Vimariensis.

[2]) Historiolae hae sunt in *Q* (fol. 5^{v}) et in *P* (fol. 230^{v}):

Στρατόνικος ὁ κιθαριστὴς θεασάμενος τίνα (sic *QP*) ἀφυῶς τοξεύοντα· ἀπελθὼν ἔστη παρὰ τὸν σκοπόν· πυνθανομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν ὅπως ἔφη μη (sic *QP*) πληγῶ. [cf. Maximum II p. 678 (ed. Combefis); Antonii Melissam p. 66 ed. Gesner].

Αἴσωπος ἐρωτηθεὶς τί ὄφελος τοῖς ψευδομένοις ἐκ τοῦ ψεύδους ἔφη (sic *P*, εφη *Q*)· τὸ κἂν ἀληθῆ λέγωσι μὴ πιστεύεσθαι. [cf. Maximum II p. 625; Arsenium p. 93 ed. Walz; Florilegium Monacense § 239 (Σωκράτης)].

Ἀριστοτέλης θεασάμενος νεανίσκον κατωφρυώμενον (sic *QP*)· μηδὲν δὲ ἐπιστάμενον· νεανίσκε ἔφη· οἷος μὲν δοκεῖς αὐτὸς εἶναι ἐγὼ γενοίμην. οἷος δὲ τῇ ἀληθεία ὑπάρχεις· τοιοῦτοι (sic *QP*) μοι οἱ ἐχθροὶ γένοιντο (sic *Q*, γένοιτο *P*). [cf. Curtium Wachsmuth in 'Festschrift zur Begrüssung der . . . XXXVI. Philologen-Versammlung' Friburgi 1882 p. 17 num. 75].

Ὁ αὐτὸς κατανοησάμενος μειράκιον ἐπὶ πολυτελεία τῆς χλαμύδος σεμνυνόμενον (sic *QP*)· οὐ παύσῃ ἔφη μειράκιον ἐπὶ προβάτου (sic *P*, προβατου *Q*) σεμνυνόμενος ἀρετῇ. [cf. Maximum II p. 624; Antonii Melissam p. 141; Gnom. Basil. (ed. Froben a. 1521) p. 151; Arsenium p. 122 ed. Walz].

V. fol. 6 — fol. 12: epigrammata; VI. fol. 15^{r} et fol. 15^{v} init.: ἀποφθέγματα διάφορα [1]). — Ab eo, qui codicem *P* scripsit, libellorum ordo hoc modo mutatus est: I. (fol. 226^{r}—229^{r}

[1]) Apophthegmata, quae, si a 6—10 recesseris, fere secundum litterarum, a quibus auctorum nomina (Ἀνάχαρσις, [Ἀρίστιππος,] Ἀντισθένης, Ἀριστοτέλης) incipiunt, ordinem disposita sunt, haec exstant in *Q* (fol. 15^{r} et 15^{v} sup.) et in *P* (fol. 230^{v} inf. — fol. 231^{v} sup.):

ἀποφθέγματα διάφορα.

(1). Ἀνάχαρσις ἀστραγαλίζων καὶ ἐπιτιμηθεὶς ὅτι παίζει· ἔφη ὥσπερ τὰ τόξα διὰ παντὸς τεταμένα ῥήσσεται (sic *QP*). ἐπὰν (ἐπ'αν *Q*, ἔπαν *P*) δὲ ἀνεθῇ εὔχρηστα γίνεται πρὸς τὰς χρείας, οὕτω καὶ λογισμὸς ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένων. [cf. Wachsmuthium in 'Festschrift etc.' p. 20 num. 101].

(2). Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ποῖος ἐστὶ χαλεπώτερος θάνατος, ἔφη ὁ τῶν εὐτυχούντων. [cf. Wachsmuthium ibid. num. 103].

(3). Ὁ αὐτὸς ἔλεγε· κρεῖττον εἶναι ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους. [cf. Wachsmuthium ibid. p. 15 num. 63].

(4). Ὁ αὐτὸς ἔφη τότε τὰς πόλεις ἀπολλύναι· ὅταν μὴ δύνωνται τοὺς φαύλους ἀπὸ τῶν σπουδαίων διακρίνειν. [cf. Laert. Diog. VI 5 p. 135, 13 ed. Cobet, ubi haec sententia Antistheni tribuitur aeque atque apud Maximum II p. 561 (ed. Combefis) et in Antonii Melissa p. 80 (ed. Gesner)].

(5). Πλάτωνος εἰσελθόντος πρὸς Ἀρίστιππον μαλακῶς ἔχοντα (inc. fol. 231^{r} *P*) καὶ πυθομένου πῶς διάγοι, ἔφη τὸν μὲν σπουδαῖον καὶ πυρέττοντα καλῶς ἔχειν· τὸν δὲ φαῦλον καὶ μὴ πυρέττοντα κακῶς.

(6). Λόγω ἡγεμόνι χρώμενος ἐν παντὶ οὐκ (sic *QP*) ἁμαρτήσεις. [cf. Henricum Schenkl in 'Wiener Studien' VIII p. 272 num. 57].

(7). Λυποῦντα τὸν πλησίον οὐ ῥάδιον αὐτὸν ἄλυπον εἶναι. [cf. H. Schenkl ibid. num. 58].

(8). Πεῖραν ἀνθρώπου ἐκ τῶν ἔργων μᾶλλον λάμβανε ἢ ἐκ τῶν λόγων. πολλοὶ γὰρ βίω μὲν εἰσὶ κακοί· λέγειν δὲ πιθανοτανότατοι (sic *QP*). [cf. Gildemeisterum in Herm. IV p. 93 sq. num. 62, H. Schenkl l. c. p. 275 num. 83].

(9). Ῥαδίως μὴ μακαρίσῃς ἄνθρωπον σαλεύοντα, ἐπὶ φίλοις ἢ τέκνοις ἢ τισὶ τῶν ἐφήμερον τὴν σωτηρίαν ἐχόντων· ἐπισφαλῆ γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα τὸ δ' ἐφ' ἑαυτὸν (sic *QP*) ὀχεῖσθαι καὶ τοῦ θεοῦ μόνον βέβαιον. [cf. Gildemeisterum l. c. p. 94 num. 70, H. Schenkl l. c. p. 276 sq. num. 91].

(10). Ψυχῆς ἄγνης (sic *QP*) τόπον οἰκειότερον ἐπὶ γῆς οὐκ ἔχει ὁ θεός. [cf. Gildemeisterum l. c. p. 98 num. 94, H. Schenkl l. c. p. 280 num. 119]. Apophthegmata num. 6—10 secundum litterarum eius, a quo initium fit, vocabuli ordinem disposita sunt.

(11). Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς ποῖον ἄριστον μάθημα ἔφη τὸ ἀπομαθεῖν τὰ κακά. [cf. Laert. Diog. VI 7 p. 135, 27 ed. Cobet (= Antisthenis fragm. 108 ed. Mullach); Maximum II p. 585 et Antonii Melissam p. 56 (Σωκράτης); Gnomologium quod dicitur Ioannis Damasceni in codice Laurentiano VIII 22 saec. XIII servatum (ed. Gaisford post Stobaei eclogas, Oxonii 1850) II cap. 13, 35; Florilegium Monacense § 138 ed. Meineke (Κῦρος ὁ βασιλεύς)].

(12). Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς διά τι (sic *QP*) μέγας ὢν μικρὰν γυναῖκα ἔγημεν, ἔφη· κακῶν ἐκλογὴν ποιούμενος τὸ ἐλάχιστον ἐξελεξάμην. [cf. Florilegium Baroccianum 254; Boissonadii Anecd. Graec. III p. 467; Plutarch. de frat. am. p. 482a (ὁ . . . Λάκων); Antonii Melissam p. 107 (Δημοκρίτου)].

(13). Ὁ αὐτὸς ἔλεγεν ὡς ἡ μὲν ὅρασις ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ἀέρος λαμβάνει τὸ φῶς, ἡ δὲ ψυχὴ ἀπὸ τῶν μαθημάτων. [cf. Laert. Diog. V 1, 11 p. 115, 2 ed. Cobet; Florilegium Monac. § 198 (Ζήνων)].

(14). Ὁ αὐτὸς ἀκούσας ὑπό τινος λειδορεῖσθαι (sic *QP*) ἔφη· ἀπόντα με καὶ μαστιγούτω. [cf. Laert. Diog. V 18 p. 115, 15 ed. Cobet; Maximum II p. 563 et Florilegium Monac. § 250 (Σωκράτης); Antonii Melissam p. 134 (anon.)].

(15). Ὁ αὐτὸς μακρὰν νόσον νοσήσας· ὡς ἀνερρώσθη ἔφη· ὑπέμνησεν ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν θνήτοὺς (sic *QP*) ὄντας. [cf. Pseudo-Plutarch. reg. apophth. p. 182b (Ἀντιγόνου); Stobaeum flor. XXI 15 et Maximum II p. 624 et Antonii Mel. p. 141 et Gnom. Basil. p. 146 (Ἀλέξανδρος)].

(16). (inc. fol. 15^{v} *Q*) Ὁ αὐτὸς ἔλεγε τοὺς μὴ ὀργιζομένους ἐφ' οἷς δεῖ, ἠλιθίους τοὺς δὲ ἐφ' οἷς μὴ δεῖ ἀναισθήτους. τοὺς δ' ἀνεχομένους ἐπὶ τῷ προπηλακίζεσθαι ἀνδραπώδεις (sic *QP*). [cf. Aristot. eth. Nicom. IV p. 1126^{a}, 4 sqq.].

(17). Ὁ αὐτὸς ἔφη κοινὸν εἶναι τὸν ὕπνον ψυχῆς καὶ σώματος. (inc. fol. 231^{v} *P*) αἴτιον δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναθυμιασθὲν (sic *QP*) ἀπὸ τοῦ θώρακος ὑγρὸν· εἰς τοὺς περὶ κεφαλὴν τόπους ἐκ τῆς ἀποκειμένης (sic *QP*) τροφῆς. [cf. Pseudo-Plutarch. de plac. philos. p. 909f (Aristot. de somn. 1 et 3)]: —

Sequitur in *Q* ποσειδίππου ἢ κράτητος τοῦ κωμικοῦ: ποιὴν τίς βιότοιο τάμοι τρίβον εἰν ἀγορῇ μεν κτλ. [i. e. Anthol. Pal. IX 359].

inf.), III. (fol. 229^r inf. — fol. 230^v sup.), IV. (fol. 230^v), VI. (fol. 230^v med. — fol. 231^v sup.), II. (fol. 233^v — fol. 236^v). Voluit igitur libellos propter argumentum cognatos inter se consociare. Hoc modo effectum est, ut 'Comparatio' cum 'Menandri et Philemonis Distichis Parisinis' unum librum efficere videretur. Ceterum *Q* et *P* accuratissime inter se consentiunt, nec tamen desunt loci, quibus codex *Q* ita praestet codici *P*, ut quin hic ex illo transcriptus sit, dubitari vix possit: cf. quae ad 'Comparationis' versus 73. 126. 147. 184. 187. 190 et ad 'Distichorum' versus 59. 62 adnotavimus. Versuum distinctio in *QP* nulla quidem est, non tamen pauca supersunt puncta in versuum confinio, quibus olim in eo, ex quo *Q* derivatus est, codice aut deperdito aut alicubi delitescente versuum fines significati erant. In solo *P* inde a versu 1 usque ad versum 38 in plurimorum versuum fine etiam lineola recta | minio appicta est. Desunt in *QP* iota subscripta omnia. In *Q* omnia verba atramento scripta sunt. Itaque quoniam 'Comparationis' et 'Distichorum' contextus in *QP* solutae orationis speciem prae se fert, mirum non est, quod non tantum singulae litterae et singula verba corrupta sed etiam vocabulis licenter transpositis vel omissis et insertis glossematis trimetri iambici a genuina forma multifariam detorti sunt, quod idem factum esse in eorum versuum memoria, qui τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα in *QP* inscribuntur, docui in 'Wochenschrift für klass. Philologie' a. 1886 p. 1585 sqq.[1])

Librorum *QP* lectiones non male nec tamen prorsus accurate enotavit Rigaltius ac multos locos tacitus correxit. Qui quin revera his ipsis codicibus *Q* et *P* usus sit, ne quid remaneat dubitationis, et eas lectiones, quas in ipso verborum contextu exhibuit, „Ri" litteris significatas, et eas, quas in 'Notis' commemoravit, adscripto nomine „Rigaltius" omnes enumerabimus in apparatu critico.

Morellus 'Comparationem' a Rigaltio anno 1613 editam latinis versibus anno proximo expressit Nic. Morellus, cuius libellus sic inscribitur: „MENANDRI ET PHILISTIONIS SENTENTIAE COMPARATAE. NIC. MORELLVS, FEDERICI fil. Interpr. Reg. Senariis Iamb. Lat. expressit. LVTETIAE, Apud FEDERICVM MORELLVM Architypographum Regium. M.DC.XIV." Idem in 'NOTIS' non tantum aliquot versuum emendationes proposuit, sed etiam 'Comparationis' versus 7. 43. 94. 201—204 ex Rigaltianis 'Notis' protraxit et addidit.

Ru Rigaltii et Morelli libellos sequitur editio Rutgersiana (nobis „Ru"). Quam cum curaret Ianus Rutgers (Var. Lect., a. 1618, p. 355 sq.), haec fere praemonuit: „Elegantissimum hunc libellum e bibliotheca Regia primus evulgavit ... Rigaltius, cum quo arctissima mihi familiaritas Lutetiae intercessit. Neque nobis fuisset opus, falcem nostram in alienam messem immittere, nisi exemplar longe auctius nacti fuissemus.... De Auctore nihil comperti habemus. Alteram harum Sententiarum partem Menandri esse, ut titulus indicat, admirabilis earum lepos ac venustas evincit. Alteram non Philistionis, sed Philemonis esse, satis argumenti sit, quod earum multae sub eius nomine citentur a Stobaeo. Et videtur huius compilationis auctor illud par, quod olim in Scena semper concurrerat, rursus confligere voluisse. Horum nominum confusio inde videtur orta, quod auctoris nomen primis tantum literis designatum erat." Et profecto auctus quidem est numerus versuum, si cum Ri contuleris. Nam Ru (p. 356 — p. 367) hos exhibet nostrae editionis versus: 'Comparationis' versus 1—26. 29—38. 41—52. 59—65. unum versum ex Stobaeo

[1]) Errores a typographo in illa commentatione commissos enumeravi in 'Wochenschr. f. klass. Phil.' a. 1887 p. 94; adde quod in Apophthegmatum versu 218 in *QP* non ἀντεξουσίως traditum est, sed αὐτεξουσίως.

interpolatum. 66—93. 98—100. 105—124. 131. 133—139. 143—152. 166—178. 182—185. 189—195. 199—210. 157—163; 'Distichorum' versus 1—58; 'Comparationis' versus 153—160. 163. 161. 162. Hac versuum farragine Rutgersiana, qua duae anthologiae diversae confusae sunt, freti homines docti rectum iudicium de 'Comparationis' compositione ne poterant quidem facere. Addidit Rutgers (p. 367—381) novam Comparationis versionem latinam et (p. 381—386) 'Notas' (nobis „Rutgers"), in quibus ter tantum citantur lectiones tam- Rutgers quam „in altero" codice exstantes: ad versus nostrae editionis 12 (ἔχει), 50 (διδῶν αἰτεῖν), 120 (ἢ); eae cum omnes et in *Q* et in *P* legantur, dubium quidem est, utrum codicis *Q* an codicis *P* apographo usus sit Ianus Rutgers ad locupletandam Rigaltianam editionem. Sed cum in *P* (non in *Q*) 'Disticha' proximum post 'Comparationem' locum occupent, probabilius est codicis *P* apographum Rutgersio praesto fuisse. Hoc constat, non tertio codice aliquo eum usum esse; nam quod is ad versum 60 adnotat: „in MS. φθόνον τε ἐπήριον" et ad versum 115 „erat in MS. δουλεύων φοβοῦ", cum neutrum in *QP* legatur, apparet Rutgersium non prorsus accurate confecto apographo codicis *Q* vel *P* usum esse. Ceterum, ut omnis profligetur dubitatio, in apparatu critico omnes contextus Rutgersiani a nostro discrepantis lectiones („Ru") commemorabimus.

'Notis' Rutgersianis adiectae sunt (p. 387 — p. 423) adnotationes et emendationes Heinsius Danielis Heinsii.

Rutgersii et Heinsii exemplum secuti homines docti omnes hodie quoque non id quaerunt, quid duo illi poetastri scripserint, qui 'Comparationem' et 'Disticha' composuerunt, sed quid Menander et Philemo, quem sub Philistionis nomine latere inde a Rutgersio arbitrantur; itaque ad optimae dictionis Atticae normam versus pessumdatos emendare conati sunt. Ipsam 'Comparationem' aut ipsa 'Disticha' nemo post Rutgersium edidit, sed versus ex 'Comparatione' et ex 'Distichis' depromptos et pro viribus perpolitos inseruerunt fragmentorum novae comoediae Atticae collectionibus.

Paulo prudentius, quam qui postea comicorum graecorum fragmenta ediderunt, egit Hugo Grotius, cum in 'Excerptis ex tragoediis et comoediis graecis' (Parisiis a. 1626) longe Grotius plurimos quidem 'Comparationis' versus Menandro Philemonive tribueret, attamen 'Distichorum', quae anthologia multo deterior est 'Comparatione', versus tantum non omnes 'ex incerto comico' desumptos putaret.

Memoria vix digna est 'Menandri et Philemonis reliquiarum' editio ab Ioanne Clerico Amstelodami 1709 curata, eo tantum nomine laudabilis, quod Richardum Bentley excitavit Bentley ad egregias „emendationes in Menandrum et Philemonem' (a. 1710) conscribendas, quas 'Menandri et Philemonis reliquiis' Berolini a. 1823 editis addidit (p. 435 sqq.) A. Meineke.

Omnes 'Comparationis' et 'Distichorum' versus Menandro Philemonive tribuit Augustus Meineke in 'Menandri et Philemonis reliquiis' Berolini a. 1823 sagacissime editis (nobis M¹ „M¹"), eiusque exemplum secutae sunt editiones Parisina a. 1838 a. Friderico Duebner Duebner curata, Meinekiana a. 1841 (in Fragmentorum Comicorum Graecorum volumine IV, quae nobis „M²" est), Meinekiana a. 1847 (in Fragmentorum Comic. Graec. editionis minoris M² parte II, quae nobis „M³" est)[1]), Lipsiensis a. 1884 a Theodoro Kock sollertissime curata M³ Kock (in Comicorum Atticorum fragmentorum volumine II, Philemonis [nondum Menandri] reli-

[1]) Addenda et corrigenda, quae in Meinekii Fragm. Com. Graec. volumine V (Berolini a. 1857) M⁴ leguntur, nota „M⁴" significavimus.

quias continente). Oblocuti sunt Carolus Cobet Nov. Lect. p. 43 sqq.[1]) et Curtius Wachsmuth in libro egregie scripto atque utilissimo 'Studien zu den griechischen Florilegien' (Berolini a. 1882) p. 122 sqq.[2])

Codices *Q* et *P* post Rigaltium et Rutgersium nemo diligenter excussit; selectas tantum ex *Q* lectiones protulit I. Fr. Boissonade (passim), ex *P* Fridericus Duebner in 'Revue de Philologie' tom. II Parisiis a. 1847 p. 238—240 (non prorsus recte). Et codicum *QP* et codicum *RL*, de quibus infra dicetur, lectiones et ea, quae ad 'Comparationis' versus 12—15 ex Laurentiano VIII 22, ad v. 77. 79. 80 et 115. 116 et 201—204 ex Parisino 1166, ad 'Distichorum' v. 41. 42 ex Parisino 2991 A enotavi, omnia debeo promptae Leopoldi Cohn nostri erga me voluntati.

Quo tempore composita sit incerti scriptoris Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος Σύγκρισις[3]) (i. e. nostrae editionis versus 1—210), ita tantum aliquo modo definiri potest, ut proficiscamur ab eis undecim trimetris iambicis, quos poetaster ille, quisquis fuit, praefationis loco ipsi Menandri et Philistionis 'certamini' (cf. v. 8 ἔχων ἀγῶνα) praemisit. In hac igitur Menander personatus Philistionem, non Philemonem commemorat adversarium (cf. v. 8 πρὸς Φιλιστίωνα). Itaque eo tempore vixit poetaster, quo Philemonis poetae comici Attici cum Philistionis Asiani memoria confusa erat. Scripserat autem Philistio mimos sive κωμῳδίας βιολογικάς, eumque non tantum Augusti et Tiberii aequalibus admodum placuisse sed etiam a posterioribus maxime celebratum esse docent loci, quos Fabricius Bibl. Graec. II p. 480 sq. (ed. Harles), Carolus Delarue ad Africani epistulam ad Originem p. 10, Fridericus Jacobs in Anth. Graec. tom. XII p. 165 sq., Otto Jahn in Persii editione p. XC, Godofredus Bernhardy ad Suid. II² p. 1475 sq., Carolus Ios. Grysar in 'Sitzungsber. d. philos.-histor. Classe der Akad. d. Wiss.' Vindobonae XII (a. 1854) p. 302 sqq. indicarunt. Apud Ioannem Stobaeum Philistionis memoriam frustra quaeras, norunt autem et Philistionis qui dicebatur scrinia compilaverunt 'Parallela' illa sententias morales complectentia, quae saeculo X ineunte videntur composita esse[4]). Aequales vero Philistionem et Menandrum visos esse hominibus Byzantinis

[1]) Cobeti verba haec sunt: „Multa nunc Menandri nomine circumferuntur, quae numquam ab eo scripta sunt . . . (sed) ei ab recentissimis Graeculis afficta sunt ea oratione iisque numeris scripta, quales effoeta et decrepita Graecia effutire solet, ut legentibus nauseam et fastidium pariant. Huius farinae est quidquid ex Comparatione Menandri et Philistionis Meinekius attulit, quas sordes nollem umquam Menandreis reliquiis admixtas, in quibus non dico corrigendis sed legendis nemo umquam fecerit operae pretium, adeo omnia sunt insulsa, inepta, barbara." Deinde exempli gratia commemorat hos 'Comparationis' versus: 52. 85 sq. 89. 108. 133. 26. 87. 110. 147 et 'Distichorum' versus 5. 6. 9. 10. 21. 41. 53. etc.

[2]) Theodorus Kock Com. Attic. fragm. II p. 511 recte dixit: „Menandri et Philemonis Comparatio eiusmodi est, ut rarissime certa ratione quae corrupta sunt sanari possint."

[3]) De vocabuli σύγκρισις usu cf. e. g. Stephanus Bergler ad Alciphron. p. 149, Lobeckii Phrynichus p. 278 sq.; Aristoxeni Συγκρίσεις, Caecilii Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, eiusdem Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Αἰσχίνου, eiusdem Σύγκρισις Δημοσθένους καὶ Κικέρωνος, Dionysius Phaselita 'ἐν τῷ περὶ συγκρίσεως Ἀράτου καὶ Ὁμήρου περὶ τῶν μαθημάτων', Gregorii Nazianzeni Σύγκρισις βίων (opp. II p. 390 sqq., quae et ipsa trimetris iambicis composita est), Ioannis Stobaei Σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου (floril. XCVII), eiusdem Σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου (floril. CXXI), Maximi Planudis Σύγκρισις χειμῶνος καὶ ἔαρος, etc. Nec tamen ulla harum scriptionum satis respondere videtur huic sententiarum moralium anthologiae, quae Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος Σύγκρισις inscribitur; quamquam non audeo conicere huic certamini eam inscriptionem propter versum extremum (v. 210 ἐχθροὺς ποιοῦσι τοὺς φίλους αἱ συγκρίσεις) postea praefixam esse.

[4]) Cf. Curtium Wachsmuth 'Studien zu den griechischen Florilegien' p. 90—161, inprimis p. 123 sqq.

demonstrat e. g. apophthegmatum collectio Vindobonensis, quam ex codice Vindobonensi theolog. CXLIX (Nesselii, = XCIII Lambecii) saeculo XIII exeunte scripto edidit Curtius Wachsmuth in 'Festschrift zur Begrüssung der ... XXXVI. Philologenversammlung' (Friburgi 1882) p. 24 num. 130: Φιλιστίων ὁ τῶν κωμῳδιῶν ποιητὴς ἀκούσας, ὅτι τέθνηκε Μένανδρος, ἔφη· „οἴμοι, ὅτι ἀπώλεσά μου τὴν ἀκόνην." Itaque cum Philistionis cum Philemone confusi auctoritas maxima esset apud posteriores Byzantinos, mirum non est, quod „Φιλιστίων ὁ φιλόσοφος" commemoratur in Boissonadii Anecd. Graec. II p. 468 et quod aliorum hominum apophthegmata non secus ad Philistionem quam ad Menandrum[1]) referuntur: veluti in illa apophthegmatum collectione Vindobonensi (l. c. num. 131) legimus: Φιλιστίων ἐρωτηθείς, ἐκ τῶν στρογγύλων καὶ μακρῶν ποῖά εἰσιν ἀσφαλῆ, ἔφη· „τὰ νεωλκούμενα", quod apophthegma Stratonici est apud Athenaeum VIII p. 350 b[2]). Quae si tenuerimus, suspicabimur eos versus, qui vel in 'Comparatione' vel in ceteris Menandri et Philistionis sententiarum collectionibus, de quibus infra agetur, Philistioni tribuuntur, post Ioannis Stobaei aetatem partim ex Philemone, partim ex Philistione, partim ex aliis scriptoribus derivatos vel a poetastris Byzantinis fictos esse[3]). Quod autem Menander et Philistio tamquam certantes inter se in 'Comparatione' et ad huius exemplum in 'Distichis' et in nostris 'Appendicibus I et II' introducuntur, id videtur ad similitudinem eius memoriae antiquae factum esse, secundum quam Menander et Philemo poetae comici non tantum eandem Glyceram adamasse dicebantur, sed etiam de principatu in scaena identidem inter se certasse[4]), atque saepe alter cum altero comparabantur: cf. e. g. Quintilian. X 1, 72: 'Philemon, qui ut pravis sui temporis iudiciis Menandro saepe praelatus est, ita consensu tamen omnium meruit credi secundus'; Demetr. de eloc. 193: Μένανδρον ὑποκρίνονται λελυμένον ἐν τοῖς πλείστοις, Φιλήμονα δ' ἀναγινώσκουσιν; Gell. XVII 4, 1: 'Menander a Philemone, nequaquam pari scriptore, in certaminibus comoediarum ambitu gratiaque et factionibus saepenumero vincebatur. etc.'; Apul. flor. 16; etc.

Philemonis et Menandri fabulae ipsae post imperatoris Iustiniani tempora hominibus Byzantinis aut nullis notae erant aut perpaucis[5]), verum non pauca Menandri[6]) et Philemonis nomine circumlata esse florilegia sententiarum monosticharum et disticharum cum alia docent tum Ioannis Stobaei anthologium et Menandri quae dicuntur γνῶμαι μονόστιχοι et recentiore tempore, postquam in Philemonis locum successit Philistio, ad antiquiorum florilegiorum exemplum compositae fictaeve Menandri et Philistionis sententiarum collectiones, veluti 'Disticha Parisina' illa, quae infra edemus, et nostrae 'Appendices I et II', quarum haec tota, illa

[1]) Ita sententiae a Menandro fere alienae Menandro tribuuntur in codicibus Syriacis; cf. I. P. N. Landii 'Anecdota Syriaca' I p. 156 sqq., Eduardi Sachau 'Inedita Syriaca' (Vindobonae 1870) p. V et p. 80 sqq.

[2]) In Tzetzae Prolegomenis in Lycophronis Alexandram p. 257 (ed. Godofredus Mueller) hi enumerantur novae comoediae poetae: Μένανδρος, Φιλήμων, Φιλιστίων καὶ πλῆθος πολύ.

[3]) Paulum distat Godofredi Bernhardy sententia ('Grundriss der griechischen Litteratur' II 2³ p. 554), qui 'nucleum' eorum versuum, qui in 'Comparatione' Philistioni tribuuntur, non ad Philemonem sed ad Philistionem rettulit, itidemque fere iudicat Curtius Wachsmuth 'Stud. z. d. griech. Floril.' p. 125.

[4]) Cf. e. g. Carolum Benoit 'Essai historique et littéraire sur la comédie de Ménandre' p. 23; Guilelmum Guizot 'Ménandre' p. 8; Ioannem Horkel 'Reden und Abhandlungen' p. 328.

[5]) Cf. quae Const. Sathas exposuit in 'Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France' IX (Parisiis 1875) p. 189. 193. 204, et Richardum Foerster 'de antiquitatibus et libris mss. Constantinopolitanis' (Rostochii a. 1877) p. 5. 20. 29.

[6]) Cf. C. Benoit l. c. p. 149 sq.

inde a versu 21 distichis composita est, et multae illae, quae in 'Comparatione' insunt, sententiae binorum versuum.

Quodsi 'Comparationem' cum 'Distichis Parisinis' et cum 'Appendicibus I et II' contuleris, quanto illa praestet ceteris, statim apparebit. In 'Distichis' redeunt 'Comparationis' versus decem, in 'Appendice I' versus quattuordecim, in 'Appendice II' nulli. Nec dissimile veri est ad 'Comparationis' exemplum ceteras illas contentiones tres confectas esse; sane metricas quoque et prosodiacas leges a comoediae Atticae elegantia multifariam recedentes, quas in 'Comparatione' observatas esse mox apparebit, easdem fere aut servant aut servare student collectiones ceterae, quamquam 'Appendicis I' auctor trimetros dodecasyllabos polysyllabis praetulit. —

Paulo accuratius enim, quo tempore 'Comparatio' conscripta sit, definiri potest metri et vocalium mensurae ratione habita. Tantum quidem abest, ut trimetri iambici historiam inde ab Alexandrinorum tempore usque ad annum p. Chr. n. millesimum certo noverimus, ut vix fundamenta solidae doctrinae iacta sint[1]). Accedit, quod omnis 'Comparationis' memoria ad unum misellum codicem (*Q*) saeculo XV exeunte scriptum redit, in quo quam longe a genuina metri forma inprudentis librarii culpa verborum contextus detortus sit, ambigere possis. Attamen quoniam aliquot versuum 'Comparationis' memoria concinit cum eis mendis, quibus eidem versus in Stobaei codicibus inquinati sunt, quatenus progredi liceat in barbarie 'Comparationis' trimetrorum removenda, fere constat.

Postquam philosophi inde fere a saeculi tertii a. Chr. n. initio immixtis trimetris iambicis ad comicorum Atticorum exemplum fictis praecepta ieiuna variare ausi sunt[2]), Apollodorus Atheniensis saeculo a. Chr. n. altero trimetrum comicum[3]) elegit ad carmen didacticum (Χρονικά) componendum (cf. Pseudo-Scymni orbis descriptionem v. 19 et 33 sqq.: τῶν Ἀττικῶν τις γνησίων τε φιλολόγων . . . . . . μέτρῳ δὲ ταύτην ἐκτιθέναι προείλετο, τῷ κωμικῷ δὲ τῆς σαφηνείας χάριν, εὐμνημόνευτον ἐσομένην οὕτως ὁρῶν)[4]) eiusque exemplum secuti cum alii tum Pseudo-Scymnus et Dionysius Calliphontis filius trimetros iambicos ita construxerunt, ut multos immiscerent pedes trisyllabos (anapaestos, tribrachos, dactylos); eo tamen distant hi poetae et a philosophis illis antiquioribus et a didacticorum carminum auctoribus posterioribus, quod et paucos versus legitima caesura carentes admittunt et praeter caesuras semiquinariam et semiseptenariam, quae quidem apud eos quoque frequentissimae sunt, tertiam habent post trimetri pedem tertium absolutum[5]). Contra inde a saeculo p. Chr. n. primo non secus atque olim aurea iambographorum Ionicorum[6]) aetate

[1]) Libellos eorum hominum doctorum, qui de artis metricae fatis apud Byzantinos nuper dedita opera quaesiverunt, enumeravit Carolus Fridericus Mueller 'Ignatii Diaconi tetrasticha etc.' Kiliae 1886 p. 3 adn. 4, quibus addenda est inprimis doctissima Isidori Hilberg commentatio, quae inserta est 'Studiis Vindobonensibus' vol. VIII (a. 1886) p. 282 sqq.

[2]) Cf. Meinekium praef. ad Fragm. Com. Graec. vol. I p. IX sqq.

[3]) τῶν καλουμένων τραγιάμβων scriptorem Apollodorum appellat Suidas s. v.

[4]) Cf. etiam Strabonem XIV 5, 22 p. 995: ὁ δὲ (Apollodorus) καὶ χωρογραφίαν ἐξέδωκεν ἐν κωμικῷ μέτρῳ, γῆς περίοδον ἐπιγράψας.

[5]) Vbi versus post pedem tertium absolutum inciditur, tertius pes plerumque spondeus est, raro iambus vel anapaestus, rarissime dactylus vel tribrachus.

[6]) Cf. Albertum Schmidt 'de caesura media in Graecorum trimetro iambico' (Bonnae 1865) p. 9; R. Roeding 'de Graecorum trimetris iambicis caesura penthemimeri et hephthemimeri carentibus' (in 'Upsala Universitets Årsskrift' a. 1874) p. 6.

et caesura destituti trimetri evitantur neque ulla caesura legitima videtur praeter semiquinariam et semiseptenariam. Hanc normam in incidendis versibus tenent et qui Euripideum trimetrum imitati propius ad tragoediae cothurnum accedunt et qui Menandri Philemonisque exemplum secuti comoediae socco ingrediuntur, nec tantum ei qui disyllabis pedibus trisyllabos immiscent, sed etiam ei qui trisyllabis plus minusve abstinent, sive pagani sunt poetae sive Christiani, sive legitimam vocalium mensuram observant sive neglegunt, sive tolerant vocalium concurrentium hiatum sive respuunt, sive ultimam trimetri syllabam accentu grammatico feriri sinunt sive vetant, sive in paroxytona vocabula cadere clausulam volunt sive nolunt. Atque etiam postquam ad unam duodenarum syllabarum formam trimetri redacti sunt, pauci adeo barbari fuerunt iambographi Byzantini, ut versus semiquinaria vel semiseptenaria caesura carentes tolerarent[1]).

Vt saeculo p. Chr. n. altero Hadriani Antoninorumque Graecarum Musarum amantissimorum impulsu studia aureae Atticarum litterarum aetatis feliciter resuscitata sunt et ad antiquam integritatem elegantiamque prosae orationi reddendam permulti sese accinxerunt homines Graeci nec tamen pari studio poesin iacentem erigere valuerunt, ita inde a saeculo quarto, postquam caput orbis terrarum Roma ad Bosporum translatum est, incomparabili ardore ad antiquorum poetarum laudem adaequandam in carminibus pangendis certatim desudaverunt Byzantini poetae et poetastri et poetastelli. Nec vero exstinctus est hic furor poeticus sed adeo auctus saeculis quinto et sexto ac praecipue imperante et nominis Graeci gloriam augente Iustiniano versificatorum Graeculorum ars praeter modum luxuriabat. Quin etiam saeculo septimo ineunte multae huius abundantiae permanserunt reliquiae. Nec vero omnes antiquorum poetarum rhythmos imitando exprimere ausi sunt Byzantini, sed quattuor potissimum metra ex ingenti copia elegerunt, in quibus limandis et perpoliendis operam collocarent: hexametrum heroum, distichon elegiacum, trimetrum iambicum, versiculum anacreonteum. Itaque factum est, ut longe plurimi eorum grammaticorum, qui inde potissimum a saeculo sexto exeunte discipulorum Byzantinorum in usum libellos de re metrica composuerunt, haec quattuor metra sola exponerent. Quo autem minor erat metrorum varietas, eo diligentius atque religiosius excogitatas leges in versibus pangendis sequebantur ei poetae, quorum auctoritas ceteris praestabat apud Byzantinos. Sic mira illa constantia explicanda est, quam in eorum epicorum hexametris deprehendimus, quos Nonni Panopolitani asseclas appellare consuevimus; sic subtiles illae regulae natae sunt, quas in anacreonteis fingendis observabant cum alii tum Ioannes Gazaeus et Georgius Grammaticus, quos saeculo quinto exeunte et ineunte sexto floruisse constat. Nec minore, si quid video, cura saeculis quinto et sexto aliquot iambographi Byzantini iambicum trimetrum non tantum ad aureae poesis Atticae normam revocare sed etiam superare Atticos conati sunt, cum in trisyllabis quidem pedibus (anapaestis, tribrachis, dactylis) cum disyllabis miscendis Euripidem vel Menandrum Philemonemque adaequarent, in caesurarum autem usu cohibendo tanto severiores essent illis, quanto Nonnus Homero. Nullam igitur admiserunt caesuram praeter semiquinariam et semiseptenariam[2]). Nec vero[3])

[1]) Quod sicubi fit, solet trimeter post sextam incidi syllabam; cf. e. g. Christi Patientis versus, quos commemorat Hilberg in 'Wiener Studien' VIII p. 290 num. 10.

[2]) Cf. e. g. Heliam Monachum in Anecd. Var. I p. 171, cap. I § 6.

[3]) Cf. e. g. 'Scholia Hephaestionea B' p. 18, 24 sqq. ed. Hoerschelmann (Dorpati 1882).

unius generis esse voluerunt trimetros iambicos omnes, sed varios statuerunt χαρακτῆρας. Atque inter eos quidem Byzantinos, quorum didactica carmina iambica ad nostram memoriam pervenerunt, non desunt, qui non secus atque olim Apollodorus Atheniensis, Pseudo-Scymnus, Dionysius Calliphontis filius, alii Menandri Philemonisque trimetros iambicos pedibus trisyllabis abundantes imitando exprimere conati sint, antiquam autem caesurarum licentiam artissimis finibus circumscripserint. Memorabile huius generis exemplum praebent 'τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα', anapaestis tribrachis dactylis referta illa quidem, sed intra semiquinariae caesurae et semiseptenariae fines versuum incisiones cohibentia nec minus antiquam vocalium mensuram servantia quam soloecum vocalium concursum reformidantia. Quae 'ἀποφθέγματα' quo tempore composita sint, quamquam parum constat, tamen, siquidem Stobaei anthologium novisse et ad explicationes poeticas conscribendas, quibus selectas septem sapientium sententias illustrat, adhibuisse videtur ille, quisquis fuit, qui hos trimetros finxit, saeculo quinto exeunti vel ineunti sexto si hunc versificatorem tribuerimus, verendum vix est, ne longe a vero aberremus[1]). Quamquam concedendum est fieri potuisse, ut non ipso Stobaeo, sed alio aliquo sententiarum moralium anthologio hodie deperdito uteretur: quod si malueris statuere, confidentius ad quintum saeculum referre possis 'apophthegmatum' iambicorum scriptorem. Quam facile autem etiam sexto saeculo fuerit hominibus eruditis trimetros iambicos trisyllabis pedibus variare, praeter ceteros docet Pauli Silentiarii exemplum, quem saeculo VI medio floruisse constat.

Inde a saeculo septimo, cum in dies ingravesceret barbaries, plurimi iambographi exemplum Georgii Pisidae secuti trisyllaborum pedum usum imminuerunt, concurrentium vocalium hiatum, quem iam saeculo quarto Gregorium Nazianzenum tolerasse constat, non anxie repudiaverunt, caesuras legitimas (semiquinariam et semiseptenariam) solas religiose observarunt. Perpauci videntur trisyllaborum pedum usum in carminibus iambicis didacticis ultra saeculum septimum medium retinuisse; quodsi quando factum est, probabiliter conicias eos antiquiorum poetarum scrinia compilasse, quippe in quorum fragmentis tot inessent pedes trisyllabi, ut ne violentissimis quidem mutationibus omnes resecari et cum disyllabis commutari possent. Ab eiusmodi compilatoribus, ad quorum numerum possit quispiam 'Distichorum Parisinorum' et utriusque 'Appendicis' scriptores referre, si recesseris, plerique omnes dodecasyllabos trimetros finxerunt inde a saeculo septimo exeunte, sive legitimam vocalium mensuram pro viribus servare studuerunt sive plus minus neglexerunt[2]), sive accentui grammatico certam in versus clausula sedem adsignarunt sive non adsignarunt[3]), sive spondeum a sedibus trimetri paribus excluserunt sive raro admiserunt[4]).

Menandri et Philistionis certamina vel comparationes qui componebant, Ioannis Stobaei aliorumque anthologia moralia ita expilaverunt, ut Menandri, Philemonis, Euripidis, aliorum versus modo intactos in suum usum converterent, modo imminuto pedum trisyllaborum numero et verbis audacter mutatis in recentiorum trimetrorum iambicorum formam

[1]) Cf. quae ad illa τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα adnotavimus in 'Wochenschrift für klass. Philologie' a. 1886 p. 1585 sqq.

[2]) Cf. de horum poetarum discriminibus Isidorum Hilberg in 'Wiener Studien' VIII p. 291 sqq.

[3]) Cf. e. g. Guilelmum Meyer in 'Sitzungsberichte der K. Bayer. Akad. d. Wissensch.' Monachii 1884 p. 1020 sqq.

[4]) Cf. e. g. Carolum Fridericum Mueller 'Ignatii Diaconi tetrasticha etc.' p. 9 sq.

cogerent[1]), modo versuum particulas modo integros versus de suo adderent eosque omnes ex arbitrio Menandro aut Philistioni tribuerent[2]). Hoc modo effectum est, ut 'Comparatio' non secus atque 'Disticha Parisina' et utraque 'Appendix' ex versibus secundum complures ac diversas normas metricas fictis constet. Atque indidem illud quoque explicandum est, quod, quisquis ille fuit, qui 'Comparationi' a se confectae undecim versus suo ingenio fictos et praefationis loco a Menandro personato pronuntiandos praemisit, ipse quoque non unam eandemque normam in trimetris pangendis secutus est. Ab hac autem praefatione progrediendum esse in crisi 'Comparationis' gravissime corruptae exercenda supra (p. 8) diximus.

Insunt igitur in 'Comparationis' praefatione:

I^a. trimetri dodecasyllabi accentu grammatico in paenultima syllaba conspicui quattuor: 4. 5. 6. 7. Ex his spondeum in altera versus sede habet unus (4), in quarta sede unus (5), prima vocabuli ἀκούων syllaba licenter producta est semel (5), hiatum post pedem alterum absolutum habet unus (6).

I^b. trimetri dodecasyllabi, quorum paenultima syllaba accentu grammatico destituta est, duo: 8. 9; ex his nonus duobus spondeis in sede altera et in quarta inquinatus est.

II. singulos tribrachos continent versus quattuor: 1. 2. 3. 10.

III. duos dactylos videtur continuisse versus unus: 11.

An vero audeat quisquam versuum 5 et 9 barbariem removere veluti his coniecturis: (5) ὅπως ἕκαστός μου ἐπακούων μανθάνῃ et (9) τὸν τερπνὸν αἱρετόν τε καὶ βιωφελῆ?

Itaque, quoniam nos in hoc libello non lubrica divinatione, quid Menandri aequales scribere potuerint, conicere volumus, sed cauta ratiocinatione eruere, quid poetaster ille Byzantinus scripsisse videatur, qui saeculo VI qui saeculo VI 'Comparationem' confecit, non dubitabimus quin plurimi eorum barbarismorum, qui in codicibus *QP* traditi sunt, huius manui debeantur.

In ipsa 'Comparatione' (v. 12—210) insunt:

I^a. trimetri dodecasyllabi in paroxytonon exeuntes hi: 15. 18. 22. 27 (?). 28 (?). 29. 32. 35. 36. 40. 43 (?). 47 (?). 49. 52. 53 (?). 57. 59. 62. 65. 71 (?). 75. 76. 78. 80. 86. 87. 89. 90. 94. 96. 97. 98. 103. 106 (?). 110. 113. 117. 119. 120. 121. 122. 123. 133. 144. 146. 148. 155. 160. 171.

[1]) Egregium exemplum audaciae illius, qua antiquorum poetarum trimetri duodecim syllabarum numerum excedentes a Byzantinis compilatoribus in dodecasyllabos trimetros cogebantur, praebent in incerti scriptoris Christo Patiente ei versus, qui ex Euripide deprompti et mutati sunt; cf. I. G. Brambs in praefatione editionis Lipsiae a. 1885 curatae p. 18 sq.

[2]) Veluti, ut ex una 'Comparatione' exempla delibem et versus 'Comparationis' in 'Distichis Parisinis' aut in 'Appendice I' aut in posterioribus anthologiis (veluti apud Maximum et Antonium) aliis auctoribus adscriptos omittam: si 'Comparationem' cum Plutarcho et cum Stobaei anthologio contuleris, quam multi versus ab aliis poetis ficti arbitrio eius, qui 'Comparationem' conscripsit, 'Menandro' vel 'Philistioni' tributi sint, apparebit. Ita in 'Comp.' Menandro dantur versus 49. 50 (audacter mutati), qui teste Plutarcho Euripidis sunt; in 'Comp.' Philistioni dantur versus 111—114 (libere transformati), qui teste Stobaeo eiusdem sunt Euripidis; in 'Comp.' Philistioni datur versus 22, qui teste Stobaeo Chaeremonis tragici est; in 'Comp.' Menandro dantur versus 12—15, qui in Gnomologio Laurentiano (ex Stobaeo derivato) Philetae esse dicuntur. In 'Comp.' Philistioni dantur versus 59—67 et 77—81 et 189—191, qui in Stobaei codicibus itidem Philetae esse dicuntur (solos versus 189—191 una Stobaei editio Trincavelliana Philemoni dat). Soli versus 44. 45 in 'Comp.' (valde mutati) Philistioni, apud Stobaeum Philemoni dantur; et in 'Comp.' et apud Stobaeum Menandro tribuuntur versus 68—76 et (audacter mutati) 105. 106.

172. 185 (?). 191. 192. 193. 195. 206. 207. 210. Ex his spondeum in sede II habent: 18 (?) et 122; in sede IV: 103. 146. 160. 171; in II et IV: 43; versus 71, cum non modo spondeum in IV habeat, sed etiam hiatu in medio pede primo (τὸ-ἀργ.) et mensura ἀργύριον̄ maculatus sit, emendatione videtur indigere. Hiatum post pedem primum absolutum deprehendes semel (59).

I^{b}. trimetri dodecasyllabi, quorum paenultima syllaba accentu grammatico destituta est, hi: 17. 19. 20. 21. 23. 24. 25. 31. 33. 34. 41 (?). 51. 60. 66. 73. 77. 79. 83. 84. 88. 92 (?). 93. 108. 112. 116. 134. 137 (?). 140 (?). 145. 147. 149. 152. 163. 167. 173. 174. 178 (?). 179. 184. 188. 190. 200 (?). 209. Ex his spondeo in sede IV conspicui sunt versus tres (41. 60. 66).

II. Ex eis, qui ternarum denarum syllabarum sunt, tribrachum in sede I habent: 56. 68. 135 (?), in II: 55. 70. 81. 161. 169. 182 (?). 189. 202, in III: 38. 104. 177. 187 (?). 194, in IV: 42. 44 (?). 46. 85. 99. 124. 131. 139 (?). 156; dactylum in sede I: 13. 16. 30. 37. 45. 50. 61. 63. 71 (?). 95. 102. 115 (?). 175. 176. 196 (?). 199, in III: 14. 26. 48. 58. 67. 100. 101. 114. 118. 126. 136. 138. 141. 142. 153 (?). 154 (?). 162. 165. 183. 201. 208, in V: 105. 158. 164; anapaestum in sede I: 69. 82. 109. 125. 127. 151 (?). 157 (?). 166, in II: 64. 72, in III: 186 (?), in IV: 168, in V: 204 (?). Versus 69, cuius lectionem confirmat Stobaeus, mensura ἤλῐον et spondeo in sede II inquinatus est. Aut παραμῡθήσεται pronuntiandum aut spondeus in IV statuendus est 187 (?). Hiatum post vocalem natura longam, quae hiatus vi corripitur, habes: 85. 115 (?). 186, hiatum in caesura semiquinaria: 202. 157 (?). 63 (?), in semiseptenaria: 204 (?), hiatum post pedem tertium absolutum: 61 (?), post pedem quartum absolutum: 183.

III. Ex eis, qui quaternarum denarum syllabarum sunt, tribrachos in I et III habet: 107 (?), in III et IV: 205 (?), tribrachum in II et dactylum in III: 91 (?), tribrachum in II et anapaestum in V: 129, tribrachum in III et anapaestum in I: 159, tribrachum in III et anapaestum in II: 198 (?), tribrachum in IV et dactylum in III: 12 (?), dactylos in I et III: 11 (?). 170, dactylum in III et anapaestum in II: 181. 203, dactylum in III et anapaestum in V: 150 (?), dactylum in V et anapaestum in IV: 111 (?), anapaestos in I et II: 143 (?). 197 (?), in I et III: 74 (?). Hiatum habes in caesura semiquinaria semel: 198 (?).

IV. Quindecim syllabas complectitur unus versus: 180 (⏑–, ⏑⏑–, –⏑⏑, ⏑–, ⏑ ⏑⏑, ⏑–).

Omnes 'Comparationis' trimetri aut semiquinaria aut semiseptenaria caesura incisi sunt praeter v. 47 (?); v. 166 caesura fit in medio vocabulo composito σε-αυτὸν; cf. etiam, quae ad v. 111 et 137 adnotabimus.

Quodsi quis 'Comparationem' licentia metrica abundantem multo posteriorum saeculorum barbariei, veluti undecimi[1]), vel adeo Rigaltium (cf. supra p. 3) secutus Tzetzae tribui posse suspicetur, quippe cuius ἴαμβοι τεχνικοί nec spondeum in sedibus paribus prorsus repudient et paucos immixtos habeant pedes trisyllabos (atque hos quidem vocabulis metricae artis propriis plerumque formatos)[2]), is suspicionem statim abiciat perlecto aequabili Tzetzianae garrulitatis tinnitu.

[1]) De barbara versuum iambicorum structura saeculo XI grassante cf. Michaelis Pselli epistulam editam a Leone Allatio 'de Georgiis diatriba' p. 310 sqq. (Parisiis 1651), quae repetita est in Fabricii Bibl. Graec. vol. X p. 606 sq. (= vol. XII p. 7 sqq. ed. Harles).

[2]) Cf. Gustavum Hart in Supplement. annal. philol. vol. XII p. 69 sqq.

Accedit, quod in *QP* v. 105 ἀεὶ pro δεῖ et v. 29 δὲ pro ἀεὶ scriptum est, cuius mendi originem (cf. ΑΕΙ et ΔΕΙ) facilius ex maiuscularum vel uncialium quae vocantur litterarum forma repetiveris quam ex minuscularum; illarum autem usum in talium librorum, qualis est 'Comparatio', codicibus non ultra saeculum nonum medium retentum esse constat. Itaque etiam palaeographiae ratione habita eo adducimur, ut non post saeculum octavum 'Comparationem' compositam esse statuamus. —

Non pauca ex eis, quae de 'Comparationis' trimetrorum forma modo diximus, ideo dubitationi obnoxia sunt, quia in codicibus *QP* pessime habita est 'Comparationis' memoria. Licentia autem in admittendo spondeo videbatur nobis ex sedibus paribus eorum trimetrorum fere removeri et posse et debere, qui trisyllabos pedes cum disyllabis mixtos continent, atque certo concedendam esse eis tantum versibus, qui dodecasyllabi sunt. — Intra eosdem fines illam spondeorum licentiam in 'Distichorum Parisinorum' trimetris ineptas sententias non paucas exhibentibus cohibere frustra conatus sum. Quorum condicio quamquam non tantum pessima est in codicibus *QP*, sed adeo desperata, ut menda tamquam ferro et igni sananda videantur, tamen diutina meditatione id mihi persuasi, et post 'Comparationem' vel saltem ab homine 'Comparationis' scriptorem barbarie in re metrica et in re prosodiaca superante conscribillata esse 'Disticha' et ita formata, ut spondeorum usus ne ab eorum quidem versuum sedibus altera et quarta prohiberetur, qui plus quam duodecim continent syllabas, atque adeo dactyli in illis sedibus collocarentur. Inesse igitur videntur in 'Distichis':

I^{a}. trimetri dodecasyllabi in paroxytonon exeuntes hi: 5. 9. 11. 15 (?). 16 (?). 17. 23 (?). 25. 29 (?). 33. 35. 40. 43. 50. 52. 61. In v. 35 et ἐᾱν et ἐνδῠσης, in v. 15 non tantum στεφᾱνοῖς sed etiam spondeum in sede quarta, quin etiam in v. 23 νε̄φῶν, in v. 16 στε̄φάνοις mensuram admisisse videtur 'Distichorum' sive redactor sive auctor. Hiatum in caesura semiquinaria habes v. 5 (γυναῖκα-ἂν [?]).

I^{b}. trimetri dodecasyllabi in perispomenon vel in oxytonon vel in proparoxytonon exeuntes hi: 13. 14. 21. 28. 41. 44. 49. 56. 58. Mensuram ἀ̆ναισθήτῳ et hiatum in caesura semiseptenaria (ἀναισθήτῳ-ὄντι) habet v. 14, hiatum in semiseptenaria (θανόντα-οὐ) v. 13.

II. Fere dimidia versuum pars ternarum denarum syllabarum est. Ex his tribrachum in sede I habent: 18. 24, in II: 2. 8. 23 (?). 51. 54. 62 (ubi vix dactylus pro tribracho ferendus est), in III: 7. 34, in IV: 3. 30 (?); dactylum in sede I: 36. 45. 57, in III: 22. 31 (?). 32. 47. 55, in V: 53; anapaestum in sede I: 4, in II: 1 (?). 6. 48, in IV: 20. 42. 46, in V: 38. Anapaestus in V videtur inesse etiam in v. 26, qui tamen spondeo in sede quarta foedatus est. Mensuram πολῠ̆ habes v. 8, ψῠχήν v. 57 (?), ἀσπῖδι v. 2; hiatum in caesura semiquinaria v. 7 (γυναῖκα-ὁ), post pedem primum absolutum v. 32 (?).

III. Ex eis, qui quaternarum denarum syllabarum sunt, tribrachum in II et dactylum in III habet: 10, tribrachum in III et dactylum in I: 39, tribrachum in III et anapaestum in I, ita tamen, ut spondeus simul occupet sedem quartam: 12, tribrachum in III et dactylum in IV (!): 37 (?), dactylum in I et dactylum in IV (!): 19.

IV. Quindecim syllabas complectitur v. 27, cuius syllabarum schema nescio an hoc fuerit: –⏑⏑, ⏑–, –⏑⏑, ⏑ ⏑⏑, ––, ⏑⏑, siquidem hiatus vi in caesura semiseptenaria ultima vocabuli θανάτου syllaba corripi videtur.

Omnes versus inciduntur semiquinaria caesura aut semiseptenaria.

Quam dubia haec omnia nitantur fide, apparet. Nec maiore fide digna sunt 'Disticha' in distribuendis sententiis inter 'Menandrum' et 'Philistionem'. Ex eis enim 'Distichorum' versibus, qui in 'Comparatione' redeunt, versus 23. 24 (et v. 59. 60) in illis Philistioni tribuuntur, in hac Menandro; versus 33. 34 in illis Menandro, in hac Philistioni. Versus 31. 32 et 49. 50 ex Euripidis Alcestide deprompti et huic fabulae apud Stobaeum quoque adscripti dantur Philistioni (v. 31. 32) et Menandro (v. 49. 50) in 'Distichis'. —

Longius, quam 'Comparatio' a 'Distichis Parisinis', distat et ab his et ab illa eorum trimetrorum forma, qui leguntur in 'Appendice I' nostra, eosque aliquanto recentiore tempore et a Graeculo ineptissimo compositos esse docet etiam sententiarum insipidarum argumentum. In hac 'Appendice I' versus 33. 34 et 45. 46 Philistioni, iidem in 'Comparatione' Menandro dantur. Praevalent in 'Appendice I' versus dodecasyllabi. Atque ex his quidem

I[a]. in paroxytonon exeunt hi: 2. 9 (ubi hiatus fit et in pede I μή-ἐκκακήσῃς et in IV πάντα-εὐθύμως). 13. 15. 16. 17. 18. 19 (cum hiatu post pedem I absolutum). 22 (cum hiatu in pede II δὲ-αὖθις et spondeo in sede quarta). 32. 33. 43. 52;

I[b]. accentu grammatico in syllaba paenultima carent hi: 1. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 14. 20. 21 (ubi κατάγει pronuntiandum est). 25. 27. 29. 30. 31. 34. 35. 40. 44. 46 (ubi ἀγαθὸν legitur et hiatus fit in caesura semiquinaria προσδιδάσκει-ἀγαθὸν). 48. 49. 51.

II. Singulos tribrachos continent in sede II: 11 (ubi propter caesuram verba transponenda videbantur). 12 (?, ubi mensuram καιρὸς ὁ τῦχών in codice *R* traditam servare nolui). 38. 45, in III: 26, in IV: 54; singulos dactylos continent: in I: 28. 36 (ubi προδότης pronuntiandum videtur), in III: 3 (in quo versu <τοι> non tam ad evitandam mensuram μεταβολὰς adiciendum videbatur, quam ut legitima caesura trimetro redderetur). 39; singulos anapaestos in I: 23. 42. 53.

III. Quaternarum denarum syllabarum sunt hi: 24 (cum tribrachis in sedibus II et IV). 47 (c. tribr. in IV et dactylo in I; nam syllabis ἢ ἀδικεῖν hoc efficitur schema: ⏑⏑⏑–). 37 (c. tribr. in II et anapaesto in IV). 41 (c. tribr. in IV et dact. in III). 50 (cum anapaestis in III et V). —

Eorum, quae singillatim de re metrica 'Comparationis', 'Distichorum Parisinorum', 'Appendicis I' exposuimus, si summam fecerimus, esse in his quaestionibus quandam nesciendi non voluptatem at necessitatem concedendum quidem est; attamen haud levia inter tres illas sententiarum collectiones intercedere discrimina constat. De quartae denique contentionis metro, quam in 'Appendice II' edimus, quoniam et nimis paucis constat versibus et parum plene lectis, nunc non agam; videntur tamen non dissimiles regulae in eius trimetris agnoscendae esse atque in 'Distichis Parisinis'. Satis recenti autem tempore eam quoque conscriptam esse docet et spondeorum in sede altera quartave admissorum frequentia (cf. v. 3. 4?. 6?. 8. 9. 10. 20) et pedum trisyllaborum paucitas et mensurae τὸ σαφὲς (?, v. 18) barbaries et argumenti exilitas. Sed cum immixti sint aliquot pedes trisyllabi, ne hanc quidem 'Appendicem II' post saeculum septimum octavumve conscribillatam esse probabile est. —

Itaque 'Menandri et Philistionis Comparatio' non post saeculum septimum medium, sed post Ioannis Stobaei aetatem composita est. Nam huius anthologium ipsum a 'Comparationis' scriptore usurpatum esse docent menda quaedam, quae utrique communia esse supra (p. 10) commemoravi; quam servilem autem in modum Stobaei menda 'Comparationis' scriptor servaverit, facile intellegitur collatis eis, quae infra ad 'Comparationis' versus 60. 63. 66. 69. 71 adnotavi, atque graviter fallatur, si quis horum versuum lectionem barbarismis inquinatam ad optimae artis Atticae normam corrigere velit. Quo tempore Ioannes Stobaeus anthologium confecerit, quamquam certo dici nequit, tamen, quoniam Hieroclis Alexandrini, qui priore saeculi quinti parte floruit, libri ab eo excerpti sunt, post annum 450 eum scripsisse consentaneum est.

Certioribus denique finibus tempus 'Comparationis' compositae circumscribi videtur posse collata Choricii apologia mimorum, in qua haec leguntur (18, 2 ed. Graux): φασὶ τὸν εὑρηκότα τὴν ὑπὲρ ἧς ἀγωνίζομαι τέχνην, ἐξ οὗ πάντα φησὶν ἀπαγγέλλειν ὁ προσηγορίᾳ μὲν δεύτερος, τὴν τάξιν δὲ πρῶτος [1]), ἐκεῖνον δὴ λέγουσι καὶ τὸν παῖδα τὸν Διοπείθους ἡλικιώτας τ' ἄμφω καὶ φίλους ὅτι μάλιστ' εἶναι, συνάπτοντος καθ' Ὅμηρον τοῦ θεοῦ τοὺς ὁμοίους τὸν τρόπον [2]), καὶ γνώμας ἐμμέτρους ἀλλήλοις ἀντιτιθέναι καὶ μὴ χείρονα Μενάνδρου δόξαι τὸν ἕτερον [3]). Is enim, qui a Choricio appellatur ὁ εὑρηκὼς τὴν ὑπὲρ ἧς ἀγωνίζομαι τέχνην (i. e. artem mimorum), non Philemo [4]) est poeta comicus, sed Philistio mimographus, atque ab hoc mimum inventum esse non tantum Choricius dixit, sed eodem fere tempore Cassiodorius, qui regnante Theodorico haec scripsit (var. IV 51): *mimus etiam, qui nunc tantummodo derisui habetur, tanta Philistionis cautela repertus est, ut eius actus poneretur in litteris etc.* [5]) Hunc igitur Philistionem Choricius aequalem et amicum

[1]) Verbis ἐξ οὗ — πρῶτος quid significare voluerit Choricius, non liquet. Duae, quas Carolus Graux ('Oeuvres' II p. 38 sq.) commemorat, interpretandi viae ad avia ducunt. Theodorus Gomperz (ibid. p. 88) Secundi alicuius nomen eis exprimi vel potius adumbrari sollerter coniecit, nec tamen, quis eorum, qui Secundi nomen ferebant, intellegendus sit, apparet; nam quod de Secundo Tarentino, cuius epigrammata aliquot in Anthologia Graeca leguntur, cogitavit, ne ipse quidem Gomperz multum huic coniecturae tribuit. — Nec vero confidentius de Secundo philosopho celeberrimo atque in Syria aliisque orientis regionibus propter sententiarum praeceptorumque praestantiam laudibus cumulato cogitaveris; quamquam hariolandi periculum qui facere audeat, fingere possit circumlatum esse saeculo sexto in Palaestina et Choricio aeque atque Choricii auditoribus notum fuisse librum philosopho illi attributum, in quo is a Philistione didicisse se illam de mulierum malitia sententiam scripserit, cuius recensionem Graecam habes in 'Opusculorum . . . sententiosorum et moralium' ab Orellio editorum vol. I p. 208, 10 sq., Arabicam in E. Revilloutii libello 'Vie et sentences de Secundus' (Parisiis a. 1873 p. 19 inf.). At quamquam sententia illa de mulierum malitia Secundo philosopho causa fuisse fertur gravissimorum malorum ac fortunam eius funditus commutasse, tamen eiusmodi hariolationi non velificantur verba illa, quibus Choricius utitur, ἐξ οὗ πάντα φησὶν ἀπαγγέλλειν κτλ. — Probabilius conicias Secundum aliquem significari ut omnibus Gazaeis notum ita nobis ignotum, qui in mimis agendis primas tulerit et Philistioni mimographo omnia se debere dixerit; illud enim ('qui primas tulit') significari posse verbis τὴν τάξιν πρῶτος docet e. g. epigramma illud Atticum saeculo IV a. Chr. n. in Euthiae honorem conditum (ed. Kaibel Epigr. Graec. 38): Ζηλοῖ σ' Ἑλλὰς πᾶσα ποθεῖ θ' ἱεροῖς ἐν ἀγῶσιν, | Εὔθια, οὐκ ἀδίκως· ὃς τέχνῃ, οὐχὶ φύσει | ἐμβοτρυοστεφάνῳ κωμῳδίᾳ ἡδυγέλωτι | δεύτερος ὢν τάξει πρῶτος ἔφυς σοφίᾳ.

[2]) Cf. Homerum ρ 218 ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.

[3]) ἑταῖρον coniecit Graux.

[4]) Carolus Graux 'Oeuvres' II p. 73 sq. (= 'Revue de Philologie' I a. 1877 p. 244) parum feliciter conicit Philemonem intellegendum esse 'novae comoediae Atticae' inventorem, quippe cuius comoediae tamquam heres fuerit mimus.

[5]) Cf. etiam Apollin. Sidon. ep. II 1 (p. 211 ed. Baret).

Menandri, Diopithis filii, fuisse perperam opinatur [1]) atque sententiis metricis fere pari successu inter se certasse Philistionem et Menandrum ita narrat, ut ipsius 'Menandri et Philistionis Comparationis' notitiam Choricio, cum apologiam mimorum declamaret, recentem fuisse probabiliter coniecerit Carolus Graux,[2]) nisi quod Philemonem pro Philistione infeliciter substituit vir doctissimus, oblitus scilicet 'Comparationis' versus 8, in quo Philistio Menandri adversarius appellatur (ἔχων ἀγῶνα πρὸς Φιλιστίωνα νῦν). Quo anno apologiam mimorum Gazae in Philistaea declamaverit Choricius, nescimus; constat autem discipulum eum fuisse Procopii Gazaei rhetoris, qui imperante Anastasio (a. 491—518) docuit, et post magistri mortem eius successorem in urbe patria rhetoricae potissimum et poeseos laude florente [3]) factum esse. Itaque suspicari licet aut hanc ipsam, quae ad nostram memoriam pervenit, Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος Σύγκρισιν aut deperditum aliquod Menandri et Philistionis Certamen, ad cuius exemplum ea, quae servata est, Σύγκρισις non multo post composita sit, imperante Iustiniano vel paulo ante Iustiniani imperium Gazae vel potius in urbe aliqua ab hac non nimio spatio dirempta (veluti Caesareae) compositum ac publice declamatum esse, atque in illo litterarum angulo trimetros iambicos ea fictos esse licentia, quam supra (p. 13 sq.) pluribus persecuti sumus. Diversas quidem leges sequitur Ioannes Gazaeus, Nonni imitator, cuius Ἔκφρασιν τοῦ κοσμικοῦ πίνακος commemoraverat [4]) Procopius Gazaeus imperatoris Anastasii aequalis, in pangendis eis trimetris, quos utrique 'Descriptionis' parti et duobus carminibus anacreonticis [5]) praemisit. Verum et varios iambici trimetri χαρακτῆρας Byzantina aetate distinctos esse monui supra (p. 11 sq.) neque uni eidemque scholae omnes addicti erant poetae.

Eiusmodi declamationes Menandri et Philistionis personatorum et sententiis inter se certantium quantopere placuerint Graeculis in Palaestina habitantibus, docent 'Disticha Parisina' et 'Appendices I et II', nec dissimile veri est non paucos eorum trimetrorum, qui Menandro vel Philistioni tribuuntur in collectionibus sententiarum ex 'Parallelorum' libro, de quo supra (p. 8) dixi, derivatis haustos esse ex similibus Menandri et Philistionis Certaminibus hodie aut deperditis aut nondum ex codicum miscellaneorum latebris in lucem protractis.

Eorum, quae infra edo, Certaminum verbis partim emendatis partim emendandis subscripsi et Menandri Philemonisque editionum, quibus vulgo utimur, paginarum numeros et sententiarum similium memoriam apud alios scriptores servatam et codicum lectionem discrepantem integram et emendationes coniecturasque ab hominibus doctis propositas.

Denique grato animo profiteor codicum Stobaei florilegii (S = Vindobonensis saec. XI, M = Escurialensis saec. XII. A = Parisini 1984 saec. XIV) lectiones, quas in adnotatione 'Comparationi' subiecta commemoravi, debere me insigni Ottonis Hense amici officiosissimi liberalitati; codicis B (id est Parisini 1985 saec. XVI) audacter ac foede interpolati lectiones teste Gaisfordio commemoravi.

[1]) Cf. quae supra (p. 9) de simili errore ab aliis Graeculis commisso rettuli.
[2]) 'Oeuvres' II p. 74.
[3]) Cf. e. g. Starkium 'Gaza und die philistäische Küste' p. 634 sqq.
[4]) Cf. Fridericum Hanssen in Philolog. Supplem. V p. 205.
[5]) Ed. Eugenius Abel (Berolini a. 1882) p. 13 sq. 34. 57.

I.

Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος σύγκρισις.

1 1 Ὁ πᾶσιν ἀρέσας ἐν σοφοῖς ποιήμασιν,
2 2 ὁ τοῦ βίου τὴν πρᾶξιν ἐπιδείξας σοφοῖς,
3 3 Μένανδρος ὁ σοφός, νῦν πάλιν παραινέσω.
4 4 χαίρειν προστάξας τοῖς ἀκούουσιν νέοις.
5 5 ὅπως ἕκαστος ἀκούων μου μανθάνῃ
6 6 τὴν τοῦ βίου εὐθεῖαν, ἣν ὑμῖν φράσω,
7 7 παρηγορῶν ἕκαστον ἐς τὸ συμφέρον,
8 8 ἔχων ἀγῶνα πρὸς Φιλιστίωνα νῦν,
9 9 τὸν τερπνὸν καὶ φιλητὸν καὶ βιωφελῆ,
10 10 ἐκ τῶν κατὰ μέρος ἐκλεγέντων πραγμάτων.
11 11 Ἀρξόμεθα λοιπὸν περὶ τύχης ⟨λέγειν⟩ σοφῶς.
12 12 Ὅταν τις ἡμῶν ἀμέριμνον ἔχῃ τὸν βίον,
13 13 οὐκ ἐπικαλεῖται τὴν τύχην εὐδαιμονῶν·
14 14 ὅταν δὲ λύπαις περιπέσῃ καὶ πράγμασιν,
15 15 εὐθὺς προσάπτει τῇ τύχῃ τὴν αἰτίαν.

Φιλιστίων.

16 16 Μηδέποτε μέμφου τὴν τύχην, εἰδὼς ὅτι
17 17 καιρῷ πονηρῷ καὶ τὰ θεῖα δυστυχεῖ.
18 18 Μὴ λύπει σαυτὸν τοῦτο γινώσκων, ὅτι,
19 19 ὅταν ποτ' ἀνθρώποισιν ἡ τύχη γελᾷ.

Maiores numeri versibus praefixi ad hanc editionem pertinent, minores numeri ad editionem Rutgersianam.
12—15: Menandr. inc. fab. fr. XX p. 204 ed. M[1] (= p. 239 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 759 ‖ 12—15 cf. Gnomologium quod dicitur Ioannis Damasceni in codice Laurentiano VIII 22 saec. XIII servatum (ed. Gaisford post Stobaei eclogas Oxonii 1850) II cap. 12, 21, ubi haec tradita sunt in folio 144r medio: Φιλη̄: Ὅτάν τις ἡμῶν ἀμέριμνον ἔχῃ βίον, οὐκ ἐπικαλεῖται τὴν τύχην εὐδαίμονα· ἐπάν (erasa tamen littera ν) δε λύπαις περιπέσῃ καὶ πράγμασι, εὐθὺς προσάπτει τῇ τύχῃ τὴν αἰτίαν. ‖ 12—15 cf. etiam Menandr. monost. 621: οὐκ ἔστιν ὅστις τὴν τύχην οὐ μέμφεται. ‖ 16. 17: Philem. inc. fab. fr. LXXIV p. 420 ed. M[1] (= p. 57 ed. M[2]; = fr. 165 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 777 ‖ 16—17 cf. e. g. Senec. dial. VI 12, 4: *ne deos quidem fabulae immunes reliquerunt, puto, ut nostrorum funerum levamentum esset etiam divina concidere* ‖ 18—22: Philem. inc. fab. fr. XIV 1—5 p. 399 ed. M[1] (= p. 39 ed. M[2]; = fr. 110. 111 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 777 sq. ‖ 18—19 cf. Euripid. fr. 174 p. 325 ed. Nauck ‖ 18 cf. etiam Menandr. inc. fab. fr. XLVII, 2 ed. M[2]

---

1 πᾶσιν *QP* Ri Ru] πάντας Heinsius ‖ 3 παραινέσω scripsi] παραινω *QP*, παραινέω Ri Ru ‖ 4 προστάξας *QP* Ri Ru] προτάξας Heinsius (non male) ‖ ἀκούουσιν νέοις Ri] νέοις ἀκούουσιν *QP* Ru ‖ 5 ἕκαστος ἀκούων μου *QP* Ri] ἕκαστος μου ἀκούων καὶ Ru ‖ μανθάνῃ ex μανθάνει correctum ut videtur *Q* ‖ 7 hunc versum totum tamquam delendum [fortasse recte] punctis et uncinis minio pictis includit *P*; in verborum contextu hunc versum omisit Ri, haec adnotans: „in mss. additur παρηγορῶ ἕκαστον εἰς τὸ συμφέρον" ‖ παρηγορῶν Ru] παρενγορῶ *QP* ‖ ἐς *QP*] εἰς Ru ‖ 9 βιωφελῆ Ri Ru] βιοφελῆ *QP* ‖ 10 ἐκλεγέντων Ri Ru] ἐκ λεγόντων *QP* ‖ 11 περὶ τύχης ⟨λέγειν⟩ scripsi exempli gratia] περὶ τύχης *QP* Ri Ru, ⟨τὰ⟩ περὶ ⟨τῆς⟩ τύχης Morellus, ⟨νῦν⟩ περὶ ⟨τῆς⟩ τύχης Rutgers, ⟨τῶν⟩ περὶ ⟨τῆς⟩ τύχης Heinsius ‖ 12 ad hunc versum *P* (non *Q*) minio adscriptum in margine habet μένανδρος; inscriptionem Μένανδρος. περὶ τύχης ante v. 12 addunt Ri Ru ‖ 12 ὅταν τις ἡμῶν ἀμέριμνον ἔχῃ τὸν Ri et Ru (nisi quod τίς pro τις habet Ri) correpta paenultima vocabuli ἀμέριμνον syllaba (de qua mensura cf. Choeroboscum Exeg. in Hephaest. p. 49 ed. Hoerschelmann in Anecd. Var. I; ὅταν τις ἡμῶν ζῇ ἀμέριμνον τὸν collato Philemonis fragm. 92, 8 ed. Kock scribere nolui)] ὅταν τις ἡμῶν· ἀμέριμνον ἔχει τὸν *QP*, ὅταν ἀμέριμνον ἔχῃ τις ἡμῶν τὸν vel potius ἀμέριμνον ὅταν ἔχῃ τις ἡμῶν τὸν Meineke, ὅταν ἀμέριμνον ἔχῃ τις ἡμῶν τὸν Bothe 'Die griechischen Komiker' (Lipsiae 1844) p. 83, ὅταν τις ἡμῶν ⟨μὲν⟩ ἀμέριμνον ἔχῃ βίον Herwerden Obs. crit. in fragm. com. Graec. p. 93, ὅταν ⟨μὲν⟩ ἀμέριμνόν τις ἡμῶν ζῇ βίον Meineke (in ed. Stobaei flor. IV p. XXXII) ‖ 14 περιπέσῃ Ri] περιπέσῃ *QP*, ἐπιπέσῃ Ru ‖ 16 inscr.: φιλιστιων (sic) *Q* ‖ 18 μὴ λύπει σαυτόν scripsi dubitanter] μὴ λύπῃς σαυτὸν *QP*, μὴ λύπῃς σαυτὸν Ri Ru, μὴ λύπει αὑτὸν Morellus (non male), μὴ λύπει ἑαυτὸν Heinsius, μὴ αὐτὸν σὲ λύπει Grotius, μήποτε | λύπει σεαυτὸν vel μὴ θέλε | λυπεῖν σεαυτὸν M[1], μὴ | λύπει σεαυτὸν Dobree Advers. II p. 291

20 20 πάντων ἀφορμὴ τῶν καλῶν εὑρίσκεται·
21 21 ὅταν δὲ δυστυχῇ τις, οὐδ' εὐφραίνεται.
22 22 Ἅπαντα νικᾷ καὶ μεταστρέφει τύχη.

Μένανδρος. περὶ πενίας.

23 23 Πένης λέγων τἀληθὲς οὐ πιστεύεται.
24 24 Πένητος ἀνδρὸς οὔτι δυστυχέστερον·
25 25 ἅπαντα μοχθεῖ κἀγρυπνεῖ κἀργάζεται,
26 26 ἵν' ἄλλος ἐλθὼν μεταλάβῃ κεκτημένος.
27 Τῶν γὰρ πενήτων ἐργατῶν ἀεὶ ⟨πόνος⟩
28 ποιεῖ προχωρεῖν τὰς τρυφὰς τῶν πλουσίων.

Φιλιστίων.

29 27 Πρόσεστιν ἀεὶ τῷ πένητ' ἀπιστία·
30 28 κἂν σοφὸς ὑπάρχῃ κἂν λέγῃ τὸ συμφέρον,
31 29 δοκεῖ τι φράζειν τοῖς ἀκούουσιν κακῶς.
32 30 Τῶν γὰρ πενήτων πίστιν οὐκ ἔχει λόγος·
33 31 ἀνὴρ δὲ πλουτῶν, κἂν ἄγαν ψευδηγορῇ,

22 cf. Stob. anthol. I 6, 15 ed. Wachsmuth: Χαιρήμονος. ἅπαντα νικᾷ καὶ μεταστρέφει τύχη· | οὐδεὶς δὲ νικᾷ μὴ θελούσης τῆς τύχης (μὴ θελησάσης τύχης coni. M[2]), quorum versuum priorem Chaeremonis tragici (fr. 19; trag. fr. p. 611), posteriorem comici poetae esse iudicat Nauck ‖ 22 cf. etiam Anaxandridae fr. 4, 2 ed. Kock ‖ 23: Menandr. inc. fab. fr. CCLXXVII p. 269 ed. M[1] (= p. 292 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 759 ‖ 24—26: Menandr. inc. fab. fr. XL p. 211 sq. ed. M[1] (= p. 247 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 759 ‖ 24 sqq. cf. Crantoris versus apud Stobaeum flor. XCVI 13 servatos (vide de eis Antonium Elter 'de Ioannis Stobaei codice Photiano' Bonnae 1880 p. 31) ‖ 24 cf. Gregor. Naz. vol. II p. 432 (ed. Caillau) de virtute vers. 374 πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀθλιώτερον, Gregor. Naz. II p. 604 Gnom. tetrastich. 125 πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον ‖ 24 cf. Diphil. fr. 104 (apud Stobaeum. flor. XCV 3) ed. Kock: πένητος ἀνδρὸς οὐδὲν εὐτυχέστερον· | τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν οὐ προσδοκᾷ. ‖ 29—34: Philem. inc. fab. fr. XIX p. 399 sq. ed. M[1] (= fr. XV p. 39 ed. M[2]; = fr. 102 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 29—34 cf. e. g. Euripid. fr. 329 ‖ versus 30—34 inter fragmenta tragicorum adespota (fr. 92) recepit Nauck p. 668 ‖

21 ab hoc versu novam sententiam incipere putat Dobree Adv. II p. 291 ‖ δυστυχῇ τις Meineke] δυστυχεῖ τίς *QP*, δυστυχεῖ τις Ri Ru ‖ οὐδ' εὐφραίνεται *QP* Ri Ru] οὐ σ' εὐφραινέτω Rutgers, οὔ σ' εὐφραινέτω Grotius, οὐδὲν φαίνεται Bothe l. c. p. 73 ‖ 22 νικᾷ Ri Ru] νικᾶ *QP*, δὲ κυκᾷ Heinsius, κυκᾷ Grotius, κινεῖ Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1867 p. XIX ‖ τύχη Rutgers] τύχην *QP* Ri Ru ‖ 23 inscr.: μενανδρος *Q* ‖ 23 τ' ἀληθὲς Ri Ru, τὸ ἀληθὲς *QP* ‖ 24 ἀνδρὸς οὔτι Rutgers et M[2] et Nauck (Mélanges Gréco-Romains V p. 240)] ἀνδρὸς οὐκ ἔστι *QP*, ἀνδρὸς οὐκ ἐστὶ Ri, ἀνδρὸς οὐκ ἐστι Ru, οὐδέν ἐστι Grotius; ἀνδρὸς οὐδέν ἐστ' ἀτυχέστερον Heinsius, ἀνδρὸς οὐδὲν ἀθλιώτερον Dobree Adv. II p. 291 (cf. Gregor. Naz.) et Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1867 p. V et Nauck l. c. ‖ 25 κ' ἀγρυπνεῖ κ' ἐργάζεται Ri Ru, καὶ ἀγρυπνεῖ καὶ ἐργάζεται *QP* ‖ 26 ἵν' Ru] ἵνα *QP* Ri ‖ κεκτημένος Heimsoeth l. c.] καὶ κτήσηται *Q* Ri Ru, καὶ κτήσεται (η supra ε) *P*, καὶ κτήσεται Rutgers, καὶ κτήσεως Heinsius, τῆς κτήσεως vel κτῆσίν τ' ἔχῃ Meineke (non male), καὶ καταφάγῃ Naber Mnem. nov. ser. VIII p. 423; μεταλάβοι κτήσαιτό τε Grotius ‖ versus 27 et 28 accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru, Rigaltius autem haec adnotat: „in mss. sequuntur ista nullius pretii: τῶν γὰρ πενήτων ἐργατῶν ἀεὶ ποιεῖς τὰς τροφὰς προχωροῦσι τὰ τῶν πλουσίων." ‖ 27—28 sic C. Zacher exempli gratia] τῶν γὰρ πενήτων ἐργάτων ἀεὶ ποιεῖς τὰς τροφὰς· προχωροῦσιν τὰ τῶν πλουσίων *QP*; in codicum *QP* margine crucis signum adpictum est, in *P* hi versus tamquam delendi punctis notantur ‖ 29 πρόσεστιν ἀεὶ τῷ πένητ' scripsi] πρόσεστιν δὲ τῶ πένητι *QP*, Πρόσεστιν δὲ τῷ πένητι Ri Ru, πρόσεστιν αἰεὶ τῷ πένητ' Morellus et Bentley p. 132, πρόσεστιν ἡ δὲ τῷ πένητ' Rutgers, πρόσεστι δὴ καὶ τῷ πένητ' Heinsius, πρόσεστιν ἄρα καὶ τῷ πένητ' Grotius, ἀεὶ πρόσεστι τῷ πένητ' Bentley p. 132, τῷ γὰρ πένητι μὲν πρόσεστ' ἀπιστία M[2], πρόσεστι δὲ τῷ πένητί ⟨γέ τις⟩ ἀπιστία Bothe l. c. Elisionem vocalis extremae dativi πένητι (de qua conf. Elmsleium ad Eur. Heraclid. 693, Elmsleium et God. Hermannum ad Soph. Oed. Col. 1436, eos quos memorat Dobree ad Aristoph. Plut. 689, Meinekium[1] p. 556 sq. (adnot.), Nauckium ad Soph. Oed. Col. 1436 et Trach. 675) huic poetastro condonandam esse censeo ‖ 30 κἂν *QP*] κᾂν Ri Ru ‖ ὑπάρχῃ ex ὑπάρχει correctum *QP* ‖ κἂν *QP*] κᾂν Ri Ru, καὶ M[2] ‖ λέγῃ ex λέγει correctum *QP* ‖ τὸ *QP* Ri Ru] τι Meineke ‖ 31 ακουουσιν (sic) *Q* ‖ κακῶς Ru] οὐκ ὀρθῶς *QP*; collato versu 34 possis adeo ἀκούουσ' οὐ σαφές vel similia temptare ‖ versum 31 in Comparationis contextu omittit Ri, Rigaltius autem haec adnotat: „in mss. additur: δοκεῖ τι φράζειν τοῖς ἀκούουσιν οὐκ ὀρθῶς." ‖ versus 29—31 Menandro, 32—34 Philistioni tribuit Heinsius; Philemoni Dobree (ad Aristoph. Plut. 689) abiudicat versus 29—31, Meineke[2] versus 31 et 32 ‖ 33 ψευδηγορῇ Ri Ru] ψευδηγορῆ ex ψευδηγορεῖ correctum *QP* ‖

34 32 δοκεῖ τι φράζειν τοῖς ἀκούουσ' ἀσφαλές.

Μένανδρος. περὶ γήρους.

35 33 Ὦ γῆρας ἐχθρὸν σωμάτων ἀνθρωπίνων,
36 34 ἅπαντα συλῶν καλὰ τῆς εὐμορφίας
37 35 καὶ μεταχαράσσον τὴν μὲν ἀνδρίαν μελῶν
38 36 εἰς ἀπρεπές, τὸ δὲ τάχος εἰς ὄκνον πολύν,
39 [ὁ νοῦς· ὅτι οὐκ ἔνεστιν δύναμις τοῦ σώματος.]
40 φεύγει δὲ πάντα καὶ τὸ λαμπρὸν ὀμμάτων.

Φιλιστίων.

41 37 Ἐπὰν γέρων γένηται πλούσιος γεγώς,
42 38 καλὸν τὸ γῆράς ἐστιν ἐπὶ τούτῳ μόνον·
43 39 ἔχει γὰρ χειραγωγὸν τὸν πλοῦτον γέρων.
44 40 Ἐπὰν ἴδῃς γέροντα ⟨πενιχρὸν⟩ καὶ μόνον,
45 41 μηδὲν ἐπερώτα· πάντα γὰρ κακῶς ἔχει·
46 42 „καλὸν τὸ θνήσκειν" ἔστιν ἐπὶ τούτῳ λέγειν.
47 43 Μὴ νουτέθει γέρονθ' ἁμαρτάνοντά που·

35—38: Menandr. inc. fab. fr. XXI p. 204 ed. M[1] (= p. 239 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 759 ‖ 35. 36 cf. Menandri παραινέσεις *A* 23. 24 ex codice Urbinate ed. Guil. Meyer (in Actis academ. Bavar. XV ser. II p. 426): ὦ γῆρας ἐχθρὸν σώμασιν ἀνθρωπίνοις, | ἅπαντα συλοῦν καλὰ τῆς εὐμορφίας. ‖ 41—43: Philem. inc. fab. fr. XXXVI p. 409 ed. M[1] (= p. 47 ed. M[2]; = fr. 127 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 44—46: Philem. inc. fab. fr. XXXVII p. 410 ed. M[1] (= p. 47 ed. M[2]; = fr. 128 ed. Kock) ‖ 44. 45 cf. Stob. flor. CXVI 17 [= Maxim. ⟨in Maximi Confessoris operibus ed. Combefis II⟩ p. 635 sq.; cf. etiam Arsenium in Leutschii Paroemiogr. II p. 648 num. 81 e]: Φιλήμονος (= Philem. fr. 125 ed. Kock). Σύρα, Σύρα. ⟨B.⟩ τί ἐστι; ⟨A.⟩ πῶς ἡμῖν ἔχεις; | ⟨B.⟩ μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' (haec tria verba om. S, μηδέποτ' ἐρῶτα τοῦτο M), ἐπ' ἂν γέροντ' ἴδῃς | ἢ γραῦν τιν' (τινὰ SM)· ἴσθι δ' εὐθὺς ὅτι κακῶς ἔχει. | 44—46 cf. Menandr. fr. LXVI ed. M[2]: ὅταν ᾖ γέρων τις ἐνδεής τε τὸν βίον, | οὐδὲν τὸ θνῄσκειν δεινόν κτλ. ‖ 46 cf. e. g. inscriptionem Eumeniae repertam ed. Kaibel Epigr. Graec. 426 (= Menandri παραινέσεις *K* 12 ex codice Urbinate ed. Guil. Meyer): καλὸν τὸ θνήσκειν, οἷς τὸ ζῆν ὕβριν φέρει ‖ 47. 48: Philem. inc. fab. fr. LIV p. 416

34 ἀκούουσ' ἀσφαλές dubitanter scripsi cum Grotio, siquidem ne a pluratívi quidem numeri -: elidendo abhorruisse videtur hic poetaster] ἀκούουσιν ἀσφαλές *QP* Ri Ru, ἀκούουσιν καλῶς M[1], ἀκούουσιν σαφές (vel καλῶς vel καλόν) Dobree ad Aristoph. Plut. 689, κλύουσιν ἀσφαλές M[2] („si tragici poetae locus est"); παροῦσιν ἀσφαλές Kock ‖ versus 32—34 Euripidis esse suspicatur Dobree l. c. et Adv. II p. 290 ‖ 35 inscr.: μενανδρος *Q* ‖ γήρους *QP*] γήρως Ri Ru ‖ 35 γῆρας Ri Ru] γήρας *QP* ‖ 36 καλὰ *QP* Ri Ru] ⟨τὰ⟩ καλὰ Meineke (non male) ‖ 37 μεταχαράσσον Ri Ru] μεταχαράσσων *QP*, μεταχαράττον M[2] ‖ ἀνδρίαν *QP* Ri Ru] ἀνδρείαν Heinsius, ἁρμονίαν Bergk, ἀγλαΐαν M[2] ‖ 38 ἀπρεπὲς Ri Ru] ἀπρεπῆν (sic) *Q*, ἀπρεπὴν *P*; τἀπρεπὲς Bentley p. 104 (non male) ‖ versus 39 et 40 accesserunt ex *QP*, in codicum *QP* margine crucis signum adpictum est, verba ὁ νοῦς tamquam delenda punctis notat *P*. Versus 39 et 40 in Comparationis contextu omittunt Ri Ru; Rigaltius autem haec adnotat: „sequitur in mss. ὁ νοῦς, ὅτι οὐκ ἔνεστι δύναμις τοῦ σώματος", silentio igitur praeteriit versum 40. Versu 39 glossema contineri apparet (cf. etiam Menandr. monost. 648 ed. M[2]) ‖ 40 πάντα corruptum videtur ‖ ὀμμάτων scripsi] τῶν ὀμμάτων *QP* ‖ 41 ἐπὰν *QP*] ἐὰν Ri Ru ‖ γέρων γένηται πλούσιος γεγὼς dubitanter scripsi cum Ri Ru] γέρων γένηται πλούσιος. γεγονὼς *QP*, γέρων γένηται ὄλβιος γεγὼς Heinsius, γέρων γένοιτο πλούσιος γεγὼς Grotius, γένηται πλούσιος γεγὼς γέρων Meineke; possis etiam γένηται πλούσιος γεγονὼς γέρων temptare ‖ versum 41 delet (id est Philemoni abiudicat) Dobree Adv. II p. 291, versum 42 ante versum 41 transponi iubet M[2] ‖ 42 γήρας ἔστιν *QP*, γῆρας ἐστὶν Ri Ru ‖ 43 sic *QP* Ru, nisi quod ὁ γέρων habent pro γέρων; versum 43 in Comparationis contextu omittit Ri, Rigaltius autem haec adnotat: „aliquid boni sequitur in mss. ἔχει γὰρ χειραγωγὸν τὸν πλοῦτον ὁ γέρων. unde versus componi queat: τὸν χειραγωγὸν γὰρ ἔχει πλοῦτον γέρων" (hoc male). Aliter metrum corrigere conati sunt alii: τὸν χειραγωγὸν πλοῦτον ὁ γὰρ γέρων ἔχει Rutgers, ἔχει γε χειραγωγὸν τὸν πλοῦτον γέρων Grotius, Πλοῦτον γὰρ οὗτος χειραγωγήσοντ' ἔχει Bentley p. 132, μόνον | τὸν Πλοῦτον ἢν τις χειραγωγήσοντ' ἔχῃ Dobree Adv. II p. 291 ‖ 44 Ἐπὰν ἴδῃς γέροντα ⟨πενιχρὸν⟩ scripsi exempli gratia] ἔπαν εἴδῃς γέροντα ex ἔπαν εἴδεις γέροντα correctum *QP*; ὦ γέρον, ἐπὰν ἴδῃς γέροντα Ri Ru, quorum verborum prima duo ex versus proxime praecedentis clausula (ubi legitur τὸν πλοῦτον ὁ γέρων) a Ri addita esse apparet ‖ 45 μηδὲν ἐπερώτα Ri Ru] μηδὲν ἐπερῶτα *QP*, μηδέποτ' ἐρώτα Meineke (collato Philemonis fr. 125 ed. Kock), μηδὲν ἔτ' ἐρώτα Dobree Adv. II p. 291 ‖ 46 ἔστιν Grotius Dict. Poet. p. 481] ἐστὶν *QP* Ri Ru ‖ ἐπὶ sup. lin. scriptum *P* ‖ λέγειν *QP* Ri Ru] λέγει (scil. ὁ γέρων) Rutgers; καλὸν δὲ θνήσκειν ἐστὶν ἐπὶ τούτῳ, λέγε Heinsius ‖ versum 46 Philemoni abiudicat Dobree Adv. II p. 291 utpote ex versu 42 natum ‖ 47 γέρονθ' Morellus et Heinsius] γέροντα *QP* Ri Ru ‖ ἁμαρτάνοντά που Morellus et Heinsius]

48 44 δένδρον παλαιὸν μεταφυτεῦσαι δύσκολον.

Μένανδρος. περὶ πλούτου.

49 45 Αἰσχύνομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι φίλῳ,
50 46 μή μ' ἄφρονα κρίνῃ καὶ διδῶν αἰτεῖν δοκῶ.
51 47 Μισῶ πένητα πλουσίῳ δωρούμενον·
52 48 ἔλεγχός ἐστι τῆς ἀχορτάστου τύχης.
53 Μὴ τὴν ὀφρὺν ἔπαιρε ⟨– ⏑ – ⏑ –⟩·
54 [μὴ οὐ χρυσὸς περίσημος ᾖ, ἀλλὰ πηλὸς ᾖ.]
55 κἂν γὰρ μέχρι νεφῶν τὴν ὀφρὺν ἀνασπάσῃς,
56 ὁ θάνατος αὐτὴν πᾶσαν ἑλκύσει κάτω.
57 Κἂν μυρίων γῆς κύριος πηχῶν ἔσῃ,
58 θανὼν γενήσῃ τάχα τριῶν ἢ τεσσάρων.

Φιλιστίων.

59 49 Ἀεὶ ὁ πλοῦτος συμφορὰς πολλὰς ἔχει,

ed. M^1 (= p. 54 ed. M^2; = fr. 147 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 47. 48 in Antonii Melissa p. 104 (ed. Gesner a. 1546) hi sunt: μὴ νουθέτει γέροντα ἁμαρτάνοντα· δένδρον γὰρ παλαιὸν μεταφυτεῦσαι δύσκολόν ἐστιν ‖ 48 cf. Zenob. III 1 (γεράνδρυον μεταφυτεύειν· ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου. παρεγγυᾷ δὲ ὅτι μὴ δεῖ τοὺς παρηβηκότας προάγειν εἰς τὰ τῶν ἀκμαζόντων ἔργα) et quos memorat Leutsch in adnotatione huic Zenobii loco subiecta (quibus addas Gregorium Cyprium cod. Mosq. II 76) ‖ 49. 50: Menandr. inc. fab. fr. CXLII p. 239 ed. M^1 (= p. 267 [cf. p. 707] ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 759 ‖ 49. 50 cf. Plutarch. de EI Delph. p. 384d: στιχιδίοις τισὶν οὐ φαύλως ἔχουσιν . . . ἐνέτυχον πρῴην, ἅ Δικαίαρχος Εὐριπίδην οἴεται πρὸς Ἀρχέλαον εἰπεῖν· „οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης, | μή μ' ἄφρονα κρίνῃς ἢ διδοὺς αἰτεῖν δοκῶ“ (cf. M^2 p. 707). Cf. Nauckii trag. fr. 960 p. 525, qui num Menandro haec tribuenda sint, dubitat; cf. etiam Guilelmum Meyer in Actis academiae Bavaricae XV ser. II p. 438 sq. ‖ 51. 52: Menandr. inc. fab. fr. CXLIV p. 239 ed. M^1 (= p. 267 ed. M^2); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 51 = Menandr. monost. 360 ‖ 51 cf. Gregor. Naz. II p. 590 (ed. Caillau) Gnom. distich. 61: μισῶ πένητα πλουσίῳ δωρούμενον ‖ 55. 56 leguntur infra in 'Distichis Parisinis' v. 23. 24 ‖ 55 cf. e. g. Polluc. II 49, huius Comparationis versum 113, Dobree ad Aristoph. Plut. 756, Alciphronis epist. ed. Seiler p. 234 sq. ‖ 57. 58 leguntur infra in 'Distichis Parisinis' v. 21. 22 ‖ 57. 58 apud Maximum II p. 572 (ed. Combefis) et in Antonii Melissa p. 39 (ed. Gesner) hi sunt: Φιλιστίων (sic Maxim., Φιλιστίωνος Anton.; in 'Melissa Augustana' legitur Μενάνδρου). Κἂν μυρίων πηχῶν γῆς κύριος ὑπάρχεις (Anton.: ὑπάρχῃς), θανὼν γενήσῃ τριῶν ἢ τεσσάρων. Cf. etiam Curtium Wachsmuth 'Studien zu den griech. Florilegien' p. 122 et p. 159 med. ‖ 59–67: Philem. inc. fab. fr. VII p. 395 sq. ed. M^1 (= p. 35 ed. M^2; = fr. 92 ed. Kock) ‖ 59–67 hi sunt in Stobaei flor. XCVII 19 codicibus SMA: Φιλήτου. Ἀεὶ τὸ πλουτεῖν συμφορὰς πολλὰς ἔχει, | φθόνον τε κἀπήρειαν (sic Trincavell. p. 504, κ' ἐπήρειαν S, καὶ ἐπήρειαν MA) καὶ μῖσος πολύ, | πράγματά τε πολλὰ καὶ ὀχλήσεις μυρίας, | πράξεις τε πολλὰς συλλογάς τε τοῦ βίου. | εἶτα μετὰ ταῦτ' εὐθὺς εὑρέθη θανών (θανῶν M), | ἄλλοις καταλείψας εἰς τρυφὴν τὴν οὐσίαν· | ὅθεν πένεσθαι μᾶλλον ἡδέως ἔχω, | ἔχειν τε μέτρια κἀμέριμνον (καὶ ἀμέριμνον M) ζῆν βίον, | καὶ μήτ' ἔχειν με πλοῦτον μήτε πράγματα. | πᾶς γὰρ πένης ὢν μεγάλα κερδαίνει κακά. ‖ 59 cf. etiam locos, quos congessit Guil. Meyer in Actis academiae Bavaricae XV ser. II p. 437 sq. ‖

ἁμαρτάνοντα ποτέ *QP* Ri Ru, ἁμαρτάνοντά πω Rutgers, ἁμαρτάνοντά τι Grotius. Ausus non sum γέρονθ' ἁμαρτάνοντά ποτε μὴ νουθέτει aut γέρονθ' ἁμαρτάνοντα μήποτε νουθέτει scribendo caesuram legitimam restituere ‖ 48 μεταφυτεῦσαι scripsi (quamquam in proverbio esse γεράνδρυον μεταφυτεύειν monet Ioachimus Toeppel in programmate gymnasii Neobrandenburgensis a. 1867 p. 18)] μεταφυτεῦσω (vix μεταφυτεῦσα) *Q*, μεταφυτεῦσω *P*, μεταφυτεύειν Ri Ru ‖ 49 δωρεῖσθαι Morellus et Ru] δωρήσασθαι ex δωρίσασθαι correctum *QP*, δωρήσασθαι Ri ‖ 50 μ' Ri Ru] με *QP* ‖ καὶ] γ', ἢ Bothe l. c. p. 86 ‖ διδῶν αἰτεῖν *Q*] δίδων αἰτεῖν *P*, διδοὺς αἰτῶν Ri Ru, διδοὺς αἰτεῖν poetam Atticum scribere debuisse monuit Heinsius ‖ versus 51. 52 Philistioni dedit Heinsius (itaque Philemoni cum Grotio audacter tribuit God. Hermannus praef. ad Plauti Trin. p. XXVIII) ‖ ad 51. 52 cf. Cobetum Nov. Lect. p. 44 ‖ 52 ἔλεγχός ἐστι Ri Ru] ἔλεγχος ἐστὶ *QP* ‖ versus 53. 54 accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru ‖ 53 Μὴ scripsi dubitanter] μήτω *QP* ‖ versus clausulam supplendi experimentum facere nolui, cum praesertim eis, quae in versu 54 leguntur, glossema contineri videatur ad eam sententiam, quae inest in versibus 49 sqq., pertinens; quo glossemate non deerunt qui olim trimetrum barbarum (μὴ οὐ χρυσὸς περίσημος, ἀλλὰ πηλὸς ᾖ) effectum esse suspicentur. An supplendum est v. 53 Μὴ τὴν ὀφρὺν ἔπαιρε ⟨μεῖζω τῆς τύχης⟩ collato versu 113? ‖ 54 περίσημος ᾖ ex περίσημος εἶ correctum *QP* ‖ πηλὸς ᾖ *QP* ita ut in utroque codice ᾖ ex εἶ correctum et deinceps tota haec vocula deleta sit ‖ versus 55. 56 hoc loco habent *QP* Ri, om. Ru ‖ 55 κἂν γὰρ μέχρι νεφῶν scripsi] ἐὰν γὰρ μέχρι νεφῶν *QP*, κἂν μέχρι νεφῶν Ri, κἂν μέχρι νεφέων Morellus, ἂν γὰρ μέχρι νεφῶν H. Iacobi ‖ ὀφρὺν H. Iacobi] ὄφρυν *QP* Ri ‖ 56 ἑλκύσει Ri] ἐκλύσει *QP* ‖ versus 57. 58 hoc loco habent *QP* Ri, om. Ru ‖ 57 κἂν *QP*] κᾆν Ri ‖ ἔσῃ Ri] ἔσῃ ex ἔσει correctum *QP* ‖ 59 ἀεὶ ὁ πλοῦτος *QP* Ri Ru] ὁ πλοῦτος αἰεὶ vel ἀεὶ τὸ πλουτεῖν Heinsius (hoc probabiliter, cf. Stobaeum) ‖

60 50 φθόνον τε κἀπήρειαν καὶ μῖσος πολὺ
61 51 πράγματά τε πολλὰ καὶ ὀχλήσεις μυρίας
62 52 πράξεις ⟨τε⟩ πολλὰς συλλογάς τε τοῦ βίου·
63 53 εἶτα μετὰ ταῦτα εὐθὺς εὑρέθη θανών,
64 54 ἄλλοις καταλείψας εἰς τρυφὴν τὴν οὐσίαν.
65 55 ὅθεν πένεσθαι μᾶλλον ἡδέως ἔχω
66 57 καὶ μήτ' ἔχειν με πλοῦτον μήτε πράγματα·
67 58 πᾶς γὰρ πένης ὢν μεγάλα κερδαίνει κακά.

Μένανδρος. περὶ θεῶν.

68 59 Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει
69 60 ἀνέμους, ἥλιον, γῆν, ὕδωρ, πῦρ, ἀστέρας.
70 61 ἐγὼ δ' ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς
71 62 τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὸ χρυσίον·
72 63 ἱδρυσάμενος ⟨τούτους γὰρ⟩ εἰς τὴν οἰκίαν

68–76: Menandr. inc. fab. fr. X p. 196 sq. ed. M^1 (= p. 233 sq. ed. M^2) ‖ 68–76 cf. Stob. flor. XCI 29 (cf. etiam Arsenium in Leutschii Paroemiogr. II p. 560 num. 73a), in cuius codicibus SMAB haec tradita sunt: Μενάνδρου. Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς θεοὺς εἶναι λέγει | ἀνέμους, ἥλιον, γῆν, ὕδωρ, πῦρ, ἀστέρας· | ἐγὼ δ' ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς | τὸ ἀργύριον ἡμῶν καὶ τὸ χρυσίον (B e coniectura addit μόνους)· | ἱδρυσάμενος τούτους γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν | εὖξαι τ' εἰ (sic S; εὖξαι τ' εἰ M, sed αι τ' in ras. corr. M^2; εὔξαιτ' εἰ A; εὔξαιθ' ὃ B ex emendatione) βούλει, πάντα σοι γενήσεται (γενέσθαι A, γενήσεσθαι B), ἀγρός, οἰκίαι, θεράποντες, ἀργυρώματα, | φίλοι, δικασταί, μάρτυρες· μόνον δίδου· | αὐτοὺς (αὐτὸς MA) γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας. ‖ 68–75 cf. Stob. flor. XCI 13, ubi haec tradita sunt in codicibus SMAB: Φιλήμονος Πτέρυγες (= fr. 65 ed. Kock): τὸ τῆς Ἀμαλθείας (sic B ex emendatione, ἀμαλθιας S, ἀμαλθαίας M, ἀμαλθαίας ex ἀμαθαίας factum A^1) δοκεῖς εἶναι κέρας, | οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός; | ἀργύριόν ἐστι· τοῦτ' (τοῦτο MA) ἐὰν ἔχῃς, λέγε (λέγ' εἰ A) | πρὸς τοῦτ' εἰ (τοῦθ' ὃ B ex emendatione) βούλει· πάντα σοι γενήσεται, | φίλοι, βοηθοί, μάρτυρες, συνοικίαι (cf. Ioachimum Toeppel in programmate gymnasii Neobrandenburgensis a. 1867 p. 15 sqq. et Ottonem Hense Lect. Stob. p. 44)

60 φθόνον Ri Ru] φθονὸν *QP* ‖ τε κἀπήρειαν] τε καὶ ἐπήριαν (paenultima littera α ex ο correcta) *QP*, τε κἀπήρειαν Ri Ru, τ' ἐπήρειάν τε Salmasius et Rutgersius (non male); Rutgers (neglegenter) haec adnotat: „in MS. φθόνον τε ἐπήριον“ ‖ 61 πράγματά τε Rigaltius Ru (cum Stobaeo)] πράγματα δὲ *QP* ‖ pro versibus 61–62 hunc unum in Comparationis contextum recepit Ri: πράγματά τε πολλά, συλλογάς τε τοῦ βίου, Rigaltius autem haec adnotat: „πράξεις τε πολλάς. in mss. legitur: πράγματα δὲ πολλά, καὶ ὀχλήσεις μυρίας, πράξεις τε πολλάς.“ ‖ 61 καὶ ὀχλήσεις *QP* Ru et Stobaeus] κἀνοχλήσεις Bentley (probabiliter) ‖ 62 πράξεις τε Rigaltius (quasi haec in codicibus legerentur; cf. quae ad v. 61 adnotavi) et Ru (cum Stobaeo)] πράξεις *QP* ‖ συλλογὰς *Q*, συλλογὰς an συλλογάς incertum *P*, συμπλοκάς Nauck ‖ θράξεις τε φαύλας ἀλλαγάς τε τοῦ βίου Kock ‖ v. 62 Philemoni abiudicat M^2 ‖ 63 εἶτα μετὰ ταῦτα εὐθὺς *QP* Ri Ru (fere cum Stobaeo)] εἶτα μετὰ ταῦτα καί τις Heinsius, ⟨καὶ⟩ εἶτα μετὰ ταῦτ' εὐθὺς Grotius Dict. Poet. p. 395, ἔπειτα μετὰ ταῦτ' εὐθὺς Bentley p. 126 (probabiliter, cf. e. g. Sosipatrum ed. M^2 p. 482 vers. 16), εἶτα μετὰ ταῦτ' εὐθύς ⟨τις⟩ Meineke in editione Stobaei flor. vol. III p. XXXVI ‖ εὑρέθη Ri Ru et Stobaeus] εὐρέθη *QP*, sed in utroque post hoc vocabulum supra lineam additum est σῃ ‖ 64 καταλείψας *QP* Ri Ru et Stobaeus] καταλιπὼν Meineke in editione Stobaei l. c., καταλείπων Cobet Mnem. IX p. 141, καταγράψας Kock (collato Plut. Mor. p. 428c); cf. etiam Dobree Adv. II p. 290 ‖ 65 ἔχω *QP* Ri Ru et Stobaeus] θέλω Nauck et Madvig Adv. crit. I p. 720, ἔχει Meineke in editione Stobaei flor. vol. III p. XXXVI ‖ post versum 65 hunc versum, quem *QP* Ri omittunt, ex Stobaeo tacitus addit Ru: ἔχειν τε μέτρια κἀμέριμνον ζῆν βίον ‖ 66 μήτ' Ri Ru] μήτ' an μὴ τ' incertum *Q*, μὴ τ' *P* ‖ με πλοῦτον *QP* Ri Ru et Stobaeus] πλοῦτόν με Heinsius et Bentley (non male) ‖ μήτε Ri Ru] μήτε *QP* ‖ versum 66 Philemoni abiudicat M^2; ἡδέως ἔχω . . . . ἔχειν με Philemonem dicere non potuisse adnotat Kock ‖ 67 κακά *QP* Ri Ru et Stobaeus] καλά mavult Morellus; at conf. Nauckium Philol. V p. 559 (trag. fr. 669), Cobetum Var. Lect.^{2} p. 261. 379, Kockium Com. Att. II p. 506 sq. ‖ 68 ὁ μὲν ⟨γὰρ⟩ Ἐπίχαρμος θεοὺς Dobree Adv. II p. 283 ‖ 69 ἀνέμους ἥλιον γῆν ὕδωρ πῦρ ἀστέρας *QP* Ri Ru et Stobaeus] γῆν, ἥλιον, ἀνέμους, ὕδωρ, πῦρ, ἀστέρας Morellus; πῦρ, ἥλιον, γῆν, ὕδωρ, ἀνέμους, ἀστέρας Rutgers; ἥλιον, ἀνέμους, γῆν, πῦρ, ὕδωρ τε, κ' ἀστέρας Heinsius; ἀνέμους, ὕδωρ, γῆν, ἥλιον, πῦρ, ἀστέρας Grotius Dict. Poet. p. 549 (probabiliter); ἀνέμους, ὕδωρ, πῦρ, ἀστέρας, γῆν, ἥλιον Meineke (non male) ‖ 70 δ' Heinsius (cum Stobaeo)] δὲ *QP* Ri, om. Ru (neglegenter) ‖ 71 τὸ ἀργύριον *QP* Ri Ru et Stobaeus] τ' ἀργύριον Heinsius ‖ ἡμῶν *QP* Ri Ru et Stobaeus] ἡμῖν Grotius (non male) ‖ καὶ τὸ χρυσίον Ri Ru et Stobaei codices praeter codicem interpolatum B] καὶ τὸ χρύσιον (sic) *Q*, καὶ τὸ χρύσιον *P*, καὶ τὸ χρυσίον ⟨μόνον⟩ Heinsius, ⟨μοῦνον⟩ ἢ τὸ χρυσίον Salmasius de usuris p. 402, καὶ τὸ χρυσίον ⟨, Σίμων⟩ M^1, καὶ τὸ χρυσίον ⟨μόνα⟩ vel ⟨μόνον⟩ Dobree Adv. II p. 291, καὶ τὸ χρυσίον ⟨μόνους⟩ Cobet Nov. Lect. p. 82 [cum Stobaei codice interpolato B] (probabiliter) ‖ 70–71 ἐγὼ δ' ὑπέλαβον χρησίμους ⟨τινὰς⟩ θεοὺς | τἀργύριον εἶναι καὶ τὸ ⟨χρυσοῦν⟩ χρυσίον Bothe 'Die griech. Komiker' p. 82 ‖ 72 ἱδρυσάμενος Ri Ru (cum Stobaeo)]

73 64 εὔξαι τί βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
74 65 ἀγρός, οἰκίαι, θεράποντες, ἀργυρώματα,
75 66 φίλοι, δικασταί⟨, μάρτυρες⟩· μόνον δίδου·
76 67 αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

Φιλιστίων.

77 68 Θεὸν νόμιζε καὶ σέβου, ζήτει δὲ μή·
78 69 πλεῖον γὰρ οὐδὲν ἄλλο τοῦ ζητεῖν ἔχεις.
79 70 Εἴτ' ἔστιν εἴτ' οὐκ ἔστι, μὴ βούλου μαθεῖν·
80 71 ὡς ὄντα τοῦτον καὶ παρόντ' ἀεὶ σέβου.
81 72 Τίς ἐστιν, ὁ θεὸς οὐ θέλει σε μανθάνειν·
82 73 ἀσεβεῖς τὸν οὐ θέλοντα μανθάνειν θέλων.

Μένανδρος. περὶ φίλου.

83 74 Χρυσὸς μὲν οἶδεν ἐξελέγχεσθαι πυρί,
84 75 ἡ δ' ἐν φίλοις εὔνοια καιρῷ κρίνεται.

73 cf. Plutarchum de Stoic. absurd. p. 1058c (non addito auctoris nomine): ἐκ τῆς στοᾶς γὰρ λαβόντα τὴν ἀρετὴν ἔστιν εἰπεῖν „εὔξαι εἴ τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται." ‖ 75 sq. cf. Petronium c. 137 (= p. 104, 34 sq. ed. Buecheler Berolini a. 1882) ‖ 77—80: Philem. inc. fab. fr. XXVI p. 405 ed. M¹ (= p. 43 ed. M²; = fr. 118ᵃ ᵇ ed. Kock) ‖ 77—81 cf. Stob. anth. II 1, 5, ubi haec tradita sunt: Φιλήτα. Θεὸν νόμιζε καὶ σέβου, ζήτει δὲ μή· | πλεῖον γὰρ οὐδὲν [οὐδὲν om. codices FP¹] ἄλλο τοῦ ζητεῖν ἔχεις. | Εἴτ' ἔστιν εἴτ' οὐκ ἔστι, μὴ [μὴ om. FP¹] βούλου μαθεῖν· | ὡς ὄντα τοῦτον καὶ παρόντ' ἀεὶ σέβου. | Τί ἐστιν, ὁ θεὸς οὐ θέλει σε μανθάνειν. ‖ 77. 79. 80 cf. 'Φιλοσόφων λόγοι' (ex codicis Parisini 1166 saec. XI—XII folio 308ᵛ ed. Boissonade Anecd. Graec. I p. 120), ubi haec tradita sunt: Θεὸν νόμιζε καὶ σέβου· ζήτει δὲ μή· | εἴτε ἔστιν εἴτε οὐκ ἔστιν μὴ πειρῶ μαθεῖν· | ἀλλ' ὡς ὄντα τοῦτον καὶ παρόντα ἀεὶ σέβου. Ceterum ab hac ipsa sententia incipiunt in Parisino 1166 hi 'Φιλοσόφων λόγοι', qui proximum in eo codice locum occupant post illas 'Γνώμας Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος', quas infra in APPENDICE I. edam. ‖ 77. 80—82 cf. 'Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' v. 16—20 (ubi hi versus Menandro tribuuntur in codice *R*) ‖ 77—82 cf. quae Sakkelion ex codicis Patmii 263 miscellanei folii 271 margine (saeculo XIV scripta) edidit in 'Bulletin de Correspondance Hellénique' I p. 6: Μένανδρος εἶπε· Θεὸν σέβου καὶ μάνθανε. μὴ ζήτει δὲ τίς ἐστι καὶ πόθεν ἐστίν. ὡς ὄντα τοῦτον καὶ σέβου καὶ μάνθανε. ἀσεβὴς γὰρ τὸν νοῦν ὁ θέλων μανθάνειν θεόν. ‖ 77 cf. Didymum Alexandrinum de trinitate III p. 321: ... καὶ οἱ ἔξω διηγόρευσαν τοιῶσδε· Θεὸν νόμιζε καὶ σέβου, ζήτει δὲ μή. ‖ 81. 82: Philem. inc. fab. fr. LXXXVI p. 423 ed. M¹ (= p. 59 ed. M²; = fr. 166 ed. Kock); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 83. 84: Menandr. inc. fab. fr. CXLIII p. 239 ed. M¹ (= p. 267 ed. M²); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 83. 84 cf. 'Disticha Parisina' v. 59. 60 ‖ 83—86 hi sunt apud Maximum II p. 549 (ed. Combefis a. 1675): Μενάνδρου.

ἱδρυσάμενον ex ἱδρυσάμενοι correctum *Q*, ἱδρυσάμενοι *P* ‖ τούτους γὰρ taciti (ex Stobaeo) addiderunt Ri et Ru] om. *QP* ‖ 73 εὔξαι τί Ri] εὔξαι τι *Q*, εὔξ. τι *P*, εὔξαι τὶ Ru, εὔξαι ὅ,τι „alii" teste Rutgersio, εὔξαι ὅτι Salmasius l. c., εὔξ' εἴ τι Meineke (collato Plutarcho); εὔξαι· τί βούλει; H. Iacobi in Meinekii Com. V p. CCLXX et Madvig advers. crit. I p. 719 ‖ πάντα Rigaltius et Ru (cum Stobaeo)] πάντως *QP* ‖ Rigaltius, qui in Comparationis contextu versum 74 ex Stobaeo corrigit, haec adnotat: „in mss. legitur: πάντως σοὶ γενήσεται τά τ' ἐν τῷ βίῳ λυσιτελοῦντα, χρυσός, ἀργυρώματα, φίλοι, etc." ‖ 74 sic hic versus traditus est apud Stobaeum (item Ri Ru); pro eo in *QP* haec leguntur, quae glossematis depravata esse apparet: τα (sic) τ' ἐν τῶ βίω λυσιτελοῦντα χρυσὸς ἀργυρώματα; quamquam fieri potuit, ut in eo, ex quo *Q* profluxit, codice verba βιωφελῆ τε, χρυσός, ἀργυρώματα vel similia exstarent addito glossemate τά (τ')ἐν τῷ βίῳ λυσιτελοῦντα ‖ 75 δικασταί] βοηθοί Meineke (collato Philemonis fr. 65 ed. Kock), cf. Heimsoethium in ind. schol. Bonn. a. 1867 p. IX sq. ‖ μάρτυρες Ri Ru (ex Stobaeo)] om. *QP* ‖ μόνον Ri Ru (cum Stobaeo)] μόνον sequente lineola, quae ab ι litterae forma proxime abest, *QP* ‖ δίδου Ri Ru (cum Stobaeo)] δίδοι *QP* ‖ 76 ἕξεις Ri Ru (cum Stobaeo)] ἕξει *QP* ‖ τοὺς *QP* Ri Ru et Stobaeus] καὶ Heinsius ‖ θεοὺς ὑπηρέτας *QP* Ri et Stobaeus] ὑπηρέτας θεοὺς Ru (neglegenter) ‖ ad versus 77—80 cf. Nauckium Mélanges Gréco-Romains V p. 238 sq.; versus 77 sqq. a comoedia alieni esse videntur Herwerdeno Nov. add. critic. p. 37 sq. ‖ 78 πλεῖον γὰρ οὐδὲν *QP* Ri Ru et Stobaeus] πόνον γάρ, οὐδὲν Kock ‖ τοῦ ζητεῖν Morellus et Ru (cum Stobaeo)] τοῦ ζῆσαι *QP* Ri, τῷ ζητεῖν Herwerden l. c. ‖ 79 εἴτ' ἔστιν εἴτ' Heinsius (cum Stobaeo)] ἤ τ' ἔστιν ἤ τ' *QP*; ἤτ' ἔστιν, ἤτ' R¹Ru ‖ οὐκ ἔστι Ri Ru (cum Stobaeo)] οὐκ ἔστιν *QP* ‖ „ὅ,τ' ἔστιν, ὅ,τι τ' οὐκ ἔστιν recte scripsisset ... autor" Heinsius ‖ versus 79. 80 Menandro tribuit Heinsius ‖ 80 ὄντα τοῦτον *QP* Ri Ru et Stobaeus] ὄντα δ' αὐτὸν Heinsius, ⟨δ'⟩ ὄντα τοῦτον Wachsmuth ‖ 81 τίς *P* Ri Ru] τις *Q*; τί Stobaeus, τί ⟨δ'⟩ Heeren ‖ ἐστιν Ri] ἔστιν *QP*, ἐστὶν Ru ‖ οὐ θέλει σε Dobree Adv. II p. 291 (cum Stobaeo)] οὐ θέλεις *QP*, οὐ θέλῃς σὺ Ri Ru, modo οὐ θελήσαις modo μὴ θελήσαις Heinsius ‖ versum 81 alteri poetae, alteri versum 82 tribuit Heinsius ‖ 82 τὸν *QP* Ri Ru] θεὸν Heinsius ‖ θέλων Rigaltius et Ru] θεὸν *Q*, θεόν *P* ‖ 83 inscr.: φίλου *QP*] φίλων Ri Ru ‖ 83 χρυσὸς Ri] χρύσος *QP*, χρυσὸν Ru (neglegenter) ‖ ἐξελέγχεσθαι ex ἐξελείχεσθαι correctum *Q*, ἐξελείχεσθαι *P* ‖ 84 καιρῷ κρίνεται Rutgers] καιρῶ γίνεται *QP*, καιρῷ γίγνεται Ri, καιρῷ γίνεται Ru, κρίνεται κακῷ Heinsius

85 76 Ὁ καιρῷ εὐτυχοῦντα κολακεύων φίλον
86 77 καιροῦ φίλος πέφυκεν, οὐχὶ τοῦ φίλου.
87 78 Ἀπόντι μᾶλλον εὐχαριστίαν ποίει·
88 79 τῷ γὰρ παρόντι γίνετ' εὐτονώτερον.
89 80 Μυστήριόν σου μὴ κατείπῃς τῷ φίλῳ.
90 81 Φρόνησιν ἀσκῶν ἄφροσιν μὴ χρῶ φίλοις.

Φιλιστίων.

91 82 Πᾶν δῶρον ⟨ἑτέρῳ⟩ διδόμενον, κἂν μικρὸν ᾖ,
92 83 μέγιστόν ἐστιν, ⟨ἂν⟩ μετ' εὐνοίας δοθῇ.

Χρυσὸς μὲν οἶδε δοκιμάζεσθαι πυρί, | ἡ πρὸς φίλους δ' εὔνοια καιρῷ κρίνεται. | Ὁ καιρῷ εὐτυχοῦντα κολακεύων φίλον | καιροῦ φίλος πέφυκεν, οὐχὶ τοῦ φίλου. Cf. ad v. 83—86. 89. 90 etiam codicem Maximi Cahirensem saec. X (ed. Tischendorf 'Anecd. sacr. et prof.' p. 218). ‖ 83. 84 in Antonii Melissa p. 29 (ed. Gesner) hi sunt: Μενάνδρου. Χρυσὸς μὲν εἶδεν δοκιμάζεσθαι πυρί. | ἡ πρὸς φίλον δ' εὔνοια καιρῷ κρίνεται, apud Arsenium (in Leutschii Paroemiogr. II p. 729 num. 41 c) hi: Μενάνδρου. Χρυσὸς μὲν οἶδε δοκιμάζεσθαι πυρί, | ἡ δὲ πρὸς φίλους εὔνοια καιρῷ κρίνεται. ‖ 83. 84 cf. Ps.-Isocratem ad Demonicum § 25: δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν (cf. etiam sententias ex hoc loco derivatas, veluti Gnomologii Vindobonensis fol. 179ᵛ (ed. Ritschl Opusc. I p. 566): τὸ χρυσίον ἐν πυρὶ δοκιμάζεται, οἱ φίλοι δὲ ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκονται, Georgidam in Boissonadii Anecd. Graec. I p. 25, 9 sq. etc.). Cf. etiam Curtium Wachsmuth 'Studien zu den griech. Florilegien' p. 136 et p. 119 med. ‖ 83. 84 cf. Menandr. monost. 276 ed. M²: κρίνει φίλους ὁ καιρός, ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ, Menandri παραινέσεις *A* 21 ex codice Urbinate ed. Guil. Meyer: φίλους ὁ καιρός, χρυσὸν ἡ φλὸξ δὲ κρίνει. ‖ 83. 84 cf. Ovidium Trist. I 5, 25 sq.: *scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum, tempore sic duro est inspicienda fides.* ‖ 85. 86: Menandr. inc. fab. fr. CXLV p. 239 ed. M¹ (= p. 267 ed. M²); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ de versuum 85. 86 memoria apud Maximum et in 'Melissa Augustana' servata cf. Curtium Wachsmuth l. c. p. 142 ‖ 87. 88: Menandr. inc. fab. fr. CXLVI p. 240 ed. M¹ (= p. 267 ed. M²); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 87. 88 cf. Ps.-Isocratem ad Demonicum § 1: οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι. ‖ 89: Menandr. inc. fab. fr. CLXVIII, 1 p. 244 ed. M¹ (= p. 272 ed. M²); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 89 cf. Antonii Melissam p. 30 (ed. Gesner), ubi haec tradita sunt: μυστήριόν σου μὴ κατείπῃς τῷ φίλῳ, | καὶ οὐ φοβηθήσῃ αὐτὸν ἐχθρὸν γενόμενον. Cf. etiam Henricum Iacobi in programmate gymnasii Posnaniensis a. 1861 p. 2 et Curtium Wachsmuth 'Studien zu den griech. Florilegien' p. 137 et p. 119; Sexti sentent. ed. Gildemeister p. IL (num. 5) ‖ 90: Menandr. inc. fab. fr. CLXVII, 1 p. 244 ed M¹ (= p. 271 ed. M²); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 90 cf. „τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα" (ed. Woelfflin in „Sitzungsberichte der Kgl. Bayer. Akad. d. Wiss." Monachii 1886 p. 289 sqq.) v. 159. 160: Φρόνησιν ἀσκῶν ἄφροσιν μὴ χρῶ (cf. quae dixi in „Wochenschrift für klassische Philologie" Berolini 1886 p. 1593) φίλοις, | ἐπεὶ κριθήσῃ καὶ σὺ παντελῶς ἄφρων. ‖ 90 cf. Antonii Melissam p. 30 (ed. Gesner): Μενάνδρου. ἄφροσι μὴ χρῶ φίλοις, | ἐπεὶ κληθήσῃ καὶ σὺ παντελῶς ἄφρων. Cf. etiam Curtium Wachsmuth l. c. p. 137 et p. 119, Guilelmum Brunco in Actis seminarii philologici Erlangensis III p. 372 sq. et 320 sq. ‖ 90 ad verba φρόνησιν ἀσκῶν cf. e. g. Ps.-Isocratem ad Demonicum § 40 ‖ 91. 92: Philem. inc. fab. fr. LXXV p. 421 ed. M¹ (= p. 57 ed. M²; = fr. 168 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779

(collato Ovidio Trist. I 5, 26); vocabulum καιρῷ deleri iubet Dobree Adv. II p. 291 ‖ versus 83. 84 alteri poetae, alteri versus 85. 86 tribuit Heinsius ‖ 85 καιρῷ εὐτυχοῦντα Ri (item Maximus)] καιρῶ εὐτυχοῦντα *QP*, εὐτυχοῦντα καιρῷ Ru ‖ καιρῷ τὸν εὐτυχοῦντα κολακεύων φίλον Grotius, καιρῷ τὸν εὐτυχοῦνθ' ὁ κολακεύων φίλος M¹, καιρῷ τὸν εὐτυχοῦντα κολακεύων φίλος M², ὁ γὰρ τὸν εὐτυχοῦντα κολακεύων φίλον Herwerden Mnem. nov. ser. VI p. 79 ‖ 87 ἀπ'αντι (sic) *P* ‖ 88 γίνετ' Heinsius] γίνεται *QP* Ri Ru ‖ τὸ γὰρ ἢ παρόντι γίνετ' εὐνοώτερον Heinsius, τὸ γὰρ ἢ παρόντι γίνετ' εὐτονώτερον Grotius ‖ γίγνετ' εὐπορώτερον M², γίγνεται τορώτερον Bothe l. c. p. 86 ‖ versus 87. 88 alteri poetae, alteri versum 89 tribuit Heinsius ‖ versus 89. 90, quos hoc loco habent *QP* Ru, tacitus hoc loco om. Ri, sed infra collocavit post versum 162 (conf. quae infra in adnotatione post versum 152 proxima adnotavi) ‖ 89 κατείπῃς Ri Ru] κατειπῆς *Q*, κατειπῆς *P* ‖ versum 89 alteri poetae, alteri versum 90 tribuit Heinsius ‖ 90 ⟨τοῖς⟩ ἄφροσιν Dobree Adv. II p. 285, ⟨ἂν⟩ ἄφροσιν Bothe l. c. ‖ φίλος Ri (neglegenter) ‖ 91 inscr.: post Φιλιστίων Heinsius addit ⟨περὶ δώρων⟩ ‖ 91 Πᾶν δῶρον ⟨ἑτέρῳ⟩ διδόμενον, κἂν scripsi exempli gratia] ἐὰν δῶρον διδόμενον κἂν *QP*; ἅπαν διδόμενον δῶρον, εἰ καὶ Ri Ru, ἅπαν διδόμενον δῶρον, ἂν καὶ Meineke (non male) ‖ 92 μέγιστόν ἐστιν Ri] μέγιστον ἐστὶν *QP*, μέγιστόν ἐστι Ru ‖ ⟨ἂν⟩ μετ' εὐνοίας δοθῇ Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1867 p. V] μετ' εὐνοίας διδόμενον *QP* Ri Ru, μετ' εὐνοίας διδούμενον Heinsius, ⟨εἰ⟩ μετ' εὐνοίας διδῷς Grotius, ⟨ἂν⟩ μετ' εὐνοίας διδῷς Meineke ‖ μέγιστον ἦν διδόμενον εὐνοίας μέτα Bothe l. c. p. 74 sq.; μέγιστον, ⟨ἂν⟩ διδῷς μετ' εὐνοίας μόνον Otto Hense Lect. Stob. (Halis 1872) p. 16 ‖ versus 91. 92 Philemoni, versum 93 Menandro tribuit Heinsius ‖

93 84 Κρίσει δικαίᾳ καὶ δίδου καὶ λάμβανε,
94 ἐπεὶ βλαβήσῃ καὶ διδῶν καὶ λαμβάνων.
95 Μὴ λέγ᾽ ὅτι δώσεις, μὴ διδούς· ὁ γὰρ λέγων
96 καὶ τὴν ἀπ᾽ ἄλλων ἐμποδίζεται δόσιν.
97 Καλῶς ποιήσας ⟨καὶ⟩ κακῶς ὀνειδίσας
98 85 ἔργον καθεῖλες πλούσιον πτωχῷ λόγῳ.
99 86 Καυχώμενος τὸ δῶρον, ὃ δέδωκας φίλῳ,
100 87 ἔργῳ στρατηγὸς γέγονας, ἐν λόγῳ φονεύς.
101 Ἂν γυμνὸν εὑρὼν πενιχρὸν ἐνδύσῃς ⟨ποτέ,
102 μᾶλλον ἀπέδυσας⟩ αὐτόν, ἂν ὀνειδίσῃς.
103 Ἐὰν τροφὴν δοὺς τὸν φεύγοντ᾽ ὀνειδίσῃς,
104 ἀψινθίῳ κατέπασας ἀττικὸν μέλι.

Μένανδρος. περὶ πονηρίας.

105 88 Οὐ παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν,

93: Philem. inc. fab. fr. CXI p. 428 ed. M^1 (= fr. CXI[a] p. 63 ed. M^2; = fr. 205 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 93 cf. Menandr. monost. 748 χάριτας δικαίας καὶ δίδου καὶ λάμβανε. ‖ 95. 96: Philem. inc. fab. fr. LXXII p. 420 ed. M^1 (= p. 57 ed. M^2; = fr. 164 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 97—100: Philem. inc. fab. fr. XVIII p. 401 ed. M^1 (= p. 40 ed. M^2; = fr. 140. 141 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 97 sqq. cf. e. g. Gnomologium Vindobonense fol. 179r (ed. Ritschl Opusc. I p. 565 vers. 60 sq.), Antonii Melissam p. 37 (ed. Gesner): Σέξτου. Μὴ ὀνειδίσῃς τῷ φίλῳ σου χάριτας. ἔσῃ γὰρ ὡς οὐ δεδωκώς. ‖ 101. 102 leguntur infra in 'Distichis Parisinis' v. 35. 36 ‖ 103. 104 leguntur infra in 'Distichis Parisinis' v. 33. 34 ‖ 104 cf. e. g. Crameri Anecd. Paris. IV p. 309, 22 (quem versum emendavit Boissonade: cf. N. Piccolos 'Supplément à l'Anthologie Grecque' p. 139) ‖ 105. 106: Menandr. Adelph. fr. p. 3 ed. M^1 (= fr. IV p. 70 ed. M^2), cuius haec verba tradita sunt apud Stobaeum flor. XLIV 3 in codicibus SMAB et in Gnomologio Laurentiano (et apud Maximum II p. 665 ed. Combefis): Μενάνδρου Ἀδελφοῖς (haec duo verba hoc loco om. Maximus, verbum ἀδελφοῖς om. Gnom. Laur.). Οὐ (hanc voculam om. Gnom. Laur. tamquam minio addendam) παντελῶς δεῖ τοῖς πονηροῖς ἐπιτρέπειν, | ἀλλ᾽ ἀντιτάττεσθ᾽. εἰ δὲ μή, τἄνω κάτω | ἡμῶν ὁ βίος λήσει μεταστραφείς (μεταστραφθείς B) ὅλος (ὁ λόγος Gnom. Laur.). ‖

versum 93 ad Philemonis *Thesaurum* refert God. Hermann praef. ad Plauti Trin. p. XXVII ‖ Versus 94—97 accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru; Rigaltius autem haec adnotat: „sequuntur in mss. pluscula valde corrupta; in quibus tamen aliquid minime spernendum. ἐπιβλαβήσῃ καὶ διδοὺς καὶ λαμβάνων. μὴ λέγε τί δώσεις· μὴ διδοῦσι γὰρ λέγων, καὶ τὴν ἀπ᾽ ἄλλων ἐμπόδιζε τι δώσεις· καλῶς ποιήσας, καλῶς ὀνειδήσας, ἔργον καθεῖλες. etc." (ex hac Rigaltii adnotatione versus 95. 96 et 97 deprompsit Grotius Exc. p. 779, cf. Grotii Exc. p. 992) ‖ 95 μὴ λέγ᾽ ὅτι Meineke] μὴ λέγε τί *Q*, μη λέγε τι *P*; ad lectionem λέγε τί H. Iacobi conferri iubet 'Distich. Parisin.' v. 39 ‖ μὴ διδούς· ὁ scripsi] μὴ διδοῦσι *Q*, μη διδοῦσι *P*, μὴ δίδωσι Grotius, οὐ δίδωσι Meineke, οὐκ ὀνίνησι Kock ‖ γὰρ ⟨ὁ⟩ λέγων M^1 ‖ 96 ἀπ᾽ *QP*] ὑπ᾽ Herwerden Obs. crit. in fragm. com. Graec. p. 85 ‖ ἐμποδίζεται δόσιν Grotius] ἐμπόδιζε τι δώσις *QP*, nisi quod in *Q* δώσις ex δώσεις correctum est ‖ 97 ποιήσας *QP*] πονήσας et deinceps ὀνειδίσας legi 'in manuscripto' (id est in codicibus, de quibus rectius rettulerat Rigaltius p. 17 med.) neglegenter vel typographi culpa contendit Grotius Exc. p. 992 ‖ ⟨καὶ⟩ κακῶς ὀνειδίσας Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1866/67 p. XX] καλῶς ὀνειδήσας *QP*, ⟨οὐ⟩ καλῶς ὠνείδισας Grotius, ⟨οὐ⟩ καλῶς ὀνειδίσας Dobree Adv. II p. 290, ⟨εἰ⟩ κακῶς ὠνείδισας M^2 ‖ 98 ἔργων Grotius ‖ πλούσιον πτωχῷ Grotius] πλούσιον πτωχῶν *QP* Ri Ru, πλουσίου πτωχὸς Heinsius (qui versum 98 post versum 99 et versum 104 post versum 100 collocat) probantibus Richardo Bentley p. 132 et M^2 et Kockio ‖ 99 καυχώμενος Ri Ru] καυχόμενος *QP* ‖ καυχώμενός τε δῶρον Bothe 'Die griech. Komiker' p. 73 ‖ φίλῳ Grotius] τῶ φίλω *QP*, τῷ φίλῳ Ri Ru ‖ 100 ἔργῳ στρατηγὸς γέγονας ἐν λόγῳ *QP* Ri Ru, nisi quod ἔργω et λόγω est in *QP*] λόγῳ στρατηγὸς γέγονας, ὢν ἔργῳ Dobree Adv. II p. 290; ἔργῳ στρατηγὸς γέγονας, ἐν ⟨δὲ⟩ λόγῳ Bothe l. c.; ἔργῳ 'παρωγὸς (vel χορηγὸς) γέγονας, ἐν λόγῳ Herwerden Mnem. nov. ser. VI p. 73; ἔργῳ γεγονὼς ἰατρὸς εἶ λόγῳ Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1866/67 p. XX; ἔργου κρατίστου γέγονας ἐν λόγῳ Kock ‖ Versus 101—103 hoc loco habent *QP*, in Comparationis contextu omittunt Ri Ru, Rigaltius autem haec adnotat: „Sequitur in mss. ἂν γυμνὸν εὑρὼν πενιχρὸν ἐνδύσεις αὐτὸν ἂν ὀνειδήσεις ἐὰν τροφὴν δοὺς τὴν φεύγοντα ὀνειδήσεις, ἀψινθίῳ etc." ‖ 101 ἐνδύσῃς] ἐνδύσεις *QP* ‖ ⟨ποτέ⟩ addidi exempli gratia] om. *QP* ‖ 102 ⟨μᾶλλον ἀπέδυσας⟩ addidi ex 'Distichorum Parisinorum' versu 36] om. *QP* ‖ ὀνειδίσῃς] ὀνειδήσεις *QP* ‖ 103 ἐὰν] ἐὰν *QP* ‖ δοῦς *QP* ‖ φευγόντα (sic) *QP*, λαβόντ᾽ legitur infra in 'Distichis' v. 33 (probabilius) ‖ ὀνειδήσεις *QP* ‖ versum 104 hoc loco habent *QP* Ri, om. Ru ‖ 104 κατέπασας Ri] κατέπαυσας *QP*, κατέπασσας Heinsius ‖ 105 Οὐ] ⟨τὴν πόλιν⟩ | οὐ Heinsius ‖ δεῖ Ri Ru (cum Stobaeo)] ἀεὶ *QP* ‖ πονηροῖς Ri Ru] πονήροις *QP* ‖ ἐπιτρέπειν Ri Ru (cum Stobaeo)] ἐπιτρέπει *QP* ‖

106 89 ἀλλ᾽ ἀντιτάσσου, μὴ ποιῇς τἄνω κάτω.
107 90 Ὁ γὰρ ἀδίκως ⟨τι⟩ καθ᾽ ἑτέρου ζητῶν κακὸν
108 91 αὐτὸς προπάσχει τοῦ κακοῦ τὴν ἔκβασιν.
109 92 Ὅταν ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος λάβῃς,
110 93 τοῦ δυστυχεῖν νόμιζέ ⟨σ᾽⟩ ἀρραβῶν᾽ ἔχειν.

Φιλιστίων.

111 94+95 Ἐπὰν ἴδῃς πονηρὸν ἐς ὕψος φερόμενον
112 96 κακῶς τε πλούτῳ καὶ τύχῃ γαυρούμενον,
113 97 ὀφρὺν δὲ μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα,
114 98 τούτου τάχιον νέμεσιν ⟨ἥξειν προσδόκα⟩.

Μένανδρος. περὶ δούλου.

115 99 Δουλογενεῖ ⟨ἀνδρί⟩, δοῦλε, δουλεύειν φοβοῦ·
116 100 ἀμνημονεῖ γὰρ ταῦρος ἀργήσας ζυγοῦ.
117 101 Ἐλευθέρῳ δούλευε· δοῦλος οὐκ ἔσῃ.
118 102 Ἐλεύθερος πᾶς ἐνὶ δεδούλωται, νόμῳ,
119 103 δυσὶν δὲ δοῦλος, καὶ νόμῳ καὶ δεσπότῃ.

107. 108: Menandr. inc. fab. fr. CXLVII p. 240 ed. M^1 (= p. 268 ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 107. 108 cf. 'Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' v. 39. 40 ‖ cf. Demophili sentent. Pythagor. 4 (ed. Mullach Fragm. Philos. Graec. I p. 497: Βουλευόμενος περὶ ἄλλου κακῶς φθάνεις σαυτὸν (cod. φθονεῖς σαυτῷ) πάσχων ὑπὸ σαυτοῦ κακῶς. ‖ 109. 110: Menandr. inc. fab. fr. CXLVIII p. 240 ed. M^1 (= p. 268 ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ Versuum 109. 110 hanc commemorat formam (nescio unde haustam) Henricus Stephanus 'Comicorum Graecorum sententiae etc.' a. 1569 in praefatione: ὅτ᾽ ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος λάβοις, | τοῦ δυστυχεῖν νόμιζε ἀῤῥαβῶν᾽ ἔχειν. ‖ 111—114: Menandr. dub. fr. IV, 1—4 p. 305 ed. M^1 ‖ 111—114 apud Maximum II p. 624 (ed. Combefis) et in Antonii Melissa p. 141 (ed. Gesner) hi sunt: Φιλιστίων (Anton.: Φιλιστίωνος). Ἐὰν ἴδῃς πονηρὸν εἰς ὕψος αἰρόμενον, | λαμπρῷ τε πλούτῳ καὶ τύχῃ γαυρούμενον, | ὀφρῦν τε μείζω (Anton.: μεῖζον) τῆς τύχης καθηρκότα (Anton.: ἐπαίροντα), | τούτου τάχιον μεταβολὴν προσδόκα· | ἐπαίρεται γὰρ μεῖζον, ἵνα καὶ μεῖζον πέσῃ. Cf. etiam C. Wachsmuth 'Studien zu den griech. Florilegien' p. 124 ‖ 111—114 cf. Stob. flor. XXII 5, ubi haec tradita sunt in codicibus SMA (= Eurip. inc. fab. fr. 1027 ed. Nauck in trag. fr. p. 536): Εὐριπίδου. ὅτ᾽ ἂν ἴδῃς πρὸς ὕψος (ὕψον A) ἠρμένον τινὰ | λαμπρῷ (λαμπρῶς Vossianus saec. XV et edit. Trincav.) τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον | ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα, | τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα. Ceterum cf. etiam locos, quos congessit Nauck 'Mélanges Gréco-Romains' II p. 457 ‖ 112 cf. Eurip. fr. 663 πολλοὺς δὲ πλούτῳ καὶ γένει γαυρουμένους κτλ. ‖ 115. 116: Menandr. inc. fab. fr. CXLIX p. 240 ed. M^1 (= p. 268 ed. M^2) = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 115. 116 cf. Georgidae gnomologium ed. Boissonade Anecd. Graec. I p. 28, ubi haec tradita sunt (in codicis Parisini 1166 saec. XI—XII folio 274v): Δούλῳ γενομένῳ δουλεύειν φοβοῦ· | ἀμνημονεῖ γὰρ ταῦρος ἀργίσας ζυγοῦ: ‖ 115 cf. Menandr. monost. 138: δοῦλος γεγονὼς ἑτέρῳ δουλεύειν φοβοῦ (teste Boissonadio Anecd. Graec. I p. 154 in cod. Paris. 1168 saec. XIII haec leguntur: Δοῦλος γεγονώς, ἄλλῳ δουλεύειν φοβοῦ) ‖ 117: Menandr. inc. fab. fr. CCLXXIX p. 269 ed. M^1 (= p. 293 ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 118. 119: Menandr. inc. fab. fr. CL p. 241 ed. M^1 (= p. 268 ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖

106 sic e. g. scribere potuisse poetastrum arbitratus sum (ποιεῖν τἄνω κάτω habes e. g. apud Philem. fr. 88. 13 ed. Kock; nolui collato fr. com. anonym. IV ed. M^2 p. 601 scribere μὴ γένητ᾽ ἄνω κάτω)] ἀλλὰ ἀντιτάσσου μητ᾽ ἄνω γενῇ *QP*; ἀλλ᾽ ἀντιτάσσου, μήτ᾽ ἄνω κάτω γένητ᾽ Ri Ru ‖ 107 ἀδίκως ⟨τι⟩ Heinsius] ἀδίκως *QP* Ri Ru ‖ versus 107. 108 Philemoni tribuit Heinsius ‖ 110 νόμιζέ σ᾽ Ru] νόμιζε σ᾽ Ri; νόμιζε *QP*, quod ne hunc quidem poetastrum dedisse puto ‖ ἀῤῥαβῶν᾽ Ri Ru, ἀρραβῶνα *QP* ‖ 111 sic scripsi dubitanter (caesuram emendare possis ὕψου pro ἐς ὕψος substituendo)] ὅταν εἴδῃς πόνηρον εἰς ὕψος φερόμενον *QP*, ὅταν | ἴδῃς πονηρὸν εἰς ὕψος φερόμενον Ri Ru (unde φορούμενον coniecit Rutgers), ὅταν πονηρὸν εἰσίδῃς ὑψούμενον Heinsius ‖ 113 ὀφρὺν *QP*] ὄφρυν Ri Ru ‖ δὲ *QP*] τε Ri Ru (non male) ‖ 114 τάχιον *QP*] ταχίον Ri Ru ‖ ἥξειν προσδόκα Ri Ru (ex tacita Rigaltii, ut videtur, coniectura)] om. *QP*; possis etiam cum Stobaeo scribere: τούτου ταχεῖαν νέμεσιν ⟨εὐθὺς προσδόκα⟩ ‖ 115 δουλογενεῖ ⟨ἀνδρί,⟩ δοῦλε scripsi exempli gratia] δουλογενεῖ δούλω *QP*; δουλογενεῖ δὲ δοῦλε Ri Ru atque hoc legi „in mss." perperam dixerat Rigaltius p. 17 inf.; δούλῳ γε νεῖον δοῦλε Rutgers; δούλῳ γενομένῳ, δοῦλε Heinsius; δουληγενεῖ δέ, δοῦλε Bentley p. 105 ‖ δουλεύειν *QP* Ri Ru] δουλεύων „erat in MS." testante (perperam) Rutgersio ‖ 116 ζυγοῦ Ri Ru] ζύγου *QP* ‖ 117 ἐλευθέρῳ Ri Ru] ἐλευθέρω *QP*, ἐλευθέρως Grotius (non male) ‖ δοῦλος Ri Ru] καὶ δοῦλος *QP* ‖ ἔσῃ Ri Ru] ἔσῃ ex ἔσει correctum *Q*, ἔσει *P* ‖ versum 117 ante versum 116 collocavit Morellus ‖ versum 117 Philemoni tribuit Heinsius ‖ 118 ἐλεύθερος *QP* Ri] ἐλεύθερῳ (sic) Ru (neglegenter) ‖ δεδούλωται Ri Ru] δὲ δούλω τῶ *QP* ‖ 119 δυσὶν δὲ δοῦλος Heinsius] δύσιν τε δούλω *QP*, δυσὶ δὲ δοῦλος Ri, δυσί δε δοῦλος Ru, δυοῖν δὲ δοῦλος M^1 dubitanter ‖

Φιλιστίων.

120 104 Πονηρὸς ἂν ᾖ δοῦλος, εὑρήσει δίκην·
121 105 σὺ μὴ γενηθῇς τῆς δίκης προηγέτης.
122 106 Εἰς χεῖρας δοῦλον δεσπότου μὴ συμβάλῃς.
123 107 Κἂν δοῦλός ἐστιν, σάρκα τὴν αὐτὴν ἔχει·
124 108 φύσει γὰρ οὐδεὶς δοῦλος ἐγενήθη ποτὲ
125 [ἀπὸ τοῦ πάλαι πλάσαντος ἀνθρώπων γένος·
126 ἴσην δὲ πάντων διάθεσιν τοῦ σώματος
127 ἐποίησεν ὄντως ὡς ἐλεύθερον γένος,]
128 [[ἐλευθέρους οὖν ἅπαντας ἐποίησε τῇ φύσει]]
129 [δοῦλον δὲ μετεποίησεν ἡ πλεονεξία.]
130 [[ἡ ἐξ ἀρχόντων, νόμος, φίλοι]].
131 109 ἡ δ'⟨αὖ⟩ τύχη τὸ σῶμα κατεδουλώσατο.
132 [[τὸ δὲ γένος ὑπάρχει τῇ φύσει]].

Μένανδρος. περὶ γειτονίας.

133 110 Ἐὰν πονηροῦ γείτονος γείτων ἔσῃ,
134 111 πάντως παθεῖν πονηρὸν ἢ μαθεῖν σε δεῖ.
135 112 ἐὰν ἀγαθοῦ ⟨δὲ⟩ γείτονος γείτων ἔσῃ,

120. 121: Philem. inc. fab. fr. LXXIII p. 420 ed. M[1] (= p. 57 ed. M[2]; = fr. 167 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 122: Philem. inc. fab. fr. CXII[a] p. 428 ed. M[1] (= fr. CXI[b] p. 63 ed. M[2]; = fr. 206 ed. Kock) Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 123. 124. 131: Philem. inc. fab. fr. XXXIX p. 410 ed. M[1] (= p. 47 sq. ed. M[2]); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 ‖ 123—129. 131: Philem. fr. 95 ed. Kock ‖ 123 cf. Philem. fr. 22 ed. Kock servatum apud Stob. flor. LXII 28, ubi haec fere tradita sunt in codicibus SMA: Φιλήμονος Ἐξοικιζομένου. κἂν δοῦλος ἦν (ᾖ B ex emendatione) τις, οὐθὲν ἧττον, δέσποτα (δεσπότις A) | ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν, ἂν (ἀν S) ἄνθρωπος ᾖ. ‖ 123 cf. etiam Eurip. Orest. 1523: πᾶς ἀνήρ, κἂν δοῦλος ᾖ τις, ἥδεται τὸ φῶς ὁρῶν, quem versum habet etiam Stobaeus flor. CXIX 2 ‖ 129 cf. e. g. Menandr. inc. fab. fr. XXXI ed. M[2] ‖ 133—136: Menandr. inc. fab. fr. XXII p. 204 ed. M[1] (= p. 240 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 133—136 cf. Agapetum ad Iustinianum 29: Λίαν συμφέρειν ὑπολαμβάνω τὸ φεύγειν τὰς τῶν κακῶν συνδιαιτήσεις. τὸν γὰρ συνόντα πάντοτε ἀνθρώποις πονηροῖς ἢ παθεῖν ἢ μαθεῖν ἀνάγκη τι πονηρόν. ὁ δὲ τοῖς ἀγαθοῖς συνδιάγων ἢ μίμησιν τῶν καλῶν ἐκδιδάσκεται ἢ μείωσιν τῶν κακῶν ἐκπαιδεύεται. ‖ 133—136 cf. 'Γνῶμαι

120 ἂν ᾖ Grotius] ἂν ἡ QP, ἂν εἰ Ri Ru, ἄν τις Heinsius ‖ εὑρήσει QP] εὑρήσῃ Ri Ru ‖ πονηρὸς ἂν ᾖ δοῦλος εὑρίσκῃ δίκην, C. F. Hermann Mus. Rhen. nov. V p. 610 sq. ‖ 121 σὺ μὴ γενηθῇς Ri Ru] σύ μη (ex μὴ radendo factum) γεννηθῆς (ex γεννηθὴς ut videtur factum) Q, σύ μη γεννηθὴς P, σὺ ⟨δὲ⟩ μὴ γενηθῇς Heinsius ‖ προηγέτης Ri Ru] προαγέτης QP ‖ 122 χεῖρας QP] χεῖρα Ri Ru (non male) ‖ δεσπότου QP Ri Ru] δεσπότῃ Grotius ‖ συμβάλης QP, συμβαλῇς Ri Ru ‖ 123 κἂν QP Ru] κᾄν Ri ‖ δοῦλός ἐστιν Ri], δοῦλος ἐστὶν QP, δοῦλός ἐστι Ru, δοῦλος ᾖ τις Meineke et Dobree Adv. II p. 291; barbaram structuram verborum in QP traditam ab hoc poetastro vix alienam esse puto ‖ σάρκα τὴν αὐτὴν Ri Ru] τὴν αὐτὴν σάρκα QP ‖ 124 φύσει Rigaltius et Ru] τῇ φύσει QP ‖ οὐδεὶς δοῦλος P] δοῦλος οὐδεὶς (sic) Q ‖ ἐγενήθη Ri Ru (atque ἐγενήθη in mss. esse perperam testari videtur Rigaltius p. 17 inf.)] ἐγεννήθη QP; conf. quae dixi in „Wochenschr. für klass. Philologie" Berolini a. 1886 p. 1586 sq. ‖ versus 125—130 habent QP (atque versus 125—129 ex P excitavit Fridericus Duebner in 'Revue de Philologie' II p. 239), om. Ri Ru. Rigaltius autem haec adnotat: „sequitur in codicibus regiis: ἀπὸ τοῦ πάλαι πλάσαντος τὸ ἀνθρώπινον γένος. ἴσην δὲ πάντων διάθεσιν τοῦ σώματος ἐποίησεν ὄντως ὡς ἐλευθέρων γένος· ἐλευθέρους οὖν ἅπαντας ἐποίησε τῇ φύσει· δοῦλον δὲ μετεποίησεν ἡ πλεονεξία, ἢ ἐξ ἀρχόντων νόμος· φίλοι· ἡ δὲ τύχη τὸ σῶμα κατεδουλώσατο· τὸ δὲ γένος ὑπάρχει τῇ φύσει." ‖ Versus 125—129 Philemoni abiudicant H. Iacobi et Kock ‖ Versus 125—130 et versum 132 ita ortos esse opinor, ut trimetris (125. 126. 127. 129) ab homine Christiano interpolatis adderentur postea glossemata (128. 130. 132) ‖ 125 ἀνθρώπων Duebner in 'Revue de Philologie' II p. 239] τὸ ἀνινον (i. e. τὸ ἀνθρώπινον) QP ‖ 126 διαθεσιν (sic) Q, διαθεσεν (sic) P ‖ 127 haec codicum QP lectio vix ferenda est; ἐποίησεν οὕτως ὡς ἐλευθέρου γένους Duebner l. c. (probabiliter) ‖ 128 haec verba in codicibus QP sic tradita tamquam glossema ad versus 126. 127 pertinens duplicibus uncis circumscribere malui, quam cum Duebnero (l. c.) hunc trimetrum inde efficere: ἐλευθέρους ἐποίησε πάντας τῇ φύσει ‖ 129 δοῦλον δὲ Duebner l. c.] δοῦλον τε QP ‖ 130 haec verba originem ducere videntur ex glossemate olim ampliore ad v. 129 pertinente ‖ 131 δ' αὖ Rigaltius et Ru] δὲ QP ‖ κατεδουλωσατο P ‖ 132 hoc glossema, quod ad v. 127 pertinere suspicor, accessit ex QP, om. Ri Ru ‖ 133 inscr.: γειτονίας Ri Ru] γιτονίας QP ‖ 133 ἐὰν P?] ἐὰν Q ‖ γείτονος γείτων Ri Ru] γίτονος γίτων Q, γίτωνος γίτων P ‖ ἔσῃ Ri Ru] ἔσῃ ex ἔσει corr. Q, ἔσει P, τύχῃς et hic et infra v. 135 substitui posse ad futurum cum ἐὰν sociatum expellendum adnotat M[1], γένῃ M[2] ‖ 134 παθεῖν QP Ri Ru (item 'Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' vers. 44)] ⟨τι⟩ παθεῖν Dobree Adv. II p. 285 ‖ 135 ἐὰν P?] ἐὰν Q ‖ ἀγαθοῦ ⟨δὲ⟩ Rutgers] ἀγαθοῦ QP Ri Ru, δικαίου Heinsius, ⟨δ' ἄρ'⟩ ἀγαθοῦ Grotius ‖ γείτονος γείτων Ri Ru] γίτωνος γίτων QP ‖

136 113 ὡς προσδιδάσκεις ἀγαθὰ καὶ προσμανθάνεις.

Φιλιστίων.

137 114 Ὡς εὐφυὴς ὁ κοχλίας, νὴ τὸν θεόν·
138 115 ὅταν πονηρῷ περιπέσῃ τῷ γείτονι,
139 116 τὸν οἶκον ἄρας †εἰς ἕτερον τόπον πορεύεται·
140 †τέρπεται δρόσοισι νεμόμενος· ἀλλ' ὅταν ποτὲ
141 δοκῇ τις αὐτῷ παρενοχλεῖν τῶν γειτόνων,
142 ἀπέρχεθ' οὕτως περιφέρων τὴν οἰκίαν
143 117 νέμεταί ⟨τ'⟩ ἀμέριμνος τοὺς κακοὺς φεύγων ἀεί.

Μένανδρος. περὶ νόμου.

144 118 Νόμος φυλαχθεὶς οὐδέν ἐστιν ἢ νόμος,
145 119 ὁ μὴ φυλαχθεὶς καὶ νόμος καὶ δήμιος.
146 120 Νόμον φοβηθεὶς οὐ πειραθήσῃ νόμῳ.
147 121 Μὴ πάσχε πρῶτον τὸν νόμον καὶ μάνθανε·
148 122 πρὸ τοῦ παθεῖν σε τῷ φόβῳ προλαμβάνου.

Φιλιστίων.

149 123 Ὃ δεῖ παθεῖν σε, μηδαμοῦ σκέψῃ φυγεῖν·
150 124 οὐ γὰρ δυνήσῃ διαφυγεῖν ὅ σε δεῖ παθεῖν·

Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' 43—46, ubi versus duo posteriores Philistioni tribuuntur ‖ 137—139. 143: Philem. inc. fab. fr. XIX p. 401 sq. ed. M[1] (= p. 41 ed. M[2]; = fr. 114 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 779 sq. ‖ 137—143 cf. Anaxilae fr. 34 ed. Kock: ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλιῶν πολλῷ πάνυ, | οἳ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας. Cf. etiam Epictetum apud Maximum II p. 617 sq. (ed. Combefis), etc. ‖ 144. 145: Menandr. inc. fab. fr. CLI p. 241 ed. M[1] (= p. 268 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 144. 145 cf. 'Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' v. 33. 34 ‖ 146: Menandr. inc. fab. fr. CCXLIV p. 263 ed. M[1] (= p. 288 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 147. 148: Menandr. inc. fab. fr. CLII p. 241 ed. M[1] (= p. 268 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 ‖ 147. 148 cf. 'Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' vers. 31. 32 ‖ 148 cf. Alciphr. epist. III 22, 4: ὥρα γὰρ σώζειν ἐμαυτὸν καὶ μὴ τὸ παθεῖν ἀναμένειν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ παθεῖν φυλάξασθαι (cf. etiam Eurip. Med. 289) ‖ 146—148 cf. Gregor. Naz. II p. 590 (ed. Caillau) Gnom. distich. 51 sq.: νόμους φυλάττων τοὺς φόβους ἔξω βάλοις· | φόβων γὰρ ἔξω πᾶς ὁ τῶν νόμων φύλαξ. ‖ 149—152: Philem. inc. fab. fr. XX p. 402 ed. M[1] (= p. 41 ed. M[2]; = fr. 115 ed. Kock); = Philem.

ἔσῃ Ri Ru] ἔσῃ ex ἔσει correctum Q, ἔσει P ‖ 136 ὡς QP Ri Ru] καὶ Dobree ‖ ἀγαθὰ Grotius] τὰ ἀγαθὰ QP, τ' ἀγαθὰ Ri Ru, ἀγαθὸν 'Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος' vers. 46, quod hic substituere ausus non sum, quamquam v. 134 legitur πονηρόν; ceterum cf. Cobetum Mnem. IX p. 109 sq. ‖ προσμανθάνεις Ri Ru] προμανθάνεις QP ‖ 137 εὐφυὴς ὁ κοχλίας Rutgers et Rigaltius] εὐφυὲς ζῶον ὁ κοχλιὸς QP (quam lectionem ita ortam esse suspicor, ut supra genuinam lectionem εὐφυὴς ὁ κοχλίας adderetur glossema hoc: ζῶον ὁ κοχλιὸς [qua de forma cf. Lobeckium Pathol. proleg. p. 498]); εὐφυὲς ζῶον ὁ κοχλίας Ru; εὐφυὲς ζῶον κοχλίας Bentley p. 132 (neglecta caesura legitima) ‖ 138 τῷ Ri Ru] τῶ QP, τῳ Hirschig Annotat. Crit. p. 19 sq., που Kock ‖ γείτονι Ri Ru] γίτωνι QP ‖ 139. 140 corruptam codicum QP lectionem supra servavi, quoniam variae viae emendandi patent; versus 140—142 omittunt Ri Ru, Rigaltius autem ad versum 139 (quem sic constituit: τὸν οἶκον ἄρας εἰς ἕτερον πορεύεται; Kock pro εἰς maluit ὡς) haec adnotavit: „in mss. legitur: εἰς ἕτερον τόπον πορεύεται. τέρπεται δρόσοισι νεμόμενος, ἀλλ' ὅταν ποτὲ δοκεῖ τις αὐτῷ παρενοχλεῖν τῶν γειτόνων, ἀπέρχεται οὕτως περιφέρων τὴν οἰκίαν. νέμεται ἀμέριμνος etc." ‖ Ex multis, quae poetastrum scribere potuisse conicias, hoc seligo exempli gratia: τὸν οἶκον ἄρας ἀλλαχόσε πορεύεται | ⟨καὶ⟩ τέρπεται δρόσοισιν· ἀλλ' ὅταν ποτὲ etc. Fortasse tamen, siquidem in versibus 140—142 eandem sententiam atque in versibus 138. 139 ab alio poeta expressam inesse suspicari possis, duae tamquam recensiones ita agnoscendae sunt, ut altera comprehenderit versus 137. 138. 139. 143, altera versus 137. 140 (⟨ὃς⟩ τέρπεται δρόσοισιν [vel χαίρει δρόσοις νεμόμενος]· ἀλλ' ὅταν ποτὲ). 141—143 ‖ 141. 142 habent QP, om. Ri Ru ‖ 141 δοκῇ ex δοκεῖ correctum Q, δοκεῖ P ‖ τίς QP ‖ γιτώνων QP ‖ 142 ἀπέρχεται QP ‖ οἰκείαν QP ‖ 143 νέμεταί ⟨τ'⟩ scripsi] νέμεται QP Ru, νέμετ' Ri, νέμεται ⟨δ'⟩ Grotius ‖ 144 νόμος ⟨ὁ⟩ φ. M[1] ‖ οὐδέν ἐστιν Ri Ru] οὐδὲν ἐστὶν QP ‖ versus 144. 145 antiqui poetae esse negat M[3] ‖ 146 οὐ πειραθήσῃ ex οὐ πειραθήσει factum Q, οὐ πειραθήσει P, οὐ ταραχθήσῃ Rigaltius et Ru et M[3] (non male), μὴ ταραχθήσῃ Grotius, οὐ ταραχθήσει vel μὴ ταραχθῇς ⟨τῷ⟩ M[2] ‖ νομω (sic) Q ‖ 147 πάσχε Ri Ru] πάσχε ita scriptum, ut ultimae litterae forma ab η litterae forma prope absit, Q; πάσχη P ‖ μὴ πάσχε πρότερον τὸν νόμον ἢ μάνθανε Herwerden Obs. crit. p. 96 ‖ versum 147 Dobree Adv. II p. 291 deleri iubet 'ut glossam sequentis' ‖ 148 pro σε Menandrum δὲ scripsisse suspicatur M[2] ‖ προλαμβάνου QP Ri Ru] προμάνθανε Naber Mnem. nov. ser. VIII p. 424 ‖ versus 147 et 148 antiqui poetae esse negat M[3] ‖ 149 σκέψῃ Ri] σκέψη ex σκέψει correctum Q, σκέψει P, σκέψῃ Ru ‖ 150 δυνήσῃ Ri Ru] δυνήσῃ ex δυνήσει correctum Q, δυνήσει P, δυνήσει vel δύναι' ἂν M[2] ‖ διαφυγεῖν M[2]] φυγεῖν QP,

151 125 ⟨τὸ⟩ πεπρωμένον γὰρ οὐ μόνον ⟨πᾶσι⟩ βροτοῖς
152 126 ἄφευκτόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ οὐρανόν.

Μενάνδρου παραινέσεις
περὶ τοῦ τὸν πατέρα τιμᾶν καὶ τὴν μητέρα.

153 228 Ὁ λοιδορῶν ⟨τὸν⟩ πατέρα δυσφημεῖ λόγῳ,
154 229 τὴν εἰς τὸ θεῖον ⟨δὲ⟩ μελετᾷ βλασφημίαν.
155 230 Ὁ μὴ τρέφων τεκοῦσαν ἐκ τέχνης νέος
156 231 ἄκαρπός ἐστιν οὗτος ἀπὸ ῥίζης κλάδος.

περὶ γέλωτος.

157 232 Ὁ γέλως, ἐὰν μὴ ᾖ γέλωτος ἄξιος,
158 233 αὐτὸς πέφυκεν τοῦ γέλωτος κατάγελως.
159 234 Ἐὰν ἀγνοῶν τι παρά τινος θέλῃς μαθεῖν,

in Grotii Exc. p. 781 ‖ 153. 154: Menandr. inc. fab. fr. CLXIX p. 244 ed. M^1 (= p. 272 ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 763 ‖ 155. 156: Menandr. inc. fab. fr. CLXXXII p. 247 ed. M^1 (= p. 274 sq. ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 763 ‖ 157. 158: Menandr. inc. fab. fr. CLXXXI p. 247 ed. M^1 (= p. 274 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 913 ‖ 157. 158 cf. Menandri παραινέσεις Γ 11 ex codice Urbinate ed. Guil. Meyer: Γέλως ἄκαιρος κλαυθμάτων παραίτιος et similes, quos Meyer adscripsit, versus et Gregor. Naz. II p. 600 (ed. Caillau) Gnom. tetrastich. 77—79: γέλως γέλωτος εὖ φρονοῦσιν ἄξιος, | μάλιστα μὲν πᾶς, τὸ πλέον δ᾽ ὁ πορνικός. | γέλως ἄτακτος ἐκφέρει καὶ δάκρυον. ‖ 159. 160: Menandr. inc. fab. fr. CLXXX p. 247 ed. M^1 (= p. 274 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc.

φεύγειν Ri Ru; οὐ γὰρ δύναι᾽ ἂν ἐκφυγεῖν M^1 ‖ οὐ γὰρ δυνήσαι᾽ εἴ (vel potius ὤν) σε δεῖ παθεῖν, φυγεῖν Heinsius; φεύγειν γὰρ οὐ δυνήσῃ, εἴ σε δεῖ παθεῖν Grotius ‖ ὅ σε] ὃ σὲ *QP* Ri Ru ‖ versum 150 delent Bothe l. c. p. 73 sq. et Kock ‖ 151 ⟨τὸ⟩ πεπρωμένον Rutgers] πεπρωμένον *QP* Ri Ru ‖ οὐ μόνον ⟨πᾶσι⟩ βροτοῖς Morellus et Heinsius] οὐ μόνον βροτοῖς *QP* Ri Ru, ⟨τοῖσιν⟩ οὐ μόνον βροτοῖς Rutgers, οὐ μόνον ⟨τοῖσιν⟩ βροτοῖς M^2, οὐ μόνοισι ⟨τοῖς⟩ βρ. Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1866/67 p. XX, οὐ μόνον βροτοῖς ⟨ἀεὶ⟩ Kock ‖ ⟨τὸ πᾶν⟩ πεπρ. γὰρ οὐ μ. βρ. Grotius, ⟨τό τοι⟩ π. γ. οὐ μ. βρ. Bothe l. c. p. 74 ‖ 152 ἄφευκτον *P*; ἄφυκτόν Heinsius (cf. tamen Lobeckium ad Phryn. p. 726) ‖ κατ᾽ οὐρανόν Heinsius] τὸν οὐρανόν *QP* Ri Ru, τῷ οὐρανῷ Morellus, τοῖς οὐρανὸν | ⟨ἔχουσι⟩ M^1, τοῖς οὐρανὸν | ⟨οἰκοῦσι⟩ M^2, τοῖς οὐρανῷ Bothe, τοῖς τοὐρανοῦ Heimsoeth l. c. ‖ ἄφευκτον, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ οὐρανὸν ⟨θεοῖς⟩ Kock ‖ ceterum de versibus 149—152 cf. Herwerdenum Exercit. critic. p. 84 ‖ Inscriptio, quae post versum 152 sequitur, et versus 153—165 hoc loco (i. e. inter v. 152 et v. 166) scripti sunt in *QP* (non in Ri Ru), quamquam, si uni Menandro hi versus ad codicum *QP* fidem omnes tribuuntur, vix aptum locum in media Comparatione tenent. Ri post versum 210 demum (ex Rigaltii coniectura, ut consentaneum est), id est post absolutam ipsam Comparationem hos exhibet versus (praemisso inscriptionis loco solo nomine Μένανδρος): 153—160. 163. 162 (omissis versibus 161. 164. 165) et praeterea versus 89. 90, quos Ri suo loco (inter v. 88 et v. 91) neglegenter omiserat. Ru inscriptionem ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ παραινέσεις περὶ τοῦ τὸν πατέρα τιμᾶν καὶ τὴν μητέρα et versus 153—160. 163. 161. 162 (omissis versibus 164. 165) non hoc loco, sed infra demum post 'Distichorum Parisinorum' versum 58 habet [discrepantiam scripturae ad hos versus ex Ru enotatam appellavi „Ru^2"]; praeterea Ru solus solos versus 157—163 (nulla praemissa inscriptione, sed praefixis tantum quinque asteriscis, ita ut aeque atque versus 206—210 Philistioni tribui videantur) etiam post versum 210 exhibet [discrepantiam scripturae ad hos versus, qui Rutgersio sunt „163" (= 157 nostrae editionis), „164" (= 158), „165" (= 159), „166" (= 160), „167" (= 161), „168" (= 162), „169" (= 163), ex Ru enotatam appellavi „Ru^1"] ‖ 153 ⟨τὸν⟩ πατέρα Heinsius] πατέρα *QP* Ri Ru^2 ‖ δυσφημεῖ *QP* Ri Ru^2] δυσφήμῳ Bentley p. 105 ‖ 154 ⟨δὲ⟩ μελετᾷ Heinsius] μελετᾶ *QP*, μελετᾷ Ri Ru^2, ἐκμελετᾷ Bentley p. 105, προμελετᾷ Dobree Adv. II p. 285 ‖ 156 ἄκαρπός ἐστιν οὗτος Ri Ru^2] ἄκαρπος ἐστὶν οὕτως *QP*, ἄκαρπος οὗτός ἐστιν M^1, ἄκαρπος οὗτός ἐστ᾽ M^2 ‖ 157 inscr.: περὶ γέλωτος habent *QP* in margine] om. Ri Ru^1, ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (i. e. Menandri) habet Ru^2 ‖ 157 sic scripsi dubitanter admisso hiatu in caesura semiquinaria] ὁ γέλως ἂν μὴ ᾖ τοῦ γέλωτος ἄξιος *QP*, quod ne huic quidem poetastro tribuerim; ὁ μὴ γέλωτος ἄξιος ἂν ᾖ γέλως Ri Ru^2 Ru^1; ἂν μὴ γέλωτος ἄξιος τύχῃ γέλως Heinsius, ἐπὶ μὴ γέλωτος ἀξίοις ἂν ᾖ γέλως Grotius; ὁ μὴ γέλωτος ἄξιος ἐὰν (vel ⟨ὢν⟩ ἂν) ᾖ γέλως M^1; ὁ μὴ γέλωτος ἄξιος ⟨ὢν⟩ ἂν ᾖ γέλως Duebner; ὁ μὴ γέλωτος ἄξιος ⟨δ᾽⟩ ἂν ᾖ γέλως M^2; ἂν μὴ γέλωτος ἄξιος ⟨γὰρ⟩ ᾖ γέλως H. Iacobi; ὁ μὴ γέλωτος ἄξιος φανεὶς γέλως vel ἂν μὴ γέλωτος ἄξιος φανῇ γέλως Nauck in 'Intelligenzblatt zur Allgemeinen Literatur-Zeitung' (Halis 1847) p. 497 ‖ 158 αὐτὸς πέφυκεν τοῦ γέλωτος κατάγελος *QP*, nisi quod in *Q* κατάγελος ex κατάγελως correctum videtur; αὐτοῦ γέλωτος πέφυκεν καταγέλως Ri et (nisi quod recte κατάγελως habent) Ru^2 Ru^1; αὐτοῦ γέλωτος πέφυκε καταγέλως γέλως Heinsius; αὐτοῦ γέλωτος ἐκπέφυκε καταγέλως Grotius; πέφυκεν αὐτοῦ (vel αὐτοῦ πέφυκε) τοῦ γέλωτος κατάγελως Meineke; αὐτοῦ πέφυκε τοῦ γελῶντος κατάγελως Nauck l. c. (quem impugnat H. Iacobi in Meinekii Com. Graec. V p. CCLXXIX collato Aristot. rhet. III 18) ‖ versus 157. 158 Philemoni tribuit Guilelmus Guizot 'Ménandre' (Parisiis 1855) p. 426 ‖ supra versum 159 Ru^2 addit ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (i. e. Menandri) ‖ 159 ἐὰν *QP* Ru^2, ἔαν (sic) Ri, Ἔαν (sic) Ru^1, ἂν M^2 (non male) ‖ τι *P* Ri Ru^2 Ru^1] τί *Q* ‖ θέλῃς Ri Ru^2 Ru^1]

160 235 τὸ τοῦ μαθητοῦ πρῶτον, τὴν σιγὴν ἔχε.
161 237 Ἅπαντα μεταμέλειαν ἀνθρώποις φέρει,
162 238 μόνη σιωπὴ μεταμέλειαν οὐ φέρει.
163 236 Μέλλων τι πράττειν μὴ προείπῃς μηδενί·
164 τὰ γάρ τισιν λεχθέντα καὶ μὴ γενόμενα
165 εἴωθε πλεῖστον ⟨καταγέλωτα προσφέρειν⟩.

Μένανδρος. περὶ θανάτου.

166 127 Ὅταν εἰδέναι θέλῃς σεαυτὸν ὅστις εἶ,
167 128 ἔμβλεψον εἰς τὰ μνήμαθ᾽, ὡς ὁδοιπορεῖς.
168 129 ἐνταῦθ᾽ ἔνεστιν ὀστέα καὶ κούφη κόνις
169 130 ἀνδρῶν βασιλέων καὶ τυράννων καὶ σοφῶν
170 131 καὶ μέγα φρονούντων ἐπὶ γένει καὶ χρήμασιν
171 132 αὐτῶν τε δόξῃ καὶ κάλλει τῶν σωμάτων.
172 133 ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτῶν τῶνδ᾽ ἐπήρκεσε χρόνον·
173 134 κοινὸν τὸν ᾅδην ἔσχον οἱ πάντες βροτοί.
174 135 πρὸς ταῦθ᾽ ὁρῶν γίνωσκε σαυτὸν ὅστις εἶ.

p. 913 sq. ‖ 160 cf. e. g. Stob. flor. XXXIV 1 [Eurip.] (= Menandr. monost. 208) ‖ 163. 161. 162: Menandr. inc. fab. fr. CLIII p. 241 ed. M^1 (= p. 269 ed. M^2) ‖ 161. 162: incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 163: incert. com. in Grotii Exc. p. 913 ‖ Ad sententiam versibus 161 sq. expressam cf. e. g. dictum illud Simonideum apud Plutarch. Mor. p. 125 d et p. 515 a ‖ 163—165 cf. „τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα" (ed. Woelfflin in „Sitzungsberichte der K. Bayer. Akad. d. Wiss." Monachii 1886 p. 289 sqq.) v. 124—126: Μέλλων τι ποιεῖν μὴ προείπῃς μηδενί· | τὰ γάρ τισι⟨ν⟩ ῥηθέντα καὶ μὴ γενόμενα | εἴωθε πλεῖστον καταγέλωτα προσφέρειν. Ad sententiam his versibus expressam cf. locos, quos congessit Guilelmus Brunco in Actis seminarii philol. Erlangensis III p. 363 ‖ 166—174: Menandr. inc. fab. fr. IX p. 196 ed. M^1 (= p. 233 ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 761 sq. ‖ 166 sqq. cf. Theophylacti epist. 85: Πλάτων Διονυσίῳ. Εἰ λύπης ἐθέλεις κρατεῖν, περιπόλει τοὺς τάφους, καὶ τοῦ πάθους ἕξεις τὸ φάρμακον, καὶ τὰς μεγίστας τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίας ἐπόψει περαιτέρω κόνεως ⟨μὴ⟩ κεκτημένας τὸ φύσημα; inde sumpta sunt et quae Georgides in Gnomol. p. 54 ed. Boiss. habet et quae Gnomologium Vindobonense fol. 179v (ed. Ritschl Opusc. I p. 566) ‖ 173 cf. e. g. Anonymi carmen Anth. Pal. VII 335, 5 sq.: Τί περισσὰ θρηνεῖς; τί δὲ μάτην ὀδύρεαι; | εἰς κοινὸν ᾅδην πάντες ἥξουσι βροτοί. ‖

θέλῃς ex θέλεις correctum *Q*, θέλεις *P* ‖ τὸ τοῦ μαθητοῦ πρῶτον *QP* Ri Ru^2 Ru^1] τὰ τοῦ μαθητοῦ πρῶτα Meineke (non male) ‖ τὴν σιγὴν ἔχε *QP*] ἔσχε τὴν σιγήν Ri et Rutgers, ἔχε τὴν σιγὴν (quo admisso 'versus politicus' videbatur Cobeto Nov. Lect. p. 45), τὴν σιγὴν ἔσχε Ru^1 ‖ 161. 162. 163 hoc ordine habent *QP* Ru^1, 163. 161. 162 Ru^2 (in Ru^2 solo supra hos versus posita est inscriptio ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ [i. e. Menandri]) ‖ 161 ἅπαντα μεταμέλειαν ἀνθρώποις φέρει Rutgers] ἅπαντα ἀνθρώποισι μεταμελίαν φέρει *QP*, ἅπαντ᾽ ἀνθρώποις μεταμέλειαν φέρει Ru^2, ἅπαντα μεταμέλειαν φέρει ἀνθρώποις Ru^1, ἅπαντ᾽ ἐν ἀνθρώποις μεταμέλειαν φέρει M^1 (inter alia), ἅπαντα ⟨γὰρ⟩ ἀνθρώποις μεταμέλειαν φέρει dubitanter Boissonade Anecd. Graec. I p. 152 ‖ 162 *P* in marg. habet περὶ σιωπ(ῆς) ‖ μεταμέλειαν Ri Ru^2 Ru^1] μεταμέλιαν *QP* ‖ 163 τι *QP* Ri] τί Ru^2 Ru^1 ‖ versus 164. 165 accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru, Rigaltius autem haec adnotat: „in mss. sequitur: τὰ γάρ τισι λεχθέντα, καὶ μὴ γενόμενα, εἴωθεν πλείστων * * *" ‖ 164 γάρ τίσι *QP* ‖ 165 sic scripsi secutus 'τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα'] εἴωθεν πλείστων *QP* (nec quicquam amplius) ‖ versus 161—165 H. Iacobi parum feliciter sic constituit: μέλλων τι πράττειν μὴ προείπῃς μηδενί· | τὰ γάρ τισιν λεχθέντα καὶ μὴ γενόμενα | εἴωθε πλείστην μεταμέλειαν εἰσφέρειν, | μόνη σιωπὴ μεταμέλειαν ⟨δ᾽⟩ οὐ φέρει. ‖ 166 sqq.: Herwerden Mnem. nov. ser. VI p. 77 haec adnotat: „non sunt hi versus Menandri, sed nescio cuius tragici non valde antiqui aut poetae certe tragicum sermonem imitantis" ‖ 166 ὅταν *QP* Ri Ru] ἂν Herwerden ‖ θέλῃς σεαυτὸν Heinsius] θέλεις σεαυτὸν *QP*, θέλῃς σαυτὸν Ri Ru ‖ 167 μνήματα ὡς ὁδοιπορεῖς *QP*; μνήμα᾽τ᾽, ὡς ὁδοιπορεῖς Ri; μνήματ᾽ ὡς ὁδοιπορεῖς Ru; verba ὡς ὁδοιπορεῖς ab ipso Menandro scripta non esse dixit M^1 (et M^2), particula ὡς locum significari censet Meineke in 'Bericht über die Verhandlungen der K. Pr. Akademie d. Wiss. z. Berlin' a. 1852 p. 584 et in adnot. ad Theocrit. I 13; ὡς ὄγκον παρῇς Herwerden ‖ 168 ἐνταῦθ᾽ Grotius] ἐνθ᾽αὐτ᾽ *QP*, ἐνθαῦτ᾽ Ri Ru ‖ ἔνεστιν ὀστέα Ri] ενεστιν ὅστεα *Q*, ἐνεστιν ὅστεα *P*, ἔνεστιν ὀστέα Ru, ἔνεστ᾽ ὀστᾶ τε Porson Advers. p. 291 ‖ 170 μέγα φρονούντων *QP*] μεγαφρονούντων Ri Ru ‖ 171 αὐτῶν Ru] ἑαυτῶν *QP*, αὐτῶν Ri ‖ καὶ κάλλει τῶν *QP* Ri Ru] καὶ καλῷ τῶν Heinsius, τῷ τε κάλλει Grotius, κἀπὶ κάλλει Meineke (non male) ‖ 172 ἀλλ᾽ M^1] καὶ *QP* Ri Ru ‖ ἐπήρκεσε Ru] ἐπηρκεσε (sic) *QP*, ἐπήρκεσεν Ri (non male) ‖ χρόνον Grotius] χρόνος *QP* Ri Ru, χρόνῳ Rutgers ‖ ἀλλ᾽ οὐδὲ ἓν τούτων ἐπήρκεσεν χρόνον M^1; ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτοῖς τῶνδ᾽ ἐπήρκεσεν χρόνον M^3; κἀτ᾽ οὐδὲν αὐτῶν τῷδ᾽ ἐπήρκεσεν χρόνος Bothe 'Die griechischen Komiker' p. 82; ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτοῖς τῶνδ᾽ ἐπήρκεσεν ὄλεθρον Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1867 p. XIV; ἀλλ᾽ οὐδὲν ἀρετῶν τῶνδ᾽ ἐπήρκεσεν χορός Enger Mus. Rhen. XXII p. 639; ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτοῖς τῶνδ᾽ ἐπήρκεσεν μόρον Herwerden l. c.; ἀλλ᾽ οὐδὲν οἶτον τῶνδ᾽ ἐπήρκεσεν χρόνος Ludovicus Schmidt Philolog. XXXVII p. 344 ‖ 173 ᾅδην Ri] ἅδην *QP*, ἄδην Ru ‖ 174 ταῦθ᾽ Ri Ru] ταῦτα *QP* ‖ γίγνωσκε M^2 ‖ versus 175—178 Attici poetae esse negat M^2 (et M^3) ‖ 175 εἴ ποτέ τις Ri Ru] εἰ ποτὲ τίς *QP*, εἴποι

Φιλιστίων.

175 136 Εἴ ποτέ τις ἡμῶν εἰς ⟨τὸν⟩ ἀγρὸν ἐξιὼν
176 137 μνήματα παρέλθοι καὶ τάφους ἀνθρωπίνους,
177 138 τούτων ἕκαστος ἔλεγεν· „εἰς ὥρας ἐγὼ
178 139 πλεύσω, φυτεύσω, κτήσομαι ⟨πολλοὺς ἀγρούς⟩,
179 τὸν τοῖχον ἄρας πύργον ὑψηλὸν βαλῶ,
180 προσοικοδομήσω τὰ παρακείμεν' ἀγοράσων“.
181 λογιζόμενος ταῦτ' ἀπέθανεν μηδὲν ποιῶν.

Μένανδρος. περὶ λόγου.

182 140 Πάρεστι λόγος ἰατρὸς ἀνθρώπῳ νόσου·
183 141 ψυχῆς γὰρ οὗτος μόνος ἔχει ἰάματα·
184 142 λέγουσι δ' αὐτὸν οἱ πάλαι σοφώτατοι

175—178: Philem. inc. fab. fr. XXI a p. 402 ed. M[1] (= fr. XXI p. 41 ed. M[2]; = fr. 116 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 781 ‖ 179 cf. e. g. Antonii Melissam p. 79, 35 (ed. Gesner) ‖ 182—185: Menandr. inc. fab. fr. XXIII p. 205 ed. M[1] (= p. 240 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 763 ‖ 182 sqq.: Cf. scholion ad Homer. *O* 393 (ἧστό τε καὶ τὸν ἔτερπε λόγοις) in codicibus BLV adscriptum: εἰκότως· καὶ Μένανδρος γὰρ ἔφη ὡς „ἰατρός ἐστιν ὁ λόγος ἀνθρώποις νόσων· | ψυχῶν γὰρ οὗτος [ψυχῆς οὗτος V] μόνος ἔχει κουφίσματα“, πρὸς τὸ μὴ συγκαταπίπτειν τῷ σώματι τὴν ψυχήν, ἀλλ' ὑπερορᾶν τὸ βάρος τοῦ σώματος (ad quem locum M[1] haec adnotat: „unde conicias scholiasten Menandri locum, nisi forte memoriter eum citavit, ita scriptum invenisse: ἰατρός ἐστιν ὁ λόγος ἀνθρώποις πάθους. | ψυχῶν γὰρ οὗτος μόνος ἔχει κουφίσματα“). — Ad Aeschyli Prom. 377 sq. [= 393 sq. ed. Wecklein] verba sic tradita οὔκουν, Προμηθεῦ, τοῦτο γιγνώσκεις ὅτι | ὀργῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι; hoc adscriptum est scholion in codice Mediceo sive Laurentiano XXXII 9: „λόγος γὰρ ἀνθρώποισιν ἰᾶται νόσου [ἰᾶται νόσους Victorius, ἰατρὸς νόσου Wecklein]· | ψυχῆς γὰρ οὗτος μόνος ἔχει θελκτήρια“. Ὅμηρος ⟨*O* 393⟩· „ἧστό τε καὶ τὸν ἔτερπε λόγοις“. — Plutarch. consol. ad Apollonium p. 102 b: „ψυχῆς [γὰρ] νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι, | ὅταν τις ἐν καιρῷ γε μαλθάσσῃ κέαρ“ ⟨Aesch. Prom. 378 sq.⟩. κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Εὐριπίδην ⟨fr. 954⟩ „ἄλλ' ἐπ' ἄλλῃ φάρμακον κεῖται νόσῳ· | λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλων, | ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουτεθήματα“; cf. ea, quae Wyttenbach ad hunc Plutarchi locum adnotavit, et Eustathium ad Homer. p. 696, 33 κατὰ γὰρ τὴν τραγῳδίαν „ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι“ κτλ. et p. 1005, 21 ἐπεὶ καὶ φύσει κατὰ τὸν εἰπόντα „ψυχῆς νοσούσης εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι“, atque idem versus redit apud Georgidam in Boissonadii Anecd. Graec. I p. 100, 5, et Georgius Pachymeres declam. XI p. 222 ed. Boissonade scripsit: ψυχῆς γὰρ νοσούσης, ὥς λέγει τις τῶν σοφῶν, εἰσὶν ἰατροὶ λόγοι. — Menandr. inc. fab. fr. LXXXIV p. 224 ed. M[1] (= p. 256 ed. M[2]): οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον | ἀλλ' ἢ λόγος σπουδαῖος ἀνθρώπου φίλου. — Eurip. fr. 1064, 1. 2: οὐκ ἔστι λύπης ἄλλο φάρμακον βροτοῖς | ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ φίλου παραίνεσις. — Menandr. monost. 326 ed. M[2]: λύπης ἰατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος. — Menandr. monost. 550 ed. M[2]: ψυχῆς νοσούσης ἐστὶ φάρμακον λόγος. — Menandr. monost. 37 ed. M[2]: ἆρ' ἐστὶ θυμοῦ φάρμακον χρηστὸς λόγος. — Gregor. Naz. II p. 616 (ed. Caillau): λόγος δ' ἄριστός ἐστι φαρμακεὺς κακῶν. — cf. etiam Aeneam Gazaeum ed. Boissonade p. 27, 1 sq. etc. ‖ 189—193: Philem. inc. fab. fr. XXV p. 404 sq. ed. M[1] (= p. 42 sq. ed. M[2]; = fr. 112. 113 ed. Kock) ‖ 189—191 cf. Stob. anth. II 4, 3 ed. Wachsmuth (flor. LXXXI 2): Φιλήμονος [sic T, Φιλητ S, (φ)ιλήτα A]. ἀρ' [ἄρ' S, ρ' A[1], ἄρα A[2]] ἐστι τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος λόγος [sic A[2]B, sed ἐστι λόγος τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος A[1]S]. | ὡς σπληνίον πρὸς ἕλκος οἰκείως τεθὲν | τὴν φλεγμονὴν ἔπαυσεν, οὕτω καὶ λόγος ‖ 194: Philem. inc. fab. fr. CXII b p. 428 ed. M[1] (= fr. CXII p. 63 ed. M[2]; = fr. 207 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 781 ‖ 195. 199. 200: Menandr. inc. fab. fr. XLI p. 212 ed. M[1] (= p. 247 ed. M[2]); = Menandr. in Grotii Exc. p. 763 ‖

τις Grotius („debebat certe εἴποι τις ἄν“ M[1]), πενθεῖ τις Kock ‖ εἰς τὸν ἀγρὸν Ri Ru] εἰς ἀγρὸν *QP*, εἰς ἀγρὸν ⟨οὗτος⟩ Kock ‖ ἐξιὼν Ri Ru] ἐξιων *QP*; ⟨ἤλθ'⟩ εἰς ἀγρὸν (cf. Antiphan. fr. 68, 6 sq. ed. Kock) ἐξιών, | μνήματα παρελθὼν κτλ. scribere nolui ‖ 176 παρέλθοι καὶ τάφους Heinsius] παρελθὼν καὶ τάφους *QP* Ri Ru; „post versum 176 aliquid excidisse videtur hac fere sententia: ***rerum humanarum fragilitatis admonitus dicet:*** nam τούτων ad sepultos spectat“ M[1]; παρελθέτω τάφους τ' Kock ‖ pro versibus 178 et 179 editiones nihil habent nisi πλεύσω, φυτεύσω, κτήσομαι τοῖχον ἄρας (sic Rigaltius ex coniectura et [nisi quod ἄρας habet] Ru) vel πλεύσω, φυτεύσω, κτήσομαι, τοίχους ἀρῶ; (sic Heinsius) vel πλεύσω, φυτεύσω, τοῖχον ἄρας κτήσομαι (sic Grotius) vel πλεύσω, φυτεύσω, τοῖχον ἄρας στήσομαι | ἕτερον (sic M[4]) vel ποάσω, φυτεύσω, μόσχον, ἄρνας κτήσομαι (sic Kock); κτήσομαι τυχὼν ἀγρούς C. F. Hermann Mus. Rhen. nov. V p. 609; Rigaltius ad lectionem κτήσομαι τοῖχον ἄρας haec adnotat: „in mss. legitur: κτήσομαι τὴν τυχὸν ἄρας πύργον ὑψηλὸν βάλλω προσοικοδομήσω τὰ παρακείμενα ἀγοράσων, ταῦτα λογιζόμενος ἀπέθανεν μηδὲν ποιήσας.“ Revera in *QP* haec tradita sunt pro versibus 178. 179: πλεύσω φυτεύσω· κτήσομαι τὸν (sic *P*, τον *Q*) τύχον ἄρας πύργον ὑψηλὸν βάλλω, unde profectus restituendorum versuum periculum feci ‖ 178 πλεύσω *QP* Ri Ru] de hoc futuro cf. Meinekii Anal. Alex. p. 267 ‖ ⟨πολλοὺς ἀγρούς⟩ addidi exempli gratia ‖ 180. 181 item accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru ‖ 180 παρακείμεν' scripsi] παρακείμενα *QP* ‖ 181 λογιζόμενος ταῦτ' scripsi dubitanter] ταῦτα λογιζόμενος *QP*; ταῦτα λογισάμενος scribere nolui ‖ ἀπέθανεν *QP*] an ἀπέθανον ita scribendum, ut versus 181 verba efficiant clausulam eorum, quae mortuus pronuntiat? ‖ ποιῶν scripsi dubitanter] ποιήσας *QP*; an τελῶν scribendum? ‖ 182 sic scripsi dubitanter] πάρεστιν ὁ λόγος· ἰατρὸς ἀνθρώπω νοσοῦντι *QP*; λύπης ἰατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος Ri Ru (quae lectio a Rigaltio sine dubio ex Menandr. monost. 326 adscita et pro codicum *QP* lectione substituta est; ipse enim Rigaltius in adnotatione p. 18 haec scripsit: „πάρεστιν ὁ λόγος ἰατρός [quasi haec verba in Comparationis contextu exstarent]. alii citant hos versus Menandri: λόγος γὰρ [λογισμός] ἐστι λύπης φάρμακον μόνος [cf. Menandr. monost. 315]· λύπην γὰρ εὔνους οἶδεν ἰᾶσθαι λόγος [= monost. 319]. ὁ λόγος ἰατρός ἐστι τοῦ κατὰ ψυχὴν πάθους [cf. monost. 674. 622. 610. 577. Menandr. apud Stob. flor. CXIII 11 et 14, 3. Diphil. apud Stob. flor. CXXIV 25]. ψυχῆς νοσούσης ἐστὶ φάρμακον λόγος [= monost. 550]. λύπης ἰατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος [= monost. 326]“); ἰατρός ἐστιν ὁ λόγος ἀνθρώποις νόσων Porson praef. ad Eurip. Hec. p. 5 (ed. Scholefield[3] Cantabrigiae 1851) ‖ 183 μόνος ἔχει ἰάματα *QP*] μόνος ἔχ' ἰάματα Ri Ru, μοῦνος ἔσχ' ἰάματα vel ἔχε μόνος τ' ἰάματα Heinsius dubitanter, μόνος ἔχει ταἰάματα Bentley p. 105, μόνος ἔχει κηλήματα Iacobs, μόνος ἔχει θελκτήρια (ex scholio ad Aesch. Prom. 378) Porson l. c. et Meineke ‖ 184 αὐτὸν ex αὐτῶν correctum *Q* ‖ οἱ *Q* Ri Ru] ὁ *P* ‖ σοφώτατοι Ri Ru] σοφότατοι *QP*, σοφώτατα Herwerden Obs. crit. p. 93 ‖ 185 ἀστεῖον Ri Ru] ἀστίον *QP*, οἰκεῖον Naber Mnem. nov. ser. VIII p. 422 ‖ ⟨λυπουμένῳ⟩ addidi exempli gratia (cf. Eurip. fr. 954)] om. *QP* Ri Ru; ⟨τοῖς⟩ ἀθλ⟨ίοις⟩, quod proposuit Naber l. c., erunt fortasse qui praeferant propter litteras ἀλλ' initio versus 186 traditas, attamen collatis fragmentis illis Euripideis minus placet ‖ versus 186—188 accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru, Rigaltius autem haec adnotat: „sequitur in codicibus regiis: ἀλλ' ὅταν κἀγὼ παραληφθῶ εἰς λύπας ποτὲ ὅταν δὲ τις μὲ παραλωθήσεται. λόγοις με πείσας ἔσβεσε λύπην ἐμήν.“ ‖ 186 κἀγὼ δ' ὅταν παραληφθῶ scripsi dubitanter] ἀλλ' ὅταν κἀγὼ παραλημφθῶ *QP* ‖ 187 δέ] δε *QP* ‖ παραμυθήσεται λόγοις *Q*] παραλωθήσεται *P* (siquidem μυ litterae a λω litterarum forma in *Q* paulum distant); παραμυθήσηται, quamquam facilis est correctio, scribere nolui: de particula ὅταν cum futuri indicativo coniuncta cf. M[1] p. 204 sq.; barbaram παραμῡθήσεται mensuram evitare possis transponendo: τις λόγοις με παραμυθήσεται ‖ 188 ἔσβεσεν scripsi] ἔσβεσε *QP* ‖ 189 sic *QP* Ri Ru] Αρ' ἔστιν ὁ λόγος τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος Grotius Dict. Poet. p. 341; ἆρ' ἔστιν ὁ λόγος τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος; Dobree Adv. II p. 287 ‖ σφόδρ' ἐστὶ τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος λόγος Naber Mnem. nov. ser. VIII p. 412 ‖ 190 ὡς σπληνίον Rigaltius (ex Stobaeo) et Ru] προληνοῦν ὡς *QP* (πρόλινον ὡς in mss. esse perperam testatur Rigaltius) ‖ τεθὲν *Q* Ri Ru] τιθὲν *P* ‖ 192 εὔκαιρος Rutgers] εὐκαίρως *QP* Ri Ru ‖ σπλάγχνα Ri Ru] σπλαχνα (sic) *QP* ‖ φίλων *QP* Ri Ru] βροτῶν Heinsius, φίλου Dobree Adv. II p. 287 ‖ 193 εὐψυχίαν Ri Ru] ευφιαν (sic) *QP* ‖ παρέσχε *QP*] πάρεσχε Ri Ru ‖ 194 ψυχῆς *P* ‖ πόνος γὰρ Rutgers] γὰρ πόνος *QP* Ri Ru ‖ ad v. 189—194 cf. Dobree Adv. II p. 287 ‖ 195 inscr.: ad verba περὶ λογισμῶν Rigaltius adnotat: „non convenit sententiae titulus“ ‖ 195 λυποῦ *QP* Ru] λύπου Ri ‖ versus 196—198 accesserunt ex *QP*, om. Ri Ru, Rigaltius autem haec adnotat: „in mss. sequitur: μηδὲ λύπη ποτὲ τὴν σὴν ψυχὴν ἀκλεῶς καταμεμφόμενος, φάσκων τά δ' ἀπώλεσα πάντ' ὅσον κεκτήμην, βίον, χρήματα, γυναῖκα etc.“ ‖ 196—197 sic scripsi exempli gratia, quamquam multa alia excogitari possunt ad sententiam redintegrandam (κενῶς pro κακῶς scribere nolui; nec magis μηδέποτε λύπει τὴν ψυχὴν σὴν ἀκλεῶς lectio tolerabilis mihi visa est)] μηδε λύπη ποτὲ τὴν σὴν ψυχὴν· ἀκλεῶς καταμεμφόμενος φάσκων τάδ' *QP* ‖ 198 ἀπώλεσα πάντα cum hiatu in caesura semiquinaria scribere malui quam ἀπώλεσεν (scil. ἡ τύχη) πάνθ' aut ἀπώλεσας πάνθ'] ἀπώλεσα πάντ' *QP* ‖ ἐκεκτήμην scripsi] κεκτήμην *QP* ‖

185 143 ἀστεῖον εἶναι φάρμακον ⟨λυπουμένῳ⟩.
186 κἀγὼ δ' ὅταν παραληφθῶ εἰς λύπας ποτέ,
187 ὅταν δέ τίς με παραμυθήσεται λόγοις,
188 λόγοις με πείσας ἔσβεσεν λύπην ἐμήν.

Φιλιστίων.

189 144 Πάρεστιν ὁ λόγος τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος.
190 145 Ὡς σπληνίον πρὸς ἕλκος οἰκείως τεθὲν
191 146 τὴν φλεγμονὴν ἔπαυσεν, οὕτω καὶ λόγος
192 147 εὔκαιρος εἰς τὰ σπλάγχνα κολληθεὶς φίλων
193 148 εὐψυχίαν παρέσχε τῷ λυπουμένῳ.
194 149 Ψυχῆς πόνος γὰρ ὑπὸ λόγου κουφίζεται.

Μένανδρος. περὶ λογισμῶν.

195 150 Ἄνθρωπε, μὴ στέναζε, μὴ λυποῦ μάτην.
196 Μηδέποτε λύπῃ τεῖρε σὴν ψυχὴν κακῶς
197 καταμεμφόμενος ⟨τὰ τῆς τύχης⟩, φάσκων τάδε·
198 „ἀπώλεσα πάντα ὅσον ἐκεκτήμην βίον,

199 151 χρήματα,γυναῖκακαὶτέκνωνπολλῶνσποράν“
200 152 ἅ σοι τύχη κέχρηκε, ταῦτ᾽ ἀφείλετο.
201 153 Ἄνθρωπος ὢν μηδέποτε τὴν ἀλυπίαν
202 154 αἰτοῦ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
203 155 ὅταν γὰρ ἄλυπος διὰ τέλους εἶναι θέλῃς,
204 156 ἤτοι θεὸν δεῖ σ᾽ εἶναι ἢ τάχα δὴ νεκρόν.
205 157 παρηγόρει δὲ ⟨σὰ⟩ κακὰ δι᾽ ἑτέρων κακῶν.

Φιλιστίων.

206 158 Ὅταν ξενισθῇς ἐν πόλει πρὸς τὸν φίλον
207 159 ἐν ταῖς περισσαῖς καὶ πυκναῖς ὁμιλίαις,
208 160 ἐὰν μεγίστην ὁ φίλος ἣν λέγῃ πόλιν,
209 161 σὺ τὴν ἑαυτοῦ μηδὲ συγκρίνῃς ποτέ.
210 162 ἐχθροὺς ποιοῦσι τοὺς φίλους αἱ συγκρίσεις.

---

200 cf. e. g. quae E. Woelfflin ad Publil. Syr. 352 et quae O. Ribbeck adnotavit ad Publil. Syr. app. sent. 299 ‖ 201—205: Menandr. inc. fab. fr. XIX p. 203 ed. M^1 (= p. 238 sq. ed. M^2); = Menandr. in Grotii Exc. p. 763 ‖ 201—204: In codicis Parisini 1166 folio 312^r, quod a prima (saeculi XI—XII) manu vacuum relictum erat, leguntur a manu recentiore (saec. XIII—XIV) additae gnomae illae duae, quas Boissonade Anecd. Graec. I p. 126 vers. 10—14 perperam tamquam particulas eius sententiarum collectionis edidit, quae in Parisino 1166 (fol. 308^v) inscripta est 'φιλοσόφων λόγοι'; haec collectio inde a folio 308^v usque ad folium 311^r med. eas tantum sententias complectitur, quae leguntur in Boissonadii Anecd. Graec. I p. 120 vers. 1 — p. 126 vers. 9. Tradita autem in folio 312^r verba eius gnomae, quae apud Boissonadium occupat paginae 126 versus 10—12, sunt haec: Ἄνθρωπος ὤν, μηδέποτε ἀλυπίαν | αἴτει παρὰ θεοῦ· ἀλλὰ μακροθυμεῖν χρή· | ἐπὰν δὲ ἄλυπος διὰ τέλους εἶναι θέλῃς, | ἢ γάρ σε θεὸν εἶναι δεῖ ἢ τάχα νεκρόν. ‖ 205 cf. Maximum II p. 591 (ed. Combefis): Φιλιστίων. Λύουσιν ἡμῶν συμφοραὶ τὰς συμφοράς, | παρηγοροῦσι τὰ κακὰ δι᾽ ἑτέρων κακῶν (= Philem. fr. 234 ed. Kock) ‖ 206—210: Philem. inc. fab. fr. XVII p. 401 ed. M^1 (= p. 40 ed. M^2; = fr. 109 ed. Kock); = Philem. in Grotii Exc. p. 781 ‖

---

200 ἅ σοι τύχη κέχρηκε Rutgers] ἃ κέχρηκε σοι ἡ τύχη *QP* (quod ne huic quidem poetastro tribuerim), ἃ σοι κεχώρικε τύχη Ri, Α σοι κεχώρηκεν τύχη Morellus, ἅ σοι κεχώρικε τύχη Ru, ἅ σοι κέχρηκεν (vel potius κεχορήγηκ᾽) ἡ τύχη Heinsius, ἅσοι τύχη κέχρηκε vel κεχάρικε Dobree Adv. II p. 291 ‖ ταῦτ᾽ ἀφείλετο Ri (sed in adnotatione p. 19 Rigaltius excitat lectionem ταῦτα καὶ ἀφείλετο) et Ru] ταῦτα καὶ ἀφείλετο *QP*, ταῦτ᾽ ἀφέλετο Morellus, σ᾽ ἀφείλετο Heinsius ‖ versus 201—204 habent *QP* Ru, om. Ri, Rigaltius autem ad versum 200 haec adnotat: „in regiis . . . codicibus post ἀφείλετο, legitur: ἄνθρωπος ὢν μηδέποτε τὴν ἀλυπίαν αἰτοῦ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν· ὅταν γὰρ ἄλυπος διὰ τέλους εἶναι θέλῃς· ἢ γὰρ θεόν σε δεῖ εἶναι, ἢ τάχα δὲ νεκρόν. παραγόρει etc.“; ex hac Rigaltii adnotatione versus 201—204 'Comparationis' contextui inseri iussit Morellus ‖ 202 αἰτοῦ *QP* Ru] αἴτει Nauck Philol. V p. 555 (collata gnoma illa codicis Parisini 1166 [fol. 312^r]) ‖ θεοῦ *QP* Ru] θεῶν Menandrum scribere debuisse monuit Heinsius ‖ μακροθυμίαν *QP* Ru] ⟨τὴν⟩ μακροθυμίαν Dobree Adv. II p. 285, μακροθυμεῖν σε χρή Nauck l. c. ‖ 203 ὅταν γὰρ *QP* Ru] ὅταν δ᾽ Bentley p. 105, ἐὰν δ᾽ Dobree Adv. II p. 285 ‖ ἀλύπος *P* ‖ 204 ἤτοι θεὸν δεῖ σ᾽ εἶναι scripsi dubitanter] ἢ γὰρ θεόν σε δεῖ εἶναι *Q*, ἡ γὰρ θεόν σε δεὶ εἶναι *P*, ἢ δεῖ θεόν σε εἶναι Morellus Ru, ἢ δεῖ θεόν σε γενέσθαι Heinsius, ἢ δεῖ θεόν σε γεγονέν᾽ Bentley, ἢ δεῖ θεόν σ᾽ εἶναί ⟨τιν᾽⟩ Meineke, ἢ δεῖ θεόν σ᾽ εἶναι γὰρ Nauck l. c. ‖ δὴ Ru] δε *QP* ‖ ἢ τἆρα δεῖ σ᾽ εἶναί τινα θεὸν ἢ νεκρόν Bernhardy 'Grundlinien zur Encyclopädie' p. 157 ‖ 205 παρηγόρει ex παρειγόρει correctum *Q*, παρειγόρει *P* ‖ δὲ ⟨σὰ⟩ scripsi] δὲ *QP*, δὲ τὰ Ri Ru ‖ versus 203—205 sic transpositos exhibet H. Iacobi in Meinekii Com. Graec. V p. CCLXXI sq.: παρηγόρει δὲ (vel παρηγορεῖν τε) τὰ κακὰ δι᾽ ἑτέρων κακῶν. | ἢ δεῖ θεόν σ᾽ εἶναι γὰρ ἢ τάχα δὴ νεκρόν, | ἐὰν ἄλυπος διὰ τέλους εἶναι θέλῃς. Idem Iacobi postea in programmate gymnasii Posnaniensis a. 1861 p. 11 hos tres trimetros cum hac versuum 201. 202 forma cohaesisse coniecit: ἄνθρωπον ὄντ᾽ οὐδέποτε τὴν ἀλυπίαν | αἰτεῖν παρὰ θεῶν, ἀλλὰ μακροθυμεῖν σε χρή | παρηγορεῖν τε τὰ κακὰ κτλ. ‖ 206 sqq. „haec non videntur antiqui scriptoris: neque sane committi possunt cum praecedentibus“ Rigaltius ‖ 206 ὅταν ξενισθῇς Ri Ru] ὅταν ξενισθεὶς *QP*, ἐὰν ξενισθῇς Heinsius (neglegenter), ὦ ᾽τὰν ξενισθεὶς Meineke ‖ πρὸς τὸν φίλον *QP* Ri Ru (probante M^1)] πρός του φίλων Heinsius, πρὸς τοῦ φίλου M^1, πρὸς τῶν φίλων Kock ‖ 208 ἣν λέγῃ Meineke] λέγει τὴν ἑαυτοῦ *QP*, λέγει Ri Ru, ἣν λέξει Grotius, εὖ λέγῃ vel εὐλογῇ Ellis in 'American Journal of Philology' VI p. 293 ‖ ἐὰν μεγίστην ⟨τήνδε τὴν⟩ πόλιν λέγῃ Naber Mnem. nov. ser. VIII p. 412 ‖ 209 ἑαυτοῦ μηδὲ συγκρίνῃς ποτέ scripsi dubitanter] ἑαυτοῦ πατρίδα μὴ συγκρίνῃς ποτέ *QP*; ἑαυτοῦ πατρίδα μὴ συγκρίνῃς Ri Ru; ἑαυτοῦ πατρίδα μηδὲ συγκρίνῃς Heinsius; ἑαυτοῦ πατρίδα μὴ ἀντισυγκρίνῃς Grotius; σεαυτοῦ πατρίδα μὴ συγκρῖν᾽ (vel potius σύγκριν᾽), ⟨ἐπεὶ⟩ Bentley p. 132; ἑαυτοῦ πατρίδα μήπω συγκρινεῖς M^1; ἑαυτοῦ πατρίδ᾽ ὅπως μὴ συγκρινεῖς Pflugk ‖ 210 vocabulo συγκρίσεις non inepte videtur terminari haec 'Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος σύγκρισις'. Et profecto terminatur Comparatio versu 210 in codice *Q* (fol. 2^v inf.). Is, qui codicem *P* ex *Q* transcripsit, cum 'Distichis Parisinis' eorundem poetarum (Menandri Philistionisque) sententias contineri animadvertisset, quorum certamen in Συγκρίσει inest, ordinem librorum codicis *Q* immutavit; cf. quae supra p. 4 — p. 6 dixi.

II.

MENANDRI ET PHILISTIONIS DISTICHA PARISINA.

Μένανδρος.

1 170 Γυναῖχ᾽ ὁ διδάσκων γράμματ᾽ ⟨εὔμορφον⟩ καλῶς
2 171 ἀσπίδι φοβερᾷ προσπορίζει φάρμακον.

Φιλιστίων.

3 172 Ἐὰν γυνὴ γυναικὶ κατ᾽ ἰδίαν λαλῇ,
4 173 μεγάλων κακῶν θησαυρὸς ἐξορύσσεται.

Μένανδρος.

5 174 Καλὴν γυναῖκα ἂν ἴδῃς, μὴ θαυμάσῃς·
6 175 τὸ γὰρ πολὺ κάλλος καὶ ψόγων πολλῶν γέμει.

Φιλιστίων.

7 176 Σαπρὰν γυναῖκα ὁ τρόπος εὔμορφον ποιεῖ.
8 177 πολὺ διαφέρει σεμνότης εὐμορφίας.

Μένανδρος.

9 178 Γνώμην ἀρίστην ⟨τῇ⟩ γυναικὶ μὴ λέγε·
10 179 γνώμῃ γὰρ ἰδίᾳ τὸ κακὸν ἡδέως ποιεῖ.

Φιλιστίων.

11 180 Γνώμην πονηρὰν τῇ γυναικὶ μὴ δίδου·
12 181 ἐλαφρὸν γάρ ἐστι τὸ γένος καὶ λίαν κακόν.

Μένανδρος.

13 182 Μὴ κλαῖε τὸν θανόντα· οὐ γὰρ ὠφελεῖ
14 183 τὰ δάκρυ᾽ ἀναισθήτῳ ὄντι καὶ νεκρῷ.

---

1. 2: Menandr. inc. fab. fr. CLIV p. 241 ed. M^1 (= p. 269 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 1. 2 cf. Menandr. monost. 261 ed. M^2: ἰὸς πέφυκεν ἀσπίδος κακὴ γυνή. ‖ 2 cf. e. g. Antonii Melissam p. 107 (ed. Gesner) et Gnom. Basil. (ed. Froben. a. 1521) p. 175 ‖ 3. 4: Philem. inc. fab. fr. LXXVI p. 421 ed. M^1 (= p. 57 ed. M^2; = fr. 169 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 3. 4 cf. Menandr. monost. 233 ed. M^2: θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή. ‖ 5. 6: Menandr. inc. fab. fr. CLV p. 242 ed. M^1 (= p. 269 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 5. 6 in Antonii Melissa p. 65 (ed. Gesner) hi sunt: Καλὴν γυναῖκα ἐὰν ἴδῃς, μὴ θαυμάσῃς· | τὸ γὰρ πολὺ κάλλος καὶ ψόγων πολλῶν γέμει. ‖ 7. 8: Philem. inc. fab. fr. LXXVII p. 421 ed. M^1 (= p. 58 ed. M^2; = fr. 170 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 7 cf. Menandri παραινέσεις Γ 1 ed. Guil. Meyer, ubi haec tradita videntur esse in codice Urbinate: κόσμος γυναικὸς ὁ τρόπος, οὐ χρυσίον. ‖ 9. 10: Menandr. inc. fab. fr. CLVI p. 242 ed. M^1 (= p. 269 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 11. 12: Philem. inc. fab. fr. LXXVIII p. 421 ed. M^1 (= p. 58 ed. M^2; = fr. 171 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 13. 14: Menandr. inc. fab. fr. CLVII p. 242 ed. M^1 (= p. 269 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖

Distichis, quae inde a v. 1 sequuntur, nulla inscriptio praemissa est in *QP*; edidit haec disticha primus Ru (ex codice *P*, ut videtur).

1 sic Augustus Rossbach exempli gratia] Γυναῖκα ὁ διδάσκων γράμματα καλῶς *QP* Ru (quod versus monstrum ne huic quidem poetastro tribuerim), καλὴν διδάσκων ⟨τὴν⟩ γυναῖκα γράμματα Rutgers, ὁ ⟨τὴν⟩ γυναῖκα γράμματα διδάσκων κακὴν Heinsius, γυναῖχ᾽ ὁ διδάσκων γράμματ᾽ ⟨οὐ⟩ καλῶς ⟨ποιεῖ⟩ Grotius et Dobree Adv. II p. 291, γυναῖκα ⟨φαύλην⟩ γράμμαθ᾽ ὁ (vel γράμματα) διδάσκων καλῶς Boissonade Anecd. Graec. I p. 148 ‖ 2 ἀσπίδι Grotius ‖ φοβερᾷ Ru] φοβερᾶ *QP*, πονηρᾷ Heinsius, ⟨δὲ⟩ φοβερᾷ M^2 ‖ προσπορίζει Meineke] προπορίζει *QP*, προροτίζει Ru, προσποτίζει Heinsius, προσροτίζει Grotius ‖ ἀσπίδα πονηρὰν προσποτίζων φάρμακον Dobree Adv. II p. 291 ‖ 3 ἐὰν *QP* Ru] ὅταν Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1867 p. XI (neglegenter) ‖ κατ᾽ Ru] καθ᾽ *QP* ‖ λαλῇ Dobree Adv. II p. 291 et C. F. Hermann Mus. Rhen. nov. V p. 611 et Heimsoeth l. c.] ὁμιλεῖ *QP* Ru, προσῇ M^1, συνῇ M^2 ‖ ἐὰν γυναικὶ ὁμιλεῖ κατ᾽ ἰδίαν γυνή Grotius; ἐὰν γυνὴ γυνῇ προσομιλῇ κατ᾽ ἰδίαν M^2 ‖ 4 μεγάλων *QP* Ru] μέγας Kock ‖ ἐξορύττεται Kock ‖ 5 γυναῖκα ἂν cum hiatu scribere malui quam caesuram obscurare] γυναῖκα ἐὰν *QP*, γυναῖκ᾽ ἐὰν Ru M^2, γυναῖκ᾽ ἐπὰν M^1 ‖ 7 σαπρὰν γυναῖκα *QP* Ru] γυναῖκα σαπρὰν Grotius, σαπρὰς γυναῖκας (et deinceps εὐμόρφους) Lobeck ad Phryn. p. 378, σαπρὰν γυναῖκα ⟨δ᾽⟩ Meineke, αἰσχρὰν γυναῖκα ⟨δ᾽⟩ Naber Mnem. nov. ser. VIII p. 412 sq. ‖ 8 πολὺ *QP* Ru] πολὺ ⟨γὰρ⟩ Grotius (non male), πολύ ⟨γε⟩ Meineke ‖ 9 ἀρίστην *QP* Ru] κακίστην Heinsius, πονηρὰν Dobree Adv. II p. 291 ‖ τῇ Ru] om. *QP* ‖ 11 in δίδου corruptelam latere censet Kock ‖ 12 cf. Antiatticistam ed. Bekker Anecd. Graec. I p. 96, 6: ἐλαφρός· ὁ τὰς φρένας κοῦφος· Φιλήμων Αἰτωλῷ ‖ γάρ ἐστι τὸ γένος *QP* Ru] γένος γάρ ἐστι Rutgers, τὸ γένος γάρ ἐστι Meineke (non male) ‖ versus 11. 12 deleri iubet Dobree Adv. II p. 291 ‖ 13 κλαῖε Ru] κλαίε *QP*, κλᾶε M^3 ‖ τὸν θανόντα *QP* Ru] τοὺς θανόντας Heinsius ‖ τί γὰρ ἂν ὠφελοῖ vel ἐπωφελεῖ Dobree Adv. II p. 292 ‖ 14 δάκρυ᾽ Ru] δάκρυα *QP* ‖ ἀναισθήτῳ ὄντι καὶ νεκρῷ scripsi dubitanter (an ἀναισθητοῦντι νεκρῷ γεγονότι scribendum?)] ἀναισθήτω ὄντι καὶ νεκρῷ γεγονότι *QP*, ἀναισθήτω ὄντι καὶ νεκρῷ γεγονότι Ru, ἀναισθήτῳ γεγονότι καὶ νεκρῷ Rutgers,

Φιλιστίων.

15 184 Μάτην τάφον στεφανοῖς κόσμῳ ποικίλῳ·
16 185 τὸ ζῆν τὲ σαυτοῦ στεφάνοις παρηγόρει.

Μένανδρος.

17 186 Τί τῷ θανόντι δῶρα λαμπρὰ προσφέρεις,
18 187 ἅ μετ' ὀδύνης εἴασε κοὐκ ἐχρήσατο;

Φιλιστίων.

19 188 Ζῶν παρακομίζου σαυτῷ στεφάνους καὶ μύρα·
20 189 χρήσῃ γὰρ αὐτοῖς αἰσθόμενος μεθ' ἡδονῆς.

Μένανδρος.

21 190 Κἂν μυρίων γῆς κυριεύσῃς πήχεων,
22 191 θανὼν γενήσῃ τάχα τριῶν ἢ τεσσάρων.

Φιλιστίων.

23 192 Κἂν μέχρι νεφῶν τὴν ὀφρὺν ἀνασπάσῃς,
24 193 ὁ θάνατος αὐτὴν πᾶσαν ἑλκύσει κάτω.

Μένανδρος.

25 194 Πράττων καλῶς μέμνησο τῆς δυσπραξίας·
26 195 ὡς γὰρ τὸ πράττειν, οὕτω καὶ ⟨τὸ τέλος⟩ σκόπει.

Φιλιστίων.

27 196 Μὴ λέγε φυγὼν ἐκ θανάτου, ὅτι φεύξῃ πάλιν·
28 197 ὡς γὰρ πέφευγας, προσδόκα καὶ μὴ φυγεῖν.

15. 16: Philem. inc. fab. fr. LXXIX p. 421 ed. M^1 (= p. 58 ed. M^2; = fr. 172 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 17. 18: Menandr. inc. fab. fr. CLVIII p. 242 ed. M^1 (= p. 270 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 19. 20: Philem. inc. fab. fr. LXXX p. 422 ed. M^1 (= p. 58 ed. M^2; = fr. 173 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 19 cf. Menandr. Cecryph. fr. II (M^2 p. 147): μύρα, στεφάνους ἑτοίμασον κτλ. ‖ 21. 22: Menandr. inc. fab. fr. CLXXVI p. 246 ed. M^1 (= p. 273 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 21. 22 leguntur in 'Comparatione' v. 57. 58 (cf. quae ad hos versus adnotavi) ‖ 23. 24: Philem. inc. fab. fr. LXXXI p. 422 ed. M^1 (= p. 58 ed. M^2; = fr. 174 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 23. 24 leguntur in 'Comparatione' v. 55. 56 ‖ 25. 26: Menandr. inc. fab. fr. CLIX p. 242 ed. M^1 (= p. 270 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖ 27. 28: Philem. inc. fab. fr. LXXXII p. 422 ed. M^1 (= p. 59 ed. M^2; = fr. 175 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 ‖

ἀναίσθητον γεγονότα καὶ νεκρόν Heinsius, ἀναισθήτῳ νεκρῷ τε γεγονότι Grotius ‖ 15 μάτην τάφον στεφᾶνοῖς κόσμῳ ποικίλῳ scripsi dubitanter] ὅταν τάφον στεφανοῖς κόσμω ποικίλω *QP*; ὅταν τινὰ τάφον στεφανοῖς κόσμῳ ποικίλῳ Ru; ὦ 'τὰν τί στεφανοῖς ποικίλῳ κόσμῳ τάφον; Heinsius; ὦ 'τᾶν, τάφον στεφάνοις τί κοσμεῖς ποικίλοις; Grotius; ὦ τάν, τί γὰρ τάφον στεφανοῖς κόσμῳ κενῷ; Iacobs ad Anth. Graec. III 3 p. 111; ὦ 'τάν, τί κοσμεῖς ποικίλῳ κόσμῳ τάφον; vel μάτην τάφον στεφάνοισι κοσμεῖς ποικίλοις Dobree Adv. II p. 292 (sollerter); ὦ 'τᾶν τί κόσμῳ ποικίλῳ στεφανοῖς τάφον; Bothe 'Die griech. Komiker' p. 75; ὅταν τάφον στεφάνῳ σὺ κοσμῇς ποικίλῳ Kock; ὅταν τάφον στεφανοῖς ⟨σὺ⟩ κόσμῳ ποικίλῳ Ellis in 'American Journal of Philology' VI p. 293; multae patent viae emendandi ‖ 16 στεφάνοις *QP* Ru] ⟨τοῖς⟩ στεφάνοις Grotius (non male), στέμμασιν Heinsius ‖ παρηγόρει Ru, παρηγορῇ *QP*, προσηγόρει Grotius ‖ τὸν ζῶντα σαυτὸν ⟨τοῖς⟩ στεφάνοις παρηγόρει Dobree; τὸ ζῆν σεαυτὸν ⟨τοῖς⟩ στεφάνοις παρηγορεῖς Kock ‖ versus 15. 16 Philemoni abiudicat M^3 ‖ 17 προσφέρεις *QP*] προσφορεῖς Ru ‖ 18 ὀδύνης *QP*] ὀδύης Ru ‖ εἴασε Meineke] ἔασεν *QP* Ru, ἔασε Grotius ‖ 19 sic scripsi dubitanter] ζῶν γὰρ ἀσκοῦ σαυτῶ στεφάνους καὶ μύρα *QP*, ζῶν γὰρ ἀσκοῦ σαυτῷ στεφάνων καὶ μύρα Ru, ζῶν γὰρ σεαυτῷ στέφανον ἀσκοῦ καὶ μύρα Rutgers, ζῶν κατάπασσε σεαυτὸν στεφάνοισι καὶ μύροις Heinsius, ζῶν παρασκεύαζε σαυτῷ στεφάνους καὶ μύρα Grotius, στέφανον (vel στεφάνους) σεαυτῷ ζῶντι πάρεχε καὶ μύρα Dobree Adv. II p. 292, ζῶν γὰρ παράσχου στέφανον αὑτῷ καὶ μύρα M^2, στεφάνους σεαυτῷ ζῶν παράσχου καὶ μύρα H. Iacobi, σαυτῷ παρασχοῦ ζῶν στεφάνων ⟨τι⟩ καὶ μύρου Ellis in 'American Journal of Philology' VI p. 293 ‖ 20 αἰσθόμενος μεθ' ἡδονῆς Heinsius] μεθ' ἡδονῆς αἰσθόμενος *QP* Ru ‖ αἰσθανόμενος χρήσει γὰρ αὐτοῖς ἡδέως Kock ‖ versus 19. 20 Philemoni abiudicant Dobree Adv. II p. 292 et M^3 ‖ 21 κυριεύσῃς πήχεων scripsi] πηχῶν κυριεύσης *QP*, πηχῶν κυριεύῃς Ru, κύριος πηχῶν ἔσῃς Rutgers, κύριος πηχῶν ἦς Grotius, πηχέων ἧς κύριος Dobree Adv. II p. 292, κυριεύῃς πηχέων Duebner, κυριεύῃς πήχεων M^3 et M^4 (collato Lobeckio ad Phryn. p. 246) ‖ 22 γενήσει Meineke ‖ τεττάρων M^2 ‖ 23 νεφῶν *QP*] νεφέων Ru (probabiliter) ‖ κἂν τὴν ὀφρὺν μέχρι τῶν νεφέων ἀνασπάσῃς Dobree Adv. II p. 292 ‖ 24 πᾶσαν] αὖθις Herwerden Nov. add. critic. p. 38 ‖ versus 23. 24 Philemoni abiudicat M^3; cf. etiam Herwerdenum l. c. ‖ 26 ⟨τὸ τέλος⟩ addidi dubitanter] om. *QP* Ru ‖ ὡς γὰρ τὸ πράττειν καὶ τὸ δυσπράττειν σκόπει Heinsius, καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν ὡς τὸ πραττόμενον σκόπει Grotius, ὡς γὰρ τὸ πράττειν εὖ, τὸ κακῶς ⟨πάσχειν⟩ σκόπει Dobree, καὶ γὰρ τὸ πράττειν εὖ τὸ κακὸν σκοπεῖν ⟨φιλεῖ⟩ Bothe l. c. p. 86 ‖ versum 26 delet Dobree Adv. II p. 292, quamquam distichis, non monostichis haec sententiarum collectio composita est ‖ 27 sic scripsi dubitanter] μὴ λέγε ἐκφυγὼν θάνατον ὅτι φεύξομαι πάλιν *QP*; μὴ λέγε ἐκφυγὼν θάνατον ὅτι καὶ φεύξομαι πάλιν Ru; θάνατον φυγὼν μὴ λέγ', ἀποφεύξομαι πάλιν Rutgers; φυγὼν θάνατον μὴ λέγ', ὅτι φεύξομαι πάλιν Heinsius; μὴ λέγε φυγὼν θάνατον ὅτι φεύξομαι πάλιν Grotius; θάνατον φυγὼν μὴ λέγ' ὅτι φεύξομαι πάλιν Duebner (Revue de Philologie II p. 240; non male); μὴ θάνατον ἐκφυγὼν λέγ', „ὅτι καὶ φεύξομαι | πάλιν."

Μένανδρος.

29 198 Ἰατρὸς ἣν οὐκ οἶδε, τὴν ⟨δ'⟩ ἄλλου νόσον·
30 199 νοσοῦντα σώζων αὐτὸς ἀποθνήσκει νοσῶν.

Φιλιστίων.

31 200 Ἂν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς οὐκ ὀκνεῖ.
32 201 Θνήσκει ὁ θνήσκων κατ' ἰδίαν εἱμαρμένην.

Μένανδρος.

33 202 Ἐὰν τροφὴν δοὺς τὸν λαβόντ' ὀνειδίσῃς,
34 203 ἀψινθίῳ κατέπασας ἀττικὸν μέλι.

Φιλιστίων.

35 204 Ἐὰν ὁρῶν πένητα γυμνὸν ἐνδύσῃς,
36 205 μᾶλλον ἀπέδυσας αὐτόν, ἂν ὀνειδίσῃς.

Μένανδρος.

37 206 Ἐάν ⟨ποτ'⟩ ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ κρεῖττον γένῃ,
38 207 ὅτ' εὐτυχεῖς, μέμνησο τῆς προτέρας τύχης.

Φιλιστίων.

39 208 Μὴ λέγε τίς ἦσθα πρότερον, ἀλλὰ νῦν τίς εἶ.
40 209 Πρὸς τὴν παροῦσαν πάντοθ' ἁρμόζου τύχην.

29. 30: Menandr. inc. fab. fr. CLXI p. 243 ed. M^1 (= p. 270 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 915 sq. ‖ 31. 32: Philem. inc. fab. fr. XXXVIII p. 410 ed. M^1 (= p. 47 ed. M^2; = fr. 129 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 31 sq. cf. Eurip. Alcest. 671 sq. (qui versus leguntur etiam apud Stobaeum flor. CXIX 1): ἢν (ἂν Stobaeus) δ' ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται | θνῄσκειν, τὸ γῆρας δ' οὐκέτ' (οὐκ Stobaei codices SA, οὐκ ἔτ' Vossianus ex emendatione) ἔστ' αὐτοῖς βαρύ. ‖ 33. 34: Menandr. inc. fab. fr. CLX p. 242 sq. ed. M^1 (= p. 270 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 33. 34 leguntur in 'Comparatione' vers. 103. 104 ‖ 35. 36: Philem. inc. fab. fr. LXXXIII p. 422 ed. M^1 (= p. 59 ed. M^2; = fr. 176 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 35. 36 leguntur in 'Comparatione' vers. 101. 102 ‖ 37. 38: Menandr. inc. fab. fr. CLXXXIII p. 248 ed. M^1 (= p. 275 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 39. 40: Philem. inc. fab. fr. LXXXIV p. 422 ed. M^1 (= p. 59 ed. M^2; = fr. 186. 187 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖

ὡς πέφευγας, κτλ. Bothe 'Die griech. Komiker' p. 75; μὴ λέγε φυγὼν ⟨τὸν⟩ θάνατον ὅτι φεύξει πάλιν H. Iacobi (non male) ‖ 28 ὡς Ru] ὣς *QP* ‖ versum 29, in quem litteras σώζων ex v. 30 irrepsisse suspicor, sic dubitanter constitui exempli gratia memor Euripidis fragmenti 1071 (cf. Maximum II p. 581 ed. Combefis: Χρυσοστ. Μὴ ἄλλους ἰατρεύειν ἐπιχειρήσωμεν, αὐτοὶ βρύοντες ἕλκεσιν) et Eustathii ad Homer. p. 887, 5 sq. (cf. etiam C. F. W. Wanderi 'Deutsches Sprichwörter-Lexikon' I p. 154 num. 86)] εἰ γάμος ἦν ὁ σώζων τὴν ἄλλου νόσον *QP* Ru, εἰ ἀθάνατος ἦν ὁ σώσας ἄλλον ἐκ νόσου Heinsius, εἰ ⟨δὲ⟩ μάγος ὢν ἔσωσε τοὺς ἄλλους νόσου Grotius ‖ 30 sic Dobree Adv. II p. 292 (deletis simul versibus 29 et 31)] νόσον σώζων αὐτὸς ἀποθνήσκει νοσῶν *QP* Ru; πῶς σώσας ἄλλον αὐτὸς ἀποθνήσκει νοσῶν; Rutgers; σώσας νόσου, πῶς αὐτὸς ἀποθάνοι νοσῶν; Heinsius; σώζων νόσου πῶς αὐτὸς ἀποθνήσκει νοσῶν; Grotius ‖ 31 sic scripsi dubitanter (collato Eur. Alc. 671 sq.) ratus verba ἑαυτῷ ὃ θέλει βουλεύεται ex glossemate ad ὀκνεῖ pertinente orta esse; in versus initio verba transposui propter Euripidis versum apud Stobaeum servatum, quamquam a poetastri barbarie ne haec quidem mensura: ἐπᾶν ἐγγῦς θάνατος ἔλθῃ - οὐδεὶς abhorret; hoc unum constat, eis verbis, quae vers. 31—32 tradita sunt, non plus uno disticho effectum esse] ἐπὰν ἐγγὺς θάνατος ἔλθῃ οὐδεὶς ἑαυτῶ ὃ θέλει βουλεύεται *QP*; Ἐπὰν ἐγγὺς θάνατος ἔλθῃ, οὐδεὶς ἑαυτῷ | Ὃ θέλει βουλεύεται Ru; ὅταν ἔλθῃ θάνατος, βούλεταί γ' οὐδεὶς θανεῖν Rutgers; ἐὰν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος ⟨ἀνθρώπων τινί⟩, | οὐδεὶς ἑαυτῷ ὅ,τι θέλει βουλεύεται Heinsius; ἐπὰν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς οἷ θέλει Grotius; ἐὰν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, ⟨αὐτὸν⟩ οὐ θέλει | οὐδεὶς ἑαυτῷ, ⟨τὸ δὲ βιοῦν⟩ βουλεύεται Bothe l. c. p. 74; ἐπὰν ⟨γὰρ ἡμῖν⟩ ἐγγὺς ⟨ὁ⟩ θάνατος μόλῃ, οὐδεὶς ἑαυτῷ ⟨τόθ'⟩ ὃ θέλει βουλεύεται Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1866/67 p. XX ‖ 32 ὁ *QP* Ru] ⟨δ'⟩ ὁ Rutgers (probabiliter) ‖ θνήσκων *QP*] θρήσκων Ru (errore typographi?) ‖ κατ' Ru] καθ' *QP* ‖ versus 31—32 sic constituit Toeppel in programmate gymnasii Neobrandenburgensis a. 1857 p. 10: ἢν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται | θνήσκειν ἑαυτῷ κατ' ἰδίαν εἱμαρμένην; Herwerden Mnem. nov. ser. VI p. 74 sic: ἐπὰν ⟨γὰρ⟩ ἐγγὺς θάνατος ἔλθῃ, ⟨τηνίκα⟩ | οὐδεὶς ἔθ' αὐτός, οὐδὲ θανεῖν βουλεύεται, | θνήσκει ⟨δὲ⟩ θνήσκων κατ' ἰδίαν εἱμαρμένην ‖ 33 λαβόντ' Ru] λαβόντα *QP* ‖ ὀνειδίσῃς Seidler 'de versibus dochmiacis' p. 396] ὀνειδίσης *QP*, οἰειδήσεις Ru, ὀνειδίζεις Rutgers, ὠνείδισας Grotius ‖ 35 ὁρῶν πένητα γυμνὸν ἐνδύσῃς Ru] ὁρῶν πένητα γυμνὸν ἐνδύσης *QP*, ὁρῶν πένητα γυμνὸν ἐνέδυσας Grotius, πένητα γυμνὸν ἐνδύσῃς ὁρῶν Seidler l. c. ‖ 36 μᾶλλον *QP* Ru] πάλιν Heimsoeth l. c. ‖ ἂν M^2] ἐὰν *QP* Ru ‖ ὀνειδίσῃς Ru] ὀνειδίσης ex ὀνειδίσεις correctum *Q*, ὀνειδίσεις *P*, ὠνείδισας Grotius ‖ 37 ἐάν ⟨ποτ'⟩ ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ scripsi dubitanter] ἐὰν ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ *QP*, ἐπὰν ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ Ru, ἐὰν ἐκ μεταβολῆς ⟨τινὸς⟩ ἐπὶ ⟨τὸ⟩ Heinsius, ἐπὰν ἐκ μεταβολῆς ⟨θέμενος⟩ ἐπὶ Grotius, ἐκ μεταβολῆς ἐπὰν ἐπὶ ⟨τὸ⟩ M^2 dubitanter ‖ 38 ὅτ' εὐτυχεῖς Grotius] ὁτευτυχεῖς *QP*, Ὅτ' τυχεῖς Ru, ὅταν εὐτυχεῖς Rutgers, ὅταν εὐτυχῇς M^1 (non male) ‖ προτέρας Grotius] προτέρας σοῦ *QP* Ru ‖ 39 τίς ἦσθα πρότερον Meineke] πρότερον τίς ἦς *QP*, πρότερον τίς ᾖς Ru, τίς ἦς ⟨τὸ⟩ πρότερον Grotius ‖ τίς εἶ Grotius] τίς ἡ *QP*, τις ἡ Ru ‖ 40 πάν-

Μένανδρος.

41 210 Ὅταν τι μέλλῃς τὸν πέλας κατηγορεῖν,
42 211 αὐτὸς τὰ σαυτοῦ πρῶτον ἐπισκέπτου κακά.

Φιλιστίων.

43 212 Ἀνὴρ γυναικὸς λαμβάνων συμβουλίαν
44 213 πεσεῖν δεδοικὼς βούλεται πάλιν πεσεῖν.

Μένανδρος.

45 214 Μηδέποτε πειρῶ στρεβλὸν ὀρθῶσαι κλάδον·
46 215 οὐδεὶς ἀνάγκην οὐδὲ φύσιν βιάζεται.

Φιλιστίων.

47 216 Ὁ γῆρας αἰτῶν παρὰ θεῶν ἁμαρτάνει·
48 217 τὸ γὰρ πολὺ γῆρας ἐσχάτων πολλῶν γέμει.

Μένανδρος.

49 218 Μάτην ⟨ἄρ'⟩ οἱ γέροντες εὔχονται θανεῖν,
50 219 γῆρας ψέγοντες καὶ πολύχρονον βίον.

Φιλιστίων.

51 220 Γέρων γενόμενος μὴ φρόνει νεώτερα,
52 221 μηδ' εἰς ὄνειδος ἕλκε τὴν σεμνὴν κόμην.

Μένανδρος.

53 222 Ὅταν γέρων γέροντι γνώμην μεταδιδοῖ,
54 223 θησαυρὸς ἐπὶ θησαυρὸν ἐκπορίζεται.

---

41. 42: Menandr. inc. fab. fr. CLXII p. 243 ed. M^1 (= p. 270 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 41. 42 cf. gnomarum collectionem (nulla inscriptione in codice insignitam), cuius partes potiores ex codice Parisino 2991 A (fol. 361^r inf. sqq.) edidit Boissonade Anecd. Graec. III (p. 465 sqq.), ubi haec leguntur p. 472 Boiss. (in codicis folio 370^r inf.): Ὅταν θέλ^{η}εις (sic) τὸν πλησίον κατηγορεῖν, | τὰ σαυτοῦ πρῶτον ἐπισκέπτου κακά. ‖ 41. 42 cf. e. g. Plaut. Truc. 159 ‖ 43. 44: Philem. inc. fab. fr. LXXXV p. 423 ed. M^1 (= p. 59 ed. M^2; = fr. 177 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 43. 44 cf. Menandr. monost. 355 ed. M^2: μήποτε λάβῃς γυναῖκας εἰς συμβουλίαν. ‖ 45. 46: Menandr. inc. fab. fr. CLXIII p. 243 ed. M^1 (= p. 270 sq. ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 45 cf. Galen. VIII p. 656 (ed. Kuehn): τὸ τοῦ κωμικοῦ· ὡς οὔτε στρεβλὸν ὀρθοῦται ξύλον οὔτε γεράνδρυον μετατεθὲν μοσχεύεται (quod fragmentum Nauck Philolog. IV p. 360 probabilius emendavit quam Toeppel in programmate Neobrandenburgensi a. 1867 p. 19) ‖ cf. etiam Diogenianum VI 92: ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ' ὀρθόν· ὅτι δυσχερὲς ἐκ φαύλων ἀγαθοὺς ἀπεργάσασθαι et quos laudat Leutsch in adnotatione huic Diogeniani loco subiecta ‖ 46 cf. Menandr. monost. 531 (ed. Meineke): φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. ‖ 47. 48: Philem. inc. fab. fr. LXXXVII p. 423 ed. M^1 (= p. 60 ed. M^2; = fr. 178 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 49. 50: Menandr. inc. fab. fr. CLXIV p. 243 ed. M^1 (= p. 217 ed. M^2) ‖ 49. 50 cf. Eurip. Alcest. 669 sq. (qui versus leguntur etiam apud Stobaeum flor. CXIX 1): μάτην ἄρ' οἱ γέροντες εὔχονται (εὔχεσθαι Stobaei codex A) θανεῖν, | γῆρας ψέγοντες καὶ μακρὸν χρόνον βίου. ‖ 51. 52: Philem. inc. fab. fr. LXXXVIII p. 423 ed. M^1 (= p. 60 ed. M^2; = fr. 179 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 53. 54: Menandr. inc. fab. fr. CLXV p. 243 ed. M^1 (= p. 271 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖

τοθ' Grotius] παντοτε (sic) *QP*, πάντοτε Ru ‖ ἁρμόζου Rutgers] ὁρμάζου *QP* Ru ‖ 41 τι *Q* Ru] τί an τὶ incertum *P* ‖ μέλλῃς Meineke] μέλλεις *QP* Ru ‖ τὸν πέλας κατηγορεῖν *QP* Ru (servatum a Meinekio Com. Graec. V p. 107)] τοῦ πέλας κατηγορεῖν M^1 et M^2 (cf. Boissonade Anecd. Graec. III p. 472 adnot. 6), τὸν πέλας κακηγορεῖν Nauck 'Aristophanis Byzantii . . . fragm.' p. 180 (sollerter) ‖ 42 πρῶτον *QP* Ru] πρῶτ' Meineke ‖ 44 πεσεῖν δεδοικὼς *QP*] πεζεῖν δεδοικὼς Ru ‖ πάλιν πεσεῖν *QP*] πάλιν πεδεῖν Ru, πάντως πεσεῖν M^2 ‖ 46 sic Heinsius (an scribendum ὑπὸ τῆς ἀνάγκης οὐ φύσις βιάζεται?)] οὐκ ἦν ἐνεγκεῖν ὅπου φύσις βιάζεται *QP*; οὐ ἦν ἐνεγκεῖν ὅπου φύσις βιάζεται Ru; οὐκ ἔστ' ἀνάγκη ἢ φύσιν βιάζεται Grotius; οὐδ' ἦν ἐλέγχειν, φύσις ὅπου βιάζεται Bothe l. c. p. 86; φύσιν δ' ἐνεγκεῖν οὐ φύσις βιάζεται H. Iacobi ‖ 47 γῆρας Ru] γήρας *QP* ‖ 48 γῆρας Ru, γήρας *QP* ‖ ἐσχάτων πολλῶν *QP* Ru] ἐσχάτων πόνων olim Nauck 'Mélanges Gréco-Romains' II p. 333 et Herwerden Nov. add. critic. p. 38, ἐσχάτων κακῶν vel potius καὶ κακῶν πολλῶν (cf. haec 'Disticha' v. 6) Nauck 'Mélanges Gréco-Rom.' V p. 239; αἰσχίστων πολλῶν (cf. Cobetum Observat. ad Dionys. Halic. p. 13. 14. 169; Var. Lect.^{2} p. 144; Nov. Lect. p. 141) scribere nolui ‖ 49 ⟨ἄρ'⟩ addidit Meineke ex Euripide (Stobaeo)] om. *QP* Ru, ⟨γὰρ⟩ add. Heinsius ‖ θανεῖν Heinsius] τοῦ θανεῖν *QP* Ru ‖ μάτην γέροντες εὔχονται ⟨γὰρ⟩ τοῦ θανεῖν Rutgers ‖ 50 γῆρας Ru] γήρας *QP* ‖ πολύχρονον βίον *QP* Ru] πολὺν χρόνον βίου Meineke ex Euripide (Stobaeo), adnotans etiam de πολυχρόνιον βίον cogitari posse ‖ 52 μηδ' *QP*] μήδ' Ru ‖ ἕλκε τὴν *QP*] ἕλκυε τὴν Ru, ἑλκύσῃς Kock ‖ σεμνὴν κόμην Kock] σεμνὴν πολιάν *QP* Ru, πολιὰν σεμνήν Grotius, σεμνὴν τρίχα Meineke ‖ μηδὲ πολιὰν τὴν σὴν ἐς ὄνειδος ἕλκυε Bothe l. c. p. 75 ‖ 53 γέροντι γνώμην μεταδιδοῖ Stephani Thesauri editio Parisina III p. 908] γέροντι γνώμην διδοῖ *QP* Ru, γέροντί ⟨τινα⟩ γνώμην διδοῖ Grotius, γέροντί ⟨γ'⟩ εὐγνώμων διδοῖ Bothe l. c. p. 86, γέροντι συγγνώμην διδοῖ Cobet Nov. Lect. p. 44, γέροντι συμβουλὴν διδοῖ Heimsoeth in ind. schol. Bonn. a. 1866/67 p. VII ‖ 54 ἐπὶ Ru] επι *Q*, ἐπι *P* ‖ ἐκπορίζεται M^2] ἐμπορίζεται

Φιλιστίων.

55 224 Οὐχ ἡ πόλις σου τὸ γένος εὐγενὲς ⟨ποιεῖ⟩,
56 225 σὺ δ' εὐγενίζεις τὴν πόλιν πράσσων καλῶς.

Μένανδρος.

57 226 Ἂν καλὸν ἔχῃ τις σῶμα καὶ κακὴν ψυχήν,
58 227 καλὴν ἔχει ναῦν καὶ κυβερνήτην κακόν.

Φιλιστίων.

59 [Χρυσὸς μὲν διελέγχεται πυρί,
60 αἱ δὲ τῶν φίλων γνῶμαι χρόνῳ γινώσκονται.]

Φιλιστίων.

61 Σαίνει κύων τὸν δόντα, κἂν ἅπαξ λάβῃ·
62 ἄνθρωπος ἀδικεῖ καὶ λαβὼν καὶ μὴ λαβών.

---

55. 56: Philem. inc. fab. fr. LXXXIX p. 423 ed. M^1 (= p. 60 ed. M^2; = fr. 180 ed. Kock); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 55. 56 cf. Comic. Rom. fragm. rec. Ribbeck^2 p. 128 (inc. inc. fab. 94): ***homo locum ornat, non hominem locus.*** ‖ 57. 58: Menandr. inc. fab. fr. CLXVI p. 244 ed. M^1 (= p. 271 ed. M^2); = incert. com. in Grotii Exc. p. 917 ‖ 57. 58 hi sunt in Antonii Melissa p. 65 (ed. Gesner): Ἰσοκράτους. Ἐὰν καλὸν ἔχῃς σῶμα καὶ ψυχὴν κακήν, | καλὴν ἔχεις ναῦν καὶ κακὸν κυβερνήτην. ‖ 59. 60 cf. 'Comparationis' vers. 83. 84 ‖ 61 cf. e. g. Gnom. Basil. (ed. Froben. a. 1521) p. 172 med.

πρᾶγμα *QP* Ru, ἐμπορίζεται Rutgers, ἐμπορεύεται Grotius; vocabulum πρᾶγμα nescio an ex adnotatione rhetorica πραγματικῶς in margine olim adscripta natum sit ‖ 55 οὐχ Ru] οὐκ *QP* ‖ σοῦ M^1 (typographi errore?) ‖ εὐγενὲς ⟨ποιεῖ⟩ Rutgers] εὐγενῆ *QP* Ru ‖ 56 πράττων Kock ‖ 57 ἂν καλὸν ἔχῃ τις Grotius] ἐὰν καλὸν ἔχη τίς *QP*, ἐὰν καλὸν ἔχῃ τις Ru, ἐὰν καλὸν ἔχῃς Rutgers (fortasse recte; cf. 58 ἔχεις in *QP* traditum) ‖ κακὴν ψυχὴν Ru] κακὴν τὴν ψυχὴν *QP*, ψυχὴν κακὴν Rutgers (probabiliter) ‖ 58 ἔχει Grotius] ἔχεις *QP*, ἔχῃς Ru ‖ καὶ κυβερνήτην κακόν Rutgers] καὶ κακὸν κυβερνήτην *QP*, κακὸν κυβερνήτην Ru ‖ Post versum 58 in solo Ru (non in *QP*) sequuntur 'Comparationis' versus 153—160. 163. 161. 162, quos ego cum *QP* supra post 'Comparationis' versum 152 collocavi; conf. quae supra ad illum locum adnotavi ‖ versus 59—62 accesserunt ex *QP*, om. Ru ‖ 59 inscr.: Philistionis personam in verborum contextu habet *Q* (ut solet), in margine *P* ‖ versus 59. 60 prosa oratione conceptam illam sententiam reddunt, quae legitur in 'Comparatione' vers. 83. 84 ‖ 59 διελέγχεται *Q*] δεελέγχεται *P* ‖ 61 inscr.: Philistionis personae notam in margine habet *Q*, om. *P* ‖ 61 σαινει *QP* ‖ ἅπαξ *P* ‖ 62 ἀδικεῖ scripsi] δ' ἀδικεῖ *Q*, δ' ἀδοκεῖ *P*; nolui servata codicis *Q* lectione dactylum in altera sede tolerare.

APPENDIX I.

Appendicis loco addimus tertiam collectionem Menandri et Philistionis sententiarum, quam ex codicis Parisini 1166 saec. XI—XII (nobis *R*, de quo conferas Meloti catalogum tom. II p. 226 sq.) fol. 307^v—308^v med. edidit Boissonade Anecd. Graec. I p. 147—152; Boissonadianam editionem repetiverunt Duebner in Menandri et Philemonis editione Didotiana p. 105 sq. et Meineke Fragm. Com. Graec. IV p. 335 sqq. (= edit. min. p. 1039—1041). Inscribitur in *R*: + γνῶμαι μενάνδρου καὶ φιλιστίωνος: —, versuum distinctio nulla est, sed solutae orationis instar omnia perscripta sunt; personarum nomina (Menandri et Philistionis) notantur litteris $\overset{ε}{μ}$ et φι, quibus adduntur lineolae ad scripturae compendia significanda. Iota subscripta desunt omnia. Quamquam Meinekio adstipulandum est adeo barbara pleraque esse iudicanti et indigna plane, quibus emendandis operam impendas, tamen et aliquot locos habent hae 'Γνῶμαι', qui in 'Menandri et Philistionis Comparatione' leguntur, et paucos versus, qui aliquam aureae poetarum Graecorum aetatis speciem servarunt. Anonymus ille, quisquis fuit, a quo hae 'Γνῶμαι' compositae sunt, omnes trimetros aut semiquinaria (47 versus) caesura aut semiseptenaria (7 versus) incidi voluit; itaque v. 3 et v. 11 levibus coniecturis temptandi erant. De ceteris horum trimetrorum legibus vel potius licentia supra dixi p. 16. Quae quousque progressa sit, quamquam certo dici nequit, nolui tamen omnia, quae in *R* tradita sunt, menda tolerare.

Γνῶμαι Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνος.

Μένανδρος.

1 Πολλῶν ὁ καιρὸς γίνεται παραίτιος·
2 ἂν γὰρ μέγιστα κομπάσῃς φρονῶν μέγα,
3 οὐκ οἶδας ὥς <τοι> μεταβολὰς πολλὰς ἔχει·
4 ὃ νῦν δίδωσιν, οὐ δίδωσιν αὔριον.

Μένανδρος.

5 Χρόνος γὰρ οὐκ ἔσθ᾽ αὑτὸς ἀνθρώποις ἀεί.
6 τὸν οὖν παρόντα καιρὸν ἂν ἅπαξ ἀφῇς,
7 οὐκ ἔστιν αὐτὸν προσλαβεῖν πάλιν ταχύ.

Φιλιστίων.

8 Ἐπάν σ᾽ ὁ καιρὸς ἐμβάλῃ πολλοῖς κακοῖς,
9 μὴ ἐκκακήσῃς πάντα εὐθύμως φέρειν·
10 πάλιν γὰρ ὄψει τῶν κακῶν περιτροπήν·
11 ἀεὶ γὰρ ὁ χρόνος ὡς τροχὸς κυλίεται.

Μένανδρος.

12 <Ὁ> καιρὸς ὁ τυχὼν ἔστιν ἀνθρώποις ἀεί·
13 πᾶσιν γὰρ οὐ πέφυκεν ἀνθρώποις ἴσος·
14 κέρδη γὰρ ἄλλοις χήδονὰς χαρίζεται,
15 ἄλλοις δὲ λύπας προσπορίζει καὶ βλάβας.

<Φιλιστίων.>

16 Μίαν πρόνοιαν τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω
17 θεὸν νόμιζε καὶ σέβου παντὶ σθένει·
18 ὡς ὄντα τοῦτον καὶ παρόντ᾽ ἀεὶ σέβου.
19 καὶ μὴ ἐρώτα μηδὲ μανθάνειν θέλε·
20 οὐ γὰρ θέλει σε μανθάνειν, τί δὴ θεός.

Μένανδρος.

21 Λόγος κατάγει ταρτάρου κατώτερον,
22 λόγος δὲ αὖθις εἰς ὕψος ψυχὴν ἄγει.

Μένανδρος.

23 Ὁ πονηρὰ ποιῶν εὐθέως οὐκ αἴσθεται·
24 τότ᾽ οἶδεν ὃ πεποίηκεν, ὅτε κολάζεται.

Φιλιστίων.

25 Ὁ δυσσεβῶν τι καὶ δοκῶν λαθεῖν θεῷ,
26 κολάζεθ᾽ οὗτος ὑπὸ συνειδότος θεοῦ.

Μένανδρος.

27 Ὁ μὴ κολασθεὶς τῷ νόμῳ, πράξας κακῶς,
28 αὐτὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τῷ νόμῳ κολάζεται.

---

1 Cf. Antonii Melissam p. 53 (ed. Gesner) [= Menandr. monost. 449 ed. M²]: Πολλῶν ὁ καιρὸς γίνεται διδάσκαλος. Cf. etiam Macarium VII 24: πολλῶν ὁ λιμὸς γίνεται διδάσκαλος et quos memorat Leutsch in adnotatione huic Macarii loco subiecta et Guilelmum Meyer in Actis academiae Bavaricae XV ser. II p. 444 et Curtium Wachsmuth 'Studien zu den griech. Florilegien' p. 139 ‖ 3 cf. Stob. anth. I 7, 2: Μενάνδρου Προγάμων· Τὸ τῆς τύχης τοι μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. ‖ Menandr. monost. 489 ed. M²: τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. ‖ Stob. flor. CV 45: (Eurip. fr. 553 ed. Nauck) ἀλλ ἦμαρ <ἕν> τοι μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. ‖ 17—20 cf. 'Compar.' 77. 80—82 (ubi Philistioni hi versus tribuuntur) et quae ibi adnotavi ‖

---

1 παρετιος (sic) *R* ‖ 3 Philistionis notam ante v. 3 habet *R*, delevit Boissonade ‖ ὥς <τοι> μεταβολὰς πολλὰς scripsi] ὡς πολλᾶς μεταβολὰς *R*, ὡς πολλὰς <τὰς> μεταβολὰς Boissonade, ὡς <τὰς> μεταβολὰς πολλὰς Meineke ‖ 4 νὸν *R* ‖ οὐ δίδωσιν] οὐ δίδωσ(ην) *R* (per scripturae compendium) ‖ 5 οὐκ ἔσθ᾽ αὑτὸς Meineke] οὗτος ἐστιν *R*, οὐκ ἴσος ἐστὶν Boissonade ‖ 6 ἂν ἅπαξ ἀφῇς (vel ἅπαξ ἂν ἀφῇς) Meineke] ἀπάν^τη^ ἀφεῖς *R*, ἀποπτᾶν ἦν ἀφῇς vel potius ἀποπτῆναι ἀφεὶς Boissonade ‖ 7 προσλαβεῖν πάλιν Boissonade] πάλιν προσλαβεὶν *R* ‖ 8 σ᾽ Boissonade] σε *R* ‖ 9 ἐκκακήσῃς Boissonade] ἐκκακίσης *R*; ἐγκακήσῃς scribere nolui ‖ <οὐ> μὴ 'κκακήσῃς, πάντα <δ᾽> εὐθύμως φέρε vel <οὐ> μὴ 'κκακήσῃς, πάντα δυσθύμως φέρων Meineke ‖ 11 ὁ χρόνος ὡς τροχὸς Meineke (propter caesuram)] ὡς τροχὸς ὁ χρόνος *R* ‖ κυλίεται *R*] κυλίνδεται dubitanter Boissonade ‖ 12 <ὁ> καιρὸς scripsi (cf. Apollodor. com. fr. inc. IV [Com. Graec. IV p. 456 ed. Meineke], ubi apud Stobaeum flor. CV 49 traditum est ὁ καιρὸς ὁ τυχών)] καιρὸς *R*, καιρὸς <μὲν> (vel <γὰρ>) Boissonade ‖ 13 πάσιν *R* ‖ ἴσος Boissonade] ἴσως *R* ‖ 14 χήδονὰς Meineke] καὶ ἡ|δωνᾶς *R*, καὶ ἡδονὰς Boissonade ‖ χαρίζεται scripsi dubitanter] ἐρευεται (sic) *R*, θηρεύεται Meineke ‖ 15 <Φιλιστίων> add. Boissonade] om. *R* ‖ 16 καὶ τῶν *R*] τε καὶ Meineke ‖ 17 νόμειζε *R* ‖ σθένη *R* ‖ 18 παρόντα *R* ‖ 19 μὴ ἐρωτα *R*, μή <μ᾽> ἐρώτα Meineke ‖ μηδε μανθάν(ην) (per scripturae compendium) θελε *R* ‖ 20 γαρ *R* ‖ θέλει σε scripsi] θελωσ(αι) *R* (per scripturae compendium), θέλω σε Boissonade ‖ τί δὴ θεός Boissonade] τί δεὶ θεός *R*, ὃ μὴ θέμις Meineke ‖ 21 κατάγη *R* ‖ κατότερον *R* ‖ 22 αὐθις *R* ‖ 23 incipit ab hoc versu folium 308ʳ *R* ‖ αἴσθεται Meineke] ἔσθεται *R*, ᾔσθετο Boissonade ‖ 24 οἶδεν (c. spir. asp.) *R* ‖ ὅτε Boissonade] ὅτ᾽ ἂν *R* ‖ 25 τί *R* ‖ λαθεὶν *R* ‖ θεῶ *R*, θεόν Meineke ‖ 26 κολάζεθ᾽ οὗτος Boissonade] κολάζεται οὗτος *R* ‖ ὑπο *R* ‖ συνειδότος Meineke] ξυνειδότος *R* ‖ 27 μὴ Boissonade] μι *R* ‖ 28 ἀφεαυτοῦ *R* ‖ τῶ νόμω *R*, τῷ λόγῳ vel τῷ φόβῳ Boissonade ‖

Φιλιστίων.

29 Εὐσχημονεῖν φρόντιζε, μὴ τῷ σχήματι
30 τὸ σῶμα κοσμῶν, ἀλλὰ τῷ φρονήματι.

Μένανδρος.

31 Νίκα σιωπῶν τὸν νόμον καὶ μάνθανε·
32 πρὸ τοῦ παθεῖν σε τῷ φόβῳ προλαμβάνου.

Φιλιστίων.

33 Νόμος φυλαχθεὶς οὐδέν ἐστιν ἢ νόμος,
34 ὁ μὴ φυλαχθεὶς καὶ νόμος καὶ δήμιος.

Μένανδρος.

35 Πόντου, γυναικός, κρίματος, θηρός, πυρὸς
36 χειρότερός ἐστιν ὁ προδότης τῶν φίλων.

Φιλιστίων.

37 Ἐὰν δυνάμενος μηδ᾽ ἐθέλων βλάψῃς φίλον,
38 καὶ μὴ δυνάμενος καὶ θέλων πείσῃ κακά.

Μένανδρος.

39 Ὁ μὴ δικαίως κατὰ φίλων ζητῶν κακὸν
40 αὐτὸς προπάσχει τοῦ κακοῦ τὴν ἔκβασιν.

Φιλιστίων.

41 Ἄνθρωπος ὢν μηδέποτε καθ᾽ ἑτέρου κακὸν
42 ἀδίκως φρονήσῃς· ἡ δίκη γὰρ πάνθ᾽ ὁρᾷ.

Μένανδρος.

43 Ἐὰν πονηροῦ γείτονος γείτων ἔσῃ,
44 πάντως παθεῖν πονηρὸν ἢ μαθεῖν σε δεῖ.

Φιλιστίων.

45 Ἐάν ποτ᾽ ἀγαθοῦ γείτονος γείτων ἔσῃ,
46 ὡς προσδιδάσκει ἀγαθὸν προσλάμβανε.

Μένανδρος.

47 Αὐτὸς ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν θέλε·
48 μέμψῃ γὰρ ἄλλους, οὐχὶ μεμφθήσῃ δὲ σύ.

Φιλιστίων.

49 Δίκην φυλάσσου, κἂν δικαίως ἐγκαλῇ·
50 μετέρχεται τὸ δίκαιον εἰς πλεονεξίαν.

Μένανδρος.

51 Ἐὰν πένης ᾖς, εἶ δίκαιος κἀγαθός·
52 εἰ μὴ δίκαιος ᾖς γάρ, οὐκ ἂν ᾖς πένης.

Φιλιστίων.

53 Πενία καθ᾽ αὑτήν ἐστιν ἰσχυρὰ νόσος·
54 ἔρωτα προσλαβοῦσα δύο νόσους ποιεῖ.

---

29. 30 cf. Menandri παραινέσεις *O* 21 ex codice Urbinate ed. Guil. Meyer: οὐ τῇ στολῇ δεῖ, τῷ βίῳ δ᾽ εὐσχημονεῖν et Gregor. Naz. II p. 600 sq. (ed. Caillau) Gnom. tetrastich. 81 sqq.; cf. etiam Antiphanis fr. 264 ed. Kock (servatum apud Stobaeum flor. LXXIV 3) ‖ 31. 32 cf. 'Compar.' 147. 148 ‖ 33. 34 cf. 'Compar.' 144. 145 (ubi hi versus Menandro tribuuntur) ‖ 39. 40 cf. 'Compar.' 107. 108 ‖ 42 cf. locos similes, quos congessit Guil. Meyer in Actis academiae Bavaricae XV ser. II p. 432 ‖ 43—46 cf. 'Compar.' 133—136, ubi hi versus quattuor omnes Menandro tribuuntur ‖ 53 cf. Diphil. fr. 105 ed. Kock ‖

---

29 εὐσχημον(ήν) *R* (per scripturae compendium) ‖ τῷ Boissonade] τὸ *R* ‖ 31 μανθανε *R* ‖ 32 sic scripsi dubitanter ex 'Compar.'] προ του μαθεὶν τῶ νόμω προλαμβάνεις *R*; πρὸ τοῦ μαθεῖν σε, τῷ λόγῳ προλαμβάνειν (= προλάμβανε) Boissonade ‖ 33 νόμος Boissonade (ex 'Comparatione')] λόγος *R* ‖ φυλαχθεῖς *R* ‖ 34 ὁ μη φυλαχθεῖς *R* ‖ 35 κρίματος scripsi] κρίματα *R*, κριμάτων vel potius κρυμάτων Boissonade, καύματος Meineke ‖ 36 ὁ προδότης *R*] ὁ προδότης <ὢν> Boissonade, ὃς προδότης <ᾖ> Meineke ‖ 37 ἐὰν δυνάμενος μηδ᾽ ἐθέλων scripsi dubitanter] ἂν μη (sic) δυνάμενος· ἔθελον δὲ *R*; ἐὰν μὴ δυνάμενος θέλων δὲ Boissonade; ἂν μὴ δυνάμενος, ἀλλ᾽ ἐθέλων Meineke ‖ 38 μὴ] μη *R* ‖ καὶ θέλων *R*] μηδ᾽ ἐθέλων scribere ausus non sum in hac sententia contortiplicata ‖ κακόν Meineke ‖ 39 μη *R* ‖ 40 αὐτὸς προπάσχει Boissonade (ex 'Comparatione')] αὐτος πάσχη *R* ‖ 41 καθετέρου *R* ‖ 42 φρονίσης *R* ‖ πάντα *R* ‖ 44 παθεὶν *R* ‖ 45 sic scripsi e. g. (cf. 'Compar.')] ἀγαθοῦ γείτονος· ἂν ποτ(αι) (per scripturae compendium) γείτων ἔσει *R*, ἀγαθοῦ <δὲ> γείτονος ἐάν ποτε γείτων ἔσῃ Boissonade ‖ 46 sic scripsi] ὡς προδιδάσκει ἀγαθὸν προλάμβανε *R*, ὡς προσδιδάσκει ἀγαθὰ καὶ προσλάμβανε Boissonade ‖ 47 μάλλον ἢ ἀδικὴν *R* ‖ 48 ab hoc versu incipit folium 308ᵛ *R* ‖ μέμψει *R* ‖ οὐχι μεμφθῆσι *R* ‖ 50 μετέρχεται Boissonade] μετέρχετε γὰρ *R* ‖ 51 εἶ δίκαιος Boissonade] δίκαιος εἶ *R* ‖ κ᾽ἀγαθὸς *R* ‖ 52 sic Meineke] εἰμι δίκαιος ἢ γὰρ οὐκ ἂν ᾖς πένης *R*; <B.> Εἰμὶ (vel Εἰμί <γε>) δίκαιος. — <A.> Ἦ γὰρ οὐκ ἂν ᾖς πένης Boissonade ‖ 53 καθ᾽ αὑτήν Meineke] καθεαυτήν *R*, καθ᾽ ἑαυτήν Boissonade ‖ ἰσχυρᾶ *R* ‖ 54 ποιεῖ scripsi dubitanter] νοσῆ *R*, νοσεῖ (mulier scilicet, de qua in comoedia agebatur) Boissonade, νοσεῖς Meineke ‖ De eis, quae in *R* post hunc versum scripta sunt, cf. quae supra ad 'Comparationis' versus 77. 79. 80 adnotavi.

APPENDIX II.

Codicis Laurentiani LVIII 32 (nobis *L*, de quo cf. Bandinii catalogum II p. 479 sq.) folia 1—62 et 114—154 membranacea sunt et saeculo XII (inde a folio 114v altera manu ac fortasse potius ineunte saeculo XIII) scripta, folia 64—112 bombycina et saeculo XIII scripta, folia 63 et 113 et 155—171 chartacea et saeculo XV scripta. In folio 114r, quod eadem qua folia 1—62 manu saeculo XII scriptum est, hi leguntur trimetri viginti duo nondum editi, quorum scriptura cum admodum evanida sit, L. Cohn et R. Reitzenstein, quorum insigni liberalitati apographa scholaris huius sententiarum velitationis debeo, has tantum dispexerunt litteras*):

Μενάνδρου καὶ Φιλιστίωνοσ διάλεκτοσ: —

1 α'. Φ(ι)λιστίωνα τὸν καλόν τ(ε) κἀγαθό(ν) Μένανδροσ:
2 ἐγὼ [Μ]έ(ν)α(ν)δροσ πολλὰ χ(αί)ρ[ει]ν βο[ύλο]μα[ι]: —
3 β'. κα(ὶ) γὰρ †πα(ι)δ(ε)ῦσαι βούλομαι Φιλιστ(ί)[ων] Φιλιστίων:
4 .....(επ)[ει](ν Μ)[έ](να)νδρε τ(ὴ)ν (ἴ)σ(η)ν χ[άρ]ιν: —
5 γ'. ......χλ(α).....(υγ)χ....(π). πο. Μένανδροσ:
6 .....(ν) λέγει(ν) ἄ(ρξ)ασθαι ... βούλομαι: —
7 δ'. .(ο)ιν(ο)ν (θ)......(με) καὶ γὰρ τῆσ σχολῆσ Φιλιστίων:
8 [ε](ὐ)κα[ιρ](ί)α προτρέπεται τῷ λέγειν σαφῶσ: —
9 ε'. ὁ[ρ](ᾷ)[σ] (ἐ)[π](ὶ) (γ)ῆσ ἄνθρωπον τεθνηκότα· Μένανδροσ:
10 [ἄ](μ)εινον ἡμᾶσ μὴ γεννᾶσθαι τοὺσ βροτούσ: —
11 ς'. [οὐ γὰρ κ]ατ[ῄ]δ(ει ο)[ὕ]τοσ ἑαυτοῦ τὸν χρόνον Φιλιστίων:
12 [καὶ τὸν] (δι') ἄστρων ἀριθμὸν οὐκ ἐγνώρισεν: —
13 ζ'. (εἰ) γὰρ μαθὼν ἦν καὶ χρόνουσ ἠπίστατο, Μένανδροσ:
14 [ἔ](δ)ει τὸ τοῦτον θνητὸν ὄντα μὴ θανεῖν; : —
15 η'. [ἐ]ν δειλ(ίᾳ) γὰρ ζῶντεσ ἡμεῖσ τοῦ βίου Φιλιστίων:
16 .... (ε)ν ἡμῖν χὴ πλάνη παρίσταται: —
17 θ'. (ὅ)ταν θέλῃ τισ τἀπρεπῆ προσμανθάνειν, Μένανδροσ:
18 μάτην πλανᾶται τὸ σαφὲσ σαφῶσ μαθεῖν: —
19 ι'. ἐὰν θελήσῃσ βίον ἄλυπον ἐκτελεῖν, Φιλιστίων:
20 μὴ προσδόκα τὸ μέλλον κοὐ λυπῇ μάτην: —
21 ια'. ὅστισ κάτοιδε τοῦ βίου τὴν ἔκβασιν Μένανδροσ:
22 μαθὼν ὀδυνᾶται προσδοκῶν καθ' ἡμέραν: —

*) Nihil tacitus mutavi, nisi quod pro minusculis litteris passim substitui maiusculas; spero enim id unum hoc libello me effecturum esse, ut homines docti tandem perquirant codices miscellaneos et novas Menandri Philistionisque sententias indagent. Litteras, quarum lectio incertissima est, his uncinis () saepsi, a me suppletas his []. ‖ vers. 1 μενανδροσ *L* ‖ 5 aut χλ(α) aut χλ(η) *L* ‖ Μένανδροσ] μ̄ with ε̄ν above *L* ‖ 7 littera septima aut (θ) fuit aut (σθ) ‖ Φιλιστίων] φ with ῑ above *L* (item 11. 15. 19) ‖ 8 προτρέπεται an προστρέπεται incertum *L* ‖ τῷ scripsi dubitanter] τοῦ *L* ‖ 9 initio ὁ(ρ)α an ὁ(ν)α incertum *L* ‖ ἐπὶ producta syllaba posteriore pronuntiandum ‖ Μένανδροσ] μ̄ with ε̄ above *L* (item 13. 17. 21) ‖ 10 cf. e. g. Eurip. fr. 287. 900; Stob. flor. CXX ‖ 12 cf. e. g. Eurip. Herc. 667 sq. ‖ 16 aut (ε)ν aut (α)ν in *L* fuit ante ἡμῖν ‖ χὴ] καὶ ἡ *L* ‖ 17 θελὴ τὶσ *L* ut videtur ‖ 19 θελήσησ *L* ‖ 20 καὶ οὐ λυπῇ *L* ‖ 19—20 cf. Gnomologium Byzantinum ed. Wachsmuth in 'Studien z. d. gr. Flor.' p. 205 num. 245: εἰ βούλει βίον ἄλυπον ζῆν, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ὡς ἤδη συμβεβηκότα λογίζου ‖ 20 cf. 'Compar.' 195 μὴ λυποῦ μάτην ‖ 22 hic abrumpitur certamen in *L* imperfectum.

CORRIGENDA: p. 4, 17 sqq.] Codex *P* anno 1493 Patavii scriptus est (cf. Anecd. Var. I p. 280); paulo ante sed eodem fortasse anno et eadem in urbe suspicor manu Scipionis Carteromachi (i. e. ***Scipione Fortiguerri*** vel potius ***Forteguerra***, qui anno 1467 natus est) scriptum esse codicem *Q*, siquidem anno 1493 Scipionem Patavii vixisse constat (cf. Franc. Ant. Zachariae 'Bibliotheca Pistoriensis', Augustae Taurinorum a. 1752, p. 249 et 254 sq. ‖ p. 5 adn. 1 num. 5 redit in E. Milleri 'Fragments inédits de littérature grecque' (Parisiis 1883) p. 19 num. 78 ‖ p. 7, v. 37 lege „1838 a Friderico“ ‖ p. 8, 36 dele verba „Σύγκρισις—eiusdem“ ‖ p. 14, 5 lege „deprehenderis“ ‖ p. 13, 22 dele verba „qui saeculo VI“ ‖ p. 14, 3 lege ἀργύριον ‖ p. 16, 37 dele „4?.“ ‖ Ad 'Comp.' v. 57. 58 et 111—114 cf. Maximi memoriam in cod. Escurialensi servatam (in E. Milleri catalogo p. 301).

ORDO THEOLOGORUM EVANGELICORUM.

GEORGIUS LUDOVICUS HAHN, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Doctrinam Ioannis apostoli* exponet d. Sat. h. VIII. et IX. Privatim II. *Theologiam Novi Testamenti* docebit quinquies h. VIII. III. *Evangelium Ioannis* interpretabitur quinquies h. IX.

IULIUS FERDINANDUS RAEBIGER, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes in Vet. Test. interpretando* moderabitur *in seminario regio* d. Sat. h. IX. et X. Privatim II. *Encyclopaediam theologiae* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX. III. *Psalmos* interpretabitur quinquies h. X.

EDUARDUS MEUSS, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes ad theologiam systematicam pertinentes in seminario regio* moderabitur d. Lun. h. V. et VI. II. *Exercitationibus catecheticis in seminario practico instituendis* praeerit d. Iov. h. IV. et V. Privatim III. *Ethicen theologicam* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. Sat. h. XI. IV. *Theologiam symbolicam* tradet d. Lun. Mart. Iov. Ven. Sat. h. XII.

FRIDERICUS GUILELMUS SCHULTZ, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes in Nov. Test. interpretando* moderabitur *in seminario regio* d. Merc. h. V. et VI. Privatim II. *Epistulam ad Romanos datam* interpretabitur quinquies h. IX. III. *Genesin* interpretabitur quinquies h. X.

HERMANNUS WEINGARTEN, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes ad historiam ecclesiae pertinentes in seminario regio* moderabitur d. Mart. h. V. et VI. Privatim II. *Historiam ecclesiae medii aevi* (historiae ecclesiasticae partem secundam) tradet quinquies h. XI. III. *Historiam dogmatum christianorum* docebit quinquies h. XII.

CHRISTOPHORUS HERMANNUS SCHMIDT, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes homileticas in seminario regio practico instituendas* moderabitur d. Lun. h. III. et IV. Privatim II. *Theologiae dogmaticae partem priorem sive universalem* docebit quinquies h. VIII. III. *Theologiae practicae partem alteram quae est de arte catechizandi, de cura animarum, de regimine ecclesiastico* tradet quinquies h. IX.

CHRISTIANUS FRIDERICUS DAVID ERDMANN, Dr. P. P. O. hon. Per semestre aestivum negotiis ecclesiasticis impeditus lectiones non habebit.

ERNESTUS KUEHL, Theol. Lic., Phil. Dr. Gratis. *Iacobi epistulam* interpretabitur d. Merc. h. XII. Privatim. *Epistulam ad Hebraeos datam* interpretabitur d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XII.

EDUARDUS BRATKE, Theol. Lic., Phil. Dr. Privatim. *Historiam evangelici cultus dei et cantus ecclesiastici evangelici* tradet d. Sat. h. IX. et X.

ORDO THEOLOGORUM CATHOLICORUM.

IOSEPHUS HENRICUS FRIEDLIEB, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *In seminario regio theol. cath. sodalium exercitationes in Nov. Test.* moderabitur d. Sat. h. X. et XI. II. *Hermeneuticam biblicam una cum arte critica* tradet d. Iov. et Ven. h. X. Privatim III. *Epistulam S. Pauli ad Hebraeos* explicabit d. Lun. Mart. Merc. h. X.

FRANCISCUS ANTONIUS BITTNER, Dr. P. P. O. Publice. *De concilio Vaticano* disseret d. Lun. Mart. Merc. h. IX.

FERDINANDUS ATHANASIUS PROBST, Dr. P. P. O. Publice I. *De sacrificio missae* disseret d. Ven. h. III., d. Sat. h. IX. Privatim II. *Theologiae pastoralis partem alteram* docebit d. Lun. Mart. Merc. Iov. h. IX.

HUGO LAEMMER, Dr. P. P. O. Publice I. *In seminario regio theol. cath. sodalium exercitationes patrologicas* moderabitur d. Iov. h. X. Privatim II. *Historiam ecclesiae universalem ab aevo inde apostolico ad pontificatum usque S. Gregorii M.* enarrabit d. Lun. Mart. Ven. Sat. h. XI. III. *Iuris ecclesiastici partem priorem* tradet d. Merc. et Iov. h. XI. ac Ven. et Sat. h. XII.

PAULUS SCHOLZ, Dr. P. P. O. Publice I. *In seminario regio theol. cath. sodalium exercitationes in Vet. Test.* moderabitur d. Sat. h. X. et XI. Privatim II. *Introductionem in Vet. Test.* tradet d. Iov. Ven. Sat. h. VIII. III. *Prophetas minores* interpretabitur d. Lun. Mart. Merc. h. VIII.

ARTHURUS KOENIG, Dr. P. P. O. Publice I. *In seminario regio theol. cath. exercitationes dogmaticas* moderabitur h. def. II. *Repetitorium theologiae dogmaticae* instituet d. Merc. h. VI. Privatim III. *Theologiae dogmaticae specialis partem tertiam* docebit d. Lun. Mart. Merc. Iov. h. XII. IV. *Apologeticae partem alteram* tradet d. Lun. Merc. Ven. h. V.

IOANNES KAYSER, Dr. P. P. O. hon. Lectiones non habebit.

ADAMUS KRAWUTZCKY, Dr. P. P. E. Publice I. *Ascesis christianae historiam* tradet d. Iov. h. VII. Privatim II. *Theologiae moralis partem alteram* docebit d. Lun. Mart. Merc. Ven. Sat. h. VII.

CAROLUS IOSEPHUS MUELLER, Dr. P. P. E. Privatim. *Introductionem generalem et specialem in Nov. Test. libros* tradet ternis per hebd. diebus h. def.

ORDO IURECONSULTORUM.

CAROLUS L. B. DE STENGEL, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Ius publicum quod pertinet ad colonias imperii Germanici* docebit d. Mart. h. VI. Privatim II. *Philosophiam iuris* docebit d. Mart. Merc. Iov. h. VII. III. *Ius publicum Germanicum et Borussicum* tradet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XI.

LUDOVICUS GITZLER, Dr. P. P. O. Publice. *Ordinem iudiciorum et cognitionum in causis matrimonialibus* exponet d. Lun. et Mart. h. XII.

HERMANNUS SEUFFERT, Dr. P. P. O. Publice I. *In seminario regio exercitationes iuris criminalis et processus civilis* moderabitur d. Lun. h. V. et VI. Privatim II. *Ius criminale* docebit quotidie h. VIII. III. *Processum criminalem* exponet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IX.

IACOBUS BEHREND, Dr. P. P. O. Publice I. *In seminario regio exercitationes iuris Germanici* moderabitur d. Merc. h. V. et VI. Privatim II. *Ius privatum Germanicum* docebit d. Mart. Merc. Iov. Ven. Sat. h. IX., d. Lun. h. IX. et X. III. *Historiam iuris Germanici* tradet d. Mart. Merc. Iov. Ven. Sat. h. X.

SIGFRIDUS BRIE, Dr. P. P. O. Publice I. *De finibus inter civitatem et ecclesiam regundis* disseret d. Sat. h. XI. Privatim II. *Ius ecclesiasticum Catholicorum et Evangelicorum* docebit quinis prioribus hebd. diebus h. XI. III. *Encyclopaediam iuris* tradet d. Lun. Merc. Ven. h. X. IV. *Ius gentium hodiernum* exponet d. Mart. Iov. Sat. h. X.

HERMANNUS SCHOTT, Dr. P. P. O. Publice I. *Ius familiae* docebit d. Merc. h. V. Privatim II. *Historiam iuris Romani* exponet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VIII. III. *Doctrinam iuris civilis de obligationibus et hereditatibus* explicabit d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IX. et d. Lun. Mart. Iov. h. V. IV. *Exercitationes iuris civilis* moderabitur d. Ven. h. V—VII.

MAURICIUS WLASSAK, Dr. P. P. O. Publice I. *Doctrinam de pignoribus* tractabit d. Sat. h. XI. Privatim II. *Institutiones iuris Romani* exponet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IX. III. *Pandectarum doctrinam generalem et ius quod pertinet ad res* tradet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VIII., d. Sat. h. VIII. et IX.

FELIX FRIDERICUS BRUCK, Dr. P. P. E. Publice I. *Ius quod ad inventiones pertinet (Patentrecht)* docebit d. Sat. h. XI. Privatim II. *Ius ad rem rusticam pertinens* docebit d. Lun. Mart. Merc. Iov. h. XI. III. *Theoriam processus civilis* tradet quotidie h. XII.

GEORGIUS EGER, Dr. Privatim I. *Ius commercii et cambiale* tradet ter per hebd. h. def. II. *Ius postale et telegraphicum* docebit semel per hebd. h. def.

MAXIMILIANUS PAPPENHEIM, Dr. Gratis I. *Historiam iuris criminalis Germanici* exponet d. Sat. h. XII. Privatim II. *Ius privatum Borussicum* tradet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. VII.

CHRISTIANUS MEURER, Dr. Privatim I. *Ius ecclesiasticum Catholicorum et Evangelicorum* docebit d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XII. II. *Ius matrimonii ecclesiasticum et civile* tractabit d. Sat. h. XI. et XII.

ERNESTUS STAMPE, Dr. Privatim I. *Exercitationes exegeticas de iure Romano* moderabitur d. Mart. et Iov. h. XI. II. *Disputationes ad pandectarum doctrinam pertinentes* reget d. Merc. et Ven. h. X., d. Mart. et Iov. h. XII.

ORDO MEDICORUM.

HENRICUS FRITSCH, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Historiam et pathologiam et therapiam pelvis angustae* exponet d. Merc. h. IV. Privatim II. *Exercitationes clinicas et policlinicas gynaecologicas* moderabitur quinquies per hebd. h. III. III. *Exercitationes artis obstetriciae phantomate adhibito* habebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IV.

RUDOLPHUS PETRUS HENRICUS HEIDENHAIN, Dr. P. P. O. Publice I. *De calore animali* disseret d. Lun. h. IV. Privatim II. *Physiologiae experimentalis partem priorem physiologiam generalem et functiones musculorum atque systematis nervosi continentem* tradet quotidie h. VII. III. *Histologiam* docebit d. Merc. et Sat. h. IX. Privatissime IV. a) *Cursum microscopicum* diriget d. Mart. et Merc. vel d. Iov. et Ven. h. III. et IV. b) *Exercitationes practicas in instituto physiologico* regere perget quotidie horis matutinis et vespertinis.

ANTONIUS BIERMER, Dr. P. P. O. Publice I. *De morbis ventriculi* disseret d. Ven. h. XII. Privatim II. *Capita selecta pathologiae specialis* docebit d. Lun. Mart. Iov. h. IX. III. *Clinicum et policlinicum medicum* moderabitur quinquies per hebd. h. X½—XII.

HERMANNUS FISCHER, Dr. P. P. O. Publice I. *De tumoribus* disseret h. def. Privatim II. *Clinicum et policlinicum chirurgicum* moderabitur quinquies per hebd. h. VII—IX½. III. *Cursum operationum chirurgicarum* instituet ter per hebd. h. V—VII. vesp. (una cum Richter, P. P. E.).

RICHARDUS FOERSTER, Dr. P. P. O. Publice I. *De relationibus quae intercedunt inter morbos totius corporis et morbos organi visus* disseret d. Iov. h. XII. Privatim II. *Clinicum et policlinicum ophthalmologicum* moderabitur d. Lun. Merc. Sat. h. XII—I¼. Privatissime III. *Exercitationes operationum quae in oculo instituuntur practicas* instituet d. Mart. et Ven. h. XII.

CAROLUS HASSE, Dr. P. P. O. Publice I. *Morphologiam integumenti* docebit semel per hebd. h. VIII. Privatim II. *Morphologiae partem secundam* tradet quotidie h. XII. et d. Iov. h. X. III. *De organis sensuum hominis animaliumque* disseret quater h. IX.

AEMILIUS PONFICK, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes in instituto pathologico* moderabitur. Privatim II. *Cursum demonstrativum anatomiae pathologicae* habebit d. Lun. Merc. Ven. h. VIII¼—IX½, simul cum exercitationibus necropticis d. Sat. h. VII—IX. III. *Cursum practicum histologiae pathologicae* instituet d. Lun. et Iov. h. VIII¼—X¼, d. Sat. h. IX—XI. IV. *Anatomiae pathologicae partem specialem* tradet quotidie excepto d. Sat. h. III.

GUILELMUS FILEHNE, Dr. P. P. O. Publice I. *De intoxicationibus nonnullis* disseret d. Ven. h. VI. Privatim II. *Pharmacologiam demonstrationibus adiunctis* tractabit quinquies per hebd. h. V. III. *Balneologiam* docebit d. Lun. et Iov. h. XII.

CAROLUS IMMANUEL KLOPSCH, Dr. P. P. E. Publice I. *Historiam chirurgiae recentioris* tradet semel per hebd. h. V. Privatim II. *Orthopaediam* docebit bis per hebd. h. def.

RUDOLPHUS VOLTOLINI, Dr. P. P. E. Publice I. *Anatomen organi auditus quoad morbos eiusdem* tradet d. Lun. h. V. Privatissime II. *Cursum laryngoscopicum et rhinoscopicum* instituet bis per hebd. h. def.

LEOPOLDUS AUERBACH, Dr. P. P. E. Publice I. *De historia naturali protozoorum* disseret semel per hebd. Privatim II. *De generatione et embryologia vertebratorum* disseret bis per hebd.

HERMANNUS LUDOVICUS COHN, Dr. P. P. E. Publice I. *Exercitationes ophthalmologicas propaedeuticas* habebit d. Merc. h. V. Privatim II. *Cursum ophthalmoscopicum* instituet d. Mart. et Ven. h. IV.

RICHARDUS GSCHEIDLEN, Dr. P. P. E. Publice I. *De urinae chemia* disseret d. Lun. h. V. Privatim II. *Hygienen publicam demonstrationibus illustratam* docebit d. Lun. et Mart. h. II. Privatissime III. *Exercitationes hygienes in modum seminarii* diriget semel per hebd. h. def.

AEMILIUS RICHTER, Dr. P. P. E. Publice I. *Amputationes et resectiones artuum* docebit semel per hebd. Privatim II. *De aciurgia speciali* disseret ter per hebd. h. IV. III. *Operationes chirurgicas in cadavere exercendas* demonstrabit (una cum Fischer, P. P. O.) ter per hebd. h. V. et VI.

LUDOVICUS HIRT, Dr. P. P. E. Publice I. *Selecta capita hygienes publicae* commilitonibus omnium ordinum enarrabit semel per hebd. Privatim II. *Clinicum et policlinicum morborum systematis nervosi* moderabitur d. Sat. h. III. et IV.

IULIUS SOMMERBRODT, Dr. P. P. E. Publice I. *De pulsu arteriarum* disseret semel per hebd. Privatim II. *Selecta capita pathologiae et therapiae specialis* tradet quater per hebd.

ALBERTUS NEISSER, Dr. P. P. E. Publice I. *Therapiam generalem et specialem morborum cutaneorum* docebit d. Sat. h. XI. Privatim II. *Clinicum et policlinicum morborum cutaneorum et venereorum* moderabitur d. Lun. Merc. Iov. h. IX½—X½.

OTTO SOLTMANN, Dr. P. P. E. Publice I. *De naturali et artificiali infantium nutritione una cum demonstrationibus* disseret d. Lun. h. V. Privatim II. *Clinicum et policlinicum paediatricum* moderabitur d. Mart. et Ven. h. V et VI. III. *Cursum practicum de hygiene et de vaccinatione rite instituenda* habebit d. Iov. h. V.

HUGO MAGNUS, Dr. P. P. E. Publice I. *Exercitationes clinicas* instituet bis per hebd. Privatim II. *Exercitationes ophthalmoscopicas* reget bis per hebd.

GUSTAVUS BORN, Dr. P. P. E. Publice I. *Osteologiam et syndesmologiam generalem* tractabit semel per hebd. h. VII. Privatim II. *Osteologiam et syndesmologiam hominis specialem* docebit bis per hebd. h. VII.

CAROLUS WERNICKE, Dr. P. P. E. Publice I. *De cerebri structura et functionibus* disseret d. Sat. h. XII. Privatim II. *De morbis psychicis et neuralogicis* disseret d. Mart. et Ven. h. IX. III. *Clinicum psychiatricum et neuralogicum* moderabitur d. Lun. et Merc. h. XII.

GUILELMUS ROUX, Dr. P. P. E. Publice I. *Anatomiam nervorum periphericorum hominis* docebit semel per hebd. Privatim II. *Autogenesin cum mechanice autogeneseos* tractabit bis per hebd. h. VIII.

IULIUS BRUCK, Dr. Privatim I. *Pathologiam et therapiam specialem morborum dentium* exponet bis per hebd. h. XII. Privatissime II. *Policlinicum odontiatricum* moderabitur quotidie h. def.

IACOBUS GOTTSTEIN, Dr. Gratis I. *Exercitationes diagnosticas et therapeuticas de morbis organi auditus* habebit semel per hebd. h. def. Privatissime II. *Exercitationes rhinoscopicas et laryngoscopicas policlinice morborum nasi, pharyngis, laryngis adiuncta* moderabitur bis per hebd. h. def.

ERNESTUS FRAENKEL, Dr. Gratis I. *Repetitorium artis obstetriciae* instituet semel per hebd. h. def. Privatim II. *Exercitationes gynaecologicas propaedeuticas* habebit d. Mart. Iov. Ven. h. II.

GUSTAVUS IOSEPH, Dr. Privatim I. *Zoologiam medicinalem* docebit ter per hebd. h. def. II. *Capitis humani osteologiam, anatomen capitis universalem respecturus* tradet bis per hebd. h. def.

IOANNES KOLACZEK, Dr. Gratis I. *De tumoribus* adiunctis demonstrationibus microscopicis disseret semel per hebd. h. def. Privatim II. *De operationibus plasticis* disseret ter per hebd. h. def.

OTTOMARUS ROSENBACH, Dr. Gratis I. *De principalibus internae medicinae et explorandi et curandi methodis* demonstrationibus adiunctis disseret bis per hebd.

ALFREDUS BUCHWALD, Dr. Gratis I. *De therapia morbi renum et de renoscopia* disseret semel per hebd. Privatim II. *Capita selecta materiae medicae et therapiae* exponet bis per hebd.

IOSEPHUS IACOBI, Dr. Gratis I. *De historia et prophylaxi cholerae morbi* disseret semel per hebd. Privatim II. *Medicinam forensem* tradet bis per hebd. Privatissime et gratis III. *Theoriam et praxin vaccinandi* tradet h. def.

MAXIMILIANUS WIENER, Dr. Gratis I. *De physiologia foetus* aget d. Sat. h. II. Privatim II. *De morbis mulierum* disseret d. Lun. et Iov. h. II.

MAXIMILIANUS BERNHARDUS FREUND, Dr. Gratis I. *Paediatrices capita selecta* tradet semel per hebd. h. def. Privatim II. *De vaccinatione cum exercitationibus practicis* aget semel per hebd. h. def.

TRAUGOTT KRONER, Dr. Gratis I. *Exercitationes gynaecologicas diagnosticas* habebit d. Sat. h. II. Privatim II. *De pathologia et therapia puerperii* disseret d. Lun. et Iov. h. V.

FRANCISCUS ROEHMANN, Dr. Privatim I. *Chemiam physiologicam* docebit d. Lun. Iov. Ven. h. VIII. Privatissime II. *Exercitationes chemiae practicas* in usum et eorum, qui his studiis operam dare incipiunt, et eorum, qui longius provecti sunt, habebit bis per hebd. h. def.

ARNOLDUS HILLER, Dr. Gratis. *Hygienes militaris partem alteram (hygienen castrorum atque itineris, vestitus et armaturae, alimentationis, atque morbos ex itineribus contractos continentem)* tractabit bis per hebd. h. def.

CAROLUS PARTSCH, Dr. Gratis I. *De luxationibus* disseret semel per hebd. Privatim II. *De fracturis ossium* disseret ter per hebd. III. *Desmologiam* tractabit semel per hebd.

CAROLUS SCHOENLEIN, Dr. Gratis I. *De animalium electricitate* disseret semel per hebd. Privatim II. *Repetitorium physiologiae* instituet bis per hebd.

IOSEPHUS SCHROETER, Dr. Gratis I. *De fungis esculentis et nocivis* disseret semel per hebd. II. *De aëris et aquae relationibus hygienicis* disseret. Privatim III. *De fungis quibus morbi herbarum cultarum efficiuntur* disseret bis per hebd. IV. *Exercitationes ad investigandos et determinandos et colendos fungos spectantes* habebit h. def.

ADOLPHUS LESSER, Dr. Privatim. *Medicinam forensem* docebit bis per hebd.

ORDO PHILOSOPHORUM.

OSCARUS AEMILIUS MEYER, Dr. P. P. O. h. t. Dec. Publice I. *Seminarii physico-mathematici exercitationes* moderabitur d. Merc. h. VII. Privatim II. *Opticen* experimentis illustrabit d. Lun. Mart. Merc. Iov. h. XI. III. *Theoriam electricitatis et magnetismi mathematicam* tradet d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VII. Privatissime IV. *In laboratorio physico* commilitonibus in experimentis iam versatis aderit quotidie.

CAROLUS IACOBUS LOEWIG, Dr. P. P. O. Publice I. *De analysi chemica* disseret ter per hebd. h. XII. Privatim II. *Chemiam anorganicam* docebit et *experimentis* illustrabit quotidie h. VIII. Privatissime III. *In laboratorio chemico* operam daturis aderit quinquies per hebd. horis consuetis.

ADOLPHUS FRIDERICUS STENZLER, Dr. P. P. O. Publice I. *Institutiones linguae Sanscritae* continuabit d. Mart. et Ven. h. IV. Privatim II. *Grammaticam linguae Sanscritae* docebit d. Mart. et Ven. h. III.

CAROLUS WEINHOLD, Dr. P. P. O. Publice I. *Seminarii Germanici exercitationibus* praeerit d. Merc. h. VII. et VIII. Privatim II. *Nibelungiadem* interpretabitur d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VIII.

RICHARDUS ROEPELL, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes seminarii historici* moderari perget bis per hebd. Privatim II. *Historiam Germaniae inde ab a. 1815* docere perget bis per hebd. h. XII.

FERDINANDUS ROEMER, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes mineralogico-geognosticas* instituet d. Sat. h. IX. Privatim II. *Mineralogiam* docebit quinquies per hebd. h. VIII. III. *Palaeontologiam* docebit quater per hebd. h. X. Privatissime et gratis IV. *In museo mineralogico* operam daturis aderit quotidie h. XI. et XII.

MARTINUS HERTZ, Dr. P. P. O. Publice I. *Seminarii philologici exercitationes* moderari perget d. Merc. h. IX et X. Privatim II. *Philologiae apud veteres historiam usque ad interitum imperii Romanorum occidentalis* enarrabit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX.

IOANNES GODOFREDUS GALLE, Dr. P. P. O. Publice I. *Calculum eclipsium solis* explicabit d. Sat. h. IX. Privatim II. *De longitudine et latitudine geographica determinanda* disseret d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX.

AUGUSTUS ROSSBACH, Dr. P. P. O. Publice I. *Seminarii philologici exercitationes* moderabitur bis per hebd. h. def. II. *Exercitationibus archaeologicis* praeerit h. def. Privatim III. *Historiam criticam carminum Homericorum* docebit et *primam Iliadis rhapsodiam* explicabit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. VII. IV. *Historiam artis plasticae Graecorum* illustrabit et *musei archaeologici monumenta* interpretabitur d. Merc. h. VII. et VIII. et d. Sat. h. VII.

HENRICUS EDUARDUS SCHROETER, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes mathematicas in seminario mathematico-physico* instituet semel per hebd. h. def. Privatim II. *Theoriam generalem superficierum curvarum et linearum duplicis curvaturae* docebit d. Lun. Merc. Ven. h. X. III. *Capita selecta geometriae syntheticae* exponet d. Mart. et Iov. h. X.

THEODORUS POLECK, Dr. P. P. O. Publice I. *Colloquium chemico-pharmaceuticum* instituet d. Sat. h. VII. mat. Privatim II. *Chemiam anorganicam ratione pharmaciae habita* tradet et experimentis illustrabit sexies per hebd. h. IX. III. *Analysin volumetricam* docebit d. Mart. et Iov. h. VII. mat. IV. *Toxicologiam chemico-forensem* docebit et experimentis illustrabit d. Lun. Merc. Ven. h. VII. mat. V. *In instituti pharmaceutici laboratorio exercitationes chemicas praecipue ad pharmaciam, chemiam forensem, hygienen publicam spectantes* moderabitur quinquies per hebd. ab h. IX. usque ad h. V.

VLADISLAUS NEHRING, Dr. P. P. O. Publice I. *Introductione facta selecta capita mythologiae Slavicae* tractabit d. Sat. h. XII. Privatim II. *Historiam litterarum in Polonia et Russia saec. XVIII* enarrare perget h. def. III. *Exercitationes Slavo-philologicas* instituet d. Lun. Merc. Iov. h. VI.

ANTONIUS SCHNEIDER, Dr. P. P. O. Publice I. *Historiam naturalem insectorum* docebit d. Merc. h. X. Privatim II. *Zoologiam generalem rerum naturalium aeque ac medicinae studiosis destinatam* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X. III. *Exercitationes zoologicas et microscopicas* moderabitur (una cum Rohde, Dr.) d. Mart. et Iov. h. V. et VI.

GUILELMUS STUDEMUND, Dr. P. P. O. Publice I. *Seminarii philologici exercitationes* (proposito Ciceronis de legibus libro II) *et disputationes* moderabitur d. Sat. h. X—I. Privatim II. *Romanorum religionem et antiquitates sacras* enarrabit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X. III. *Palaeographiam Graecam* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XII.

EDUARDUS MAGNUS, Dr. P. P. O. Valetudine impeditus scholas non habebit.

FERDINANDUS COHN, Dr. P. P. O. Publice I. *De fungis* disseret d. Lun. et Iov. h. V. Privatim II. *Elementa botanices universae* tradet d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XI., d. Mart. et Merc. h. VI. III. *Cursum microscopicum* tironibus offert quater per hebd. Privatissime IV. *In instituto phytophysiologico* operam daturis aderit.

AUGUSTUS DE MIASKOWSKI, Dr. P. P. O. Privatim I. *Doctrinam fructuum publicorum* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IV. II. *Historiam doctrinae fructuum publicorum* docebit d. Ven. h. V. III. *Oeconomiae publicae partem specialem* docebit d. Lun. Mart. Iov. h. V. Privatissime et gratis IV. *Exercitationes oeconomico-politicas* moderari perget bis per hebd. h. def.

GUILELMUS LEXIS, Dr. P. P. O. Publice I. *De rationibus commercii* disseret d. Merc. h. IV. Privatim II. *Oeconomiae politicae partem generalem* docebit d. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XI. Privatissime et gratis III. *Exercitationes politico-oeconomicas* moderabitur bis per hebd. h. def.

IACOBUS ROSANES, Dr. P. P. O. Privatissime et gratis I. *Exercitationes mathematicas in seminario mathematico-physico* moderabitur semel per hebd. Privatim II. *Capita e geometria analytica selecta* exponet bis per hebd. h. VIII. III. *Elementa theoriae numerorum* docebit bis per hebd. h. VIII.

GUSTAVUS ADOLPHUS ENGLER, Dr. P. P. O. Publice I. *Excursiones quas vocant botanicas* (una cum Pax, Dr.) instituet. Privatim II. *Botanicen specialem (familias naturales)* exponet quater per hebd. d. Mart. et Merc. h. V., d. Iov. et Ven. h. VI. in horto botanico. Privatissime III. *Cursum microscopicum inprimis ad pharmaciam spectantem* instituet d. Merc. h. XI. et XII. Privatissime et gratis IV. *Colloquium botanicum* reget.

THEODORUS WEBER, Dr. P. P. O. Privatim I. *Historiam philosophiae recentioris* enarrabit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IV. Publice II. *Exercitationes psychologicas et metaphysicas* instituet d. Merc. h. IV.

BENNO ERDMANN, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes philosophas (psychologicas)* moderabitur d. Merc. Sat. h. VII matutina. Privatim II. *Logicam* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IV. III. *Encyclopaediam philosophiae* tradet d. Lun. Mart. Iov. h. V.

FRANCISCUS PRAETORIUS, Dr. P. P. O. Privatim I. *Scripturae cuneatae et linguae assyriacae elementa* tradet d. Lun. et Merc. h. IV. II. *Scripta syriaca* interpretabitur d. Mart. et Iov. h. IV. III. *Zamahšarii opus grammaticum cui Almufassal inscriptum est* interpretabitur d. Lun. et Merc. h. V. Publice IV. *Exercitationes ad linguam arabicam spectantes* moderabitur d. Mart. h. V.

WALTERUS DE FUNKE, Dr. P. P. O. Publice I. *Theoriam rei rusticae inde ab Albrechti Thaer aetate* historice explicabit d. Mart. h. XII. II. *Excursiones oeconomicas in praedia rustica et demonstrationes practicas* instituet diebus et horis definiendis. Privatim III. *Doctrinam de computatione et taxatione in rebus rusticis adhibenda adiunctis exercitationibus* docebit d. Iov. Ven. Sat. h. VIII. IV. *Disciplinam rei bovinae* tradet d. Mart. et Merc. h. VIII.

IACOBUS CARO, Dr. P. P. O. Privatim I. *Historiam universalem (politicam atque litterariam) temporis inde ab a. 1648 usque ad a. 1789* enarrabit ter per hebd. h. XII. Privatissime et gratis II. *Exercitationes historicas* binis horis per hebd. moderabitur.

CLEMENS BAEUMKER, Dr. P. P. O. Publice I. *Fragmenta philosophorum qui ante Socratem fuerunt* interpretanda proponet d. Mart. h. VI. et VII. Privatim II. *Antiquorum philosophorum sententias* enarrabit d. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IV. III. *Historiam paedagogices* docebit d. Mart. Merc. Iov. h. V.

ADOLPHUS GASPARY, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes Provinciales seminarii Romanensis* moderabitur d. Sat. h. X. et XI. Privatim II. *De linguae Francogallicae sonis et formis* disseret d. Lun. Mart. Merc. Iov. Ven. h. XII.

THEODERICUS SCHAEFER, Dr. P. P. O. Privatim I. *Historiam imperatorum Teutonicorum* tradet d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IX. Privatissime et gratis II. *Exercitationes seminarii historici* moderabitur d. Lun. h. VI. et VII.

IOSEPHUS PARTSCH, Dr. P. P. O. Publice I. *Historiam geographiae apud Graecos et Romanos* enarrabit d. Mart. Merc. Iov. h. III. Privatim II. *Geographiam Germaniae* explicabit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. X.

EDUARDUS MEYER, Dr. P. P. O. Publice I. *Exercitationes seminarii historici* moderabitur d. Iov. h. VI. et VII. Privatim II. *Historiam imperii Romani a pugna Pydnensi (a. 168 a. Chr.) usque ad Antoninorum tempus* enarrabit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. XI. III. *Historiam Israelitarum* enarrabit d. Merc. et Sat. h. XI.

EUGENIUS KOELBING, Dr. P. P. O. Publice I. *De Miltonis vita et scriptis* disseret d. Merc. h. VI. Privatim II. *Shakespearii fabulam quae Macbeth inscribitur* interpretabitur d. Ven. h. X et XI. III. *Beowulf carmen anglosaxonicum* interpretabitur d. Iov. h. X. et XI. IV. *Eddae carmina selecta* leget cum commilitonibus d. Iov. h. VI. et VII. Privatissime et gratis V. *Seminarii Anglici exercitationibus* praeerit d. Ven. h. VI. et VII.

RICHARDUS COLMARUS GRUENHAGEN, Dr. P. P. E. Privatim I. *Historiam regni Borussici inde ab anno 1756* enarrabit d. Mart. et Ven. h. VIII. Privatissime et gratis II. *Exercitationes historico-diplomaticas* habebit d. Merc. h. II. et III.

IACOBUS FREUDENTHAL, Dr. P. P. E. Privatim I. *Historiam philosophiae Graecae* enarrabit d. Lun. Merc. Iov. Ven. h. V. Privatissime et gratis II. *Exercitationes philosophas de Aristotelis psychologia* moderabitur d. Mart. h. V.

VICTOR DE RICHTER, Dr. P. P. E. Publice I. *Colloquium chemicum* instituet semel per hebd. Privatim II. *Chemiam technicam* docebit bis per hebd.

HUGO WEISKE, Dr. P. P. E. Publice I. *Analysin chemicam ad agriculturam pertinentem* tradet et demonstrationibus illustrabit d. Sat. h. X. Privatim II. *Exercitationes chemicas ad agriculturam pertinentes* moderabitur quinquies per hebd. h. II—V. III. *De animalium domesticorum pastione* disseret d. Iov. et Ven. h. X.

RICHARDUS METZDORF, Dr. P. P. E. Publice I. *Demonstrationes ad morbos animalium domesticorum pertinentes* instituet d. Merc. h. IV. Privatim II. *De equis* disseret d. Mart. Merc. Iov. h. IX. III. *Hygienen animalium domesticorum* docebit d. Mart. h. IV. Privatissime IV. *In laboratorio instituti veterinarii* operam daturis aderit bis per hebd. h. def.

SIGFRIDUS FRIEDLAENDER, Dr. P. P. E. Publice I. *De compositione lactis eiusque analysi chemica* disseret d. Merc. h. X. Privatim II. *Technologiam lactis* docebit d. Lun. et Mart. h. X. III. *In instituti technologici laboratorio* operam daturis aderit d. Lun. Mart. Iov. h. II—V.

FRIDERICUS HOLDEFLEISS, Dr. P. P. E. Publice I. *Doctrinam rei oviariae* tractabit d. Iov. h. XII. Privatim II. *Doctrinae agriculturae partem specialem* tradet d. Lun. h. VIII. et IX., d. Sat. h. XI. III. *Chemiam agriculturae* docebit d. Ven. et Sat. h. IX.

CONRADUS ZACHER, Dr. P. P. E. Publice I. *Theocriti idyllia* interpretabitur *adiunctis exercitationibus,* binis per hebd. h. def. Privatim II. *Taciti Annalium librum I* explicabit d. Mart. Iov. Ven. h. VIII.

LEONARDUS WEBER, Dr. P. P. E. Publice I. *Mensurarum physicalium unitatum rationem* exponet d. Sat. h. IX. Privatim II. *Apparatuum et instrumentorum quibus physicis utendum est rationem* demonstrabit d. Mart. Merc. Iov. Ven. h. IX. Privatissime III. *Quaestionibus physicis selectis* operam daturis aderit quotidie in laboratorio physico.

ALFREDUS HILLEBRANDT, Dr. P. P. E. Publice I. *Scripta Vedica* interpretari perget d. Lun. et Iov. h. VI. II. *De Buddhae vita et doctrina* disseret d. Merc. h. VI. Privatim III. *Grammaticam linguae Avesticae* docebit d. Mart. et Ven. h. VIII.

OSCARUS ERDMANN, Dr. P. P. E. Privatim I. *De Schilleri vita scriptisque* disseret d. Mart. et Ven. h. III. II. *Linguae Theotiscae saeculorum XII. et XIII. elementa* tradet d. Lun. et Iov. h. III. Privatissime et gratis III. *Exercitationes in legendis interpretandisque carminibus Theotiscis saeculorum XII. et XIII.* instituet cum sodalibus ad studia Theotisca accessuris d. Merc. h. III. et IV.

AUGUSTUS SCHMARSOW, Dr. P. P. E. Publice I. *Artium technicarum historiam inde ab initio medii aevi* illustrabit d. Mart. et Iov. h. XII. Privatim II. *Artium plasticarum apud Christianos historiam* adumbrabit d. Lun. Merc. Ven. h. XII. Privatissime III. *Exercitationes Vasarianas* offert.

SIGMUNDUS FRAENKEL, Dr. P. P. E. Publice I. *De Corano* disseret d. Mart. h. V. Privatim II. *Elementa linguae Arabicae* docebit d. Lun. et Iov. h. VII. III. *Ibn Ganâhi Kitâb-al-Usûl* interpretabitur d. Merc. h. VII. et VIII. Privatissime et gratis IV. *Exercitationes Aramaicas* instituet d. Mart. h. VII.

CAROLUS HINTZE, Dr. P. P. E. Publice I. *Elementa geologiae* tradet omnium ordinum commilitonibus d. Merc. h. XII. Gratis II. *Excursiones mineralogicas* instituet diebus def. Privatim III. *Crystallographiam et geometricam et physicam* docebit d. Lun. Mart. Iov. Ven. h. IV. Privatissime IV. *In laboratorio mineralogico* operam daturis aderit quotidie.

HENRICUS GRAETZ, Dr. P. P. hon. Privatim. *Sanctae terrae geographiam et topographiam* docebit d. Lun. et Merc. h. XII.

FELIX BOBERTAG, Dr. Gratis I. *De Lessingii fabula Nathan der Weise* disseret semel per hebd. h. def. Privatim II. *Historiam litteraturae Theotiscae nostri saeculi (partem II.)* tradet bis per hebd. h. def.

FELIX AUERBACH, Dr. Privatim. *Calculum probabilitatum* docebit bis per hebd. h. def.

BERNARDUS KOSMANN, Dr. Privatim I. *De materia mineralium chemica* tractabit *elementa* quater per hebd. h. mat. def. Publice II. *Theoriam aquarum materiis mineralicis praeditarum, originem atque elementa earum* exponet bis per hebd. h. postmerid. def. Privatissime III. *In analysi chemica qualitativa et quantitativa exercitationes* moderabitur d. Lun. usque ad d. Ven. h. mat. X—I., postmerid. III—VI. in laboratorio proprio (Schweidnitzer Stadtgraben 13).

FRANCUS SCHWARZ, Dr. Privatim. *Physiologiam plantarum* docebit experimentisque illustrabit bis per hebd. d. Ven. et Sat. h. XII.

LEOPOLDUS COHN, Dr. Commeatu impetrato scholas non habebit.

AEMILIUS ROHDE, Dr. Privatim I. *Zoologiam animalium mammalium* docebit bis per hebd. h. def. II. *Exercitationes zoologicas et microscopicas* moderabitur (una cum Schneider, P. P. O.) d. Mart. et Iov. h. V. et VI.

FERDINANDUS PAX, Dr. Privatim I. *Morphologiam floris* docebit d. Lun. h. VI. et d. Iov. h. V. II. *Exercitationes ad plantas determinandas idoneas* moderabitur d. Lun. h. X. et XI. Gratis III. *Excursiones quas vocant botanicas* (una cum A. Engler, P. P. O.) instituet d. Sat. h. III.

ADOLFUS KNESER, Dr. Privatim. *Mechanicen analyticam* tradet quater per hebd. h. XI.

BERNARDUS BEYER. Privatim. *De architectura rusticana hydraulica, praecipue de derivatione aquarum per tubos subterraneos, de pratorum irrigatione et de aggerum exstructione, de mensurarum ratione et libratione* disseret ter per hebd.

EDUARDUS KAYSER. Gratis I. *Silvarum tutelam* docebit d. Lun. h. III. et IV. Privatim II. *Silvarum usum* tractabit d. Mart. h. III.

BERTHOLDUS STEIN. *Horticulturam oeconomicam* docebit d. Iov. h. III. et IV.

LECTORES LINGUARUM.

CAROLUS FREYMOND. Publice I. *De vita Beaumarchaisii et aequalium litteris* disseret semel per hebd. h. def. Privatim II. *Syntaxis Francogallicae eam partem, in qua de pronomine agitur, adiunctis exercitationibus* docebit bis per hebd. h. def. Privatissime III. *Comoedias duas a Beaumarchais scriptas, quae inscribuntur Le Barbier de Séville et Le Mariage de Figaro,* cum commilitonibus leget atque *exercitationes Francogallice loquendi et scribendi* instituet binis per hebd. h. def.

RAPHAEL LOEWENFELD, Dr. Privatim. *Linguae Russicae elementa* docebit et exercitationes moderabitur ter per hebd.

CAROLUS LENTZNER, Dr. Privatim I. *Linguae Anglicae elementa* tradet d. Mart. h. XI., d. Sat. h. XII. II. *Historiam litterarum Anglicarum saec. XVIII.* enarrabit d. Lun. Merc. h. XI. Privatissime et gratis III. *Macaulay's History of England* cum commilitonibus leget d. Mart. h. VI. et VII.

IULIUS SCHAEFFER, Dr. Prof. Gratis I. *Veteres psalmorum cantilenas* explicabit d. Merc. h. III. II. *Artem pluribus vocibus concinendi* docebit semel per hebd. binis horis def.

Artem rerum, quae ad physica pertinent, delineandarum docebit *Assmann,* taxidermiam *Tiemann,* artem batuendi *Pfeifer.*

Bibliotheca academica lecturis patebit quotidie h. IX—III, libros petituris et reddituris h. XI—I. Leges indicat scheda in conclavi studiis dicato proposita. Bibliotheca studiosorum propria patebit quotidie ab h. II usque ad h. IV. Reliquae huius urbis bibliothecae, Rhedigerana cum Burgiana consociata, item ea, quae fuit ad aedem S. Bernardini, denique tertia, quae ad aedem S. Mariae Magdalenae fuit, in novam curiam translatae patebunt quotidie ab h. X. ad h. II.

Collectiones rerum et instrumentorum ad physicam, astronomiam, anatomen, physiologiam, zoologiam, mineralogiam, rei rusticae doctrinam pertinentium, laboratorium chemicum, museum archaeologicum, collectio chalcographica inspiciendi venia suo loco et tempore impetrata monstrabuntur. Hortus botanicus diebus omnibus praeter dominicos patebit; rei herbariae studiosis, qui per hiemem plantarum hibernacula in hortis posita adire cupiverint, certis horis eius rei ab hortorum directore potestas fiet. Pinacotheca academica cum pinacotheca societatis artium Silesiacae, collectiones monumentorum in tumulis Slavo-Germanicis repertorum et ecclesiasticorum et nummorum mediae recentiorisque aetatis cum collectionibus societatis antiquitatum Silesiacae coniunctae sunt, ad easque aditus statis horis ac diebus gratis patet.

Museum ephemeridibus et scriptis periodicis legendis a societate academica in universitate institutum sociis patebit h. IX mat. — VIII vesp., diebus dominicis h. XI—II.

Ordinis evang. theol. commilitonibus secundum statuta stipendii Caussiani nuntiatur proximo semestri hiberno exeunte praemia ex hoc stipendio proposita legitime petentibus distributum iri. Qua de re suo tempore ordo theol. evang. maxime reverendus certiores eos faciet litteris ad valvas publicas affigendis.

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
1010662774